

Hallituksen esitys Eduskunnalle vesihuoltolainsäädännön uudistamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tarkoituksena on saattaa vesihuoltolainsäädäntö vastaamaan nykyisiä tarpeita ja korjata siinä ilmenneitä puutteita. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi vesihuoltolaki, johon koottaisiin säännökset muun muassa vesihuollon järjestämisestä, vesihuoltolaitoksista ja vesihuollon maksuista. Vesihuoltolailla kumottaisiin yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista annettu laki sekä jätevesimaksusta annettu laki. Terveysturvallisuuslakiin, maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annettuun lakiin ehdotetaan tehtäviksi vesihuoltolailla kumottavien lakien kumoamisen vuoksi tarpeelliset muutokset sekä eräitä muita vähäisiä muutoksia.

Uudistus yhdenmukaistaisi vedenhankinnan ja viemäroinnin sääntelyn niin, että vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan väliset sopimusmenettelyt ja maksujärjestelmät yhtenäistyvät. Kaikki vesihuollosta tehtävät sopimukset ja perittävät maksut määräytyisivät vastedes yksityisoikeudellisin perustein. Nykyisin epäjohdonmukaisena voidaan pitää sitä, että laitoksen ja liittyjänä olevan asiakkaan välinen suhde on yhtäältä julkisoikeudellinen, toisaalta yksityisoikeudelliseen sopimussuhteeseen perustuva. Rajanveto ja menettelytavat eivät myöskään ole selkeitä, mitä ei voida pitää liittyjän ja veden käyttäjänä olevan kuluttajan oikeusturvan eikä myöskään vesihuoltolaitosten kannalta tyydyttävänä.

Esityksellä pyritään turvaamaan kuluttajansuojan vähimmäistaso vesihuollossa. Tätä

varten vesihuoltolakiin ehdotetaan sisällytettäväksi vesihuollon palveluihin kohdistuvat kuluttajansuojasäännökset. Nämä pakottavat säännökset vastaisivat kuluttajansuojalain säännöksiä, jotka näin ulotettaisiin myös vesihuollon palveluihin. Uudistuksella pyritään lain tasolla turvaamaan vesihuollon välttämättömyyspalvelut niin, että kaikille tarvitseville olisi kohtuullisin kustannuksin saatavissa riittävästi terveydellisesti ja muutoinkin moitteetonta talousvettä sekä terveyden ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukainen viemärointi ja puhdistus. Vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan suhteen sääntelyä uudistettaisiin siten, että palvelujen saatavuus ja laatu voidaan turvata muuttuvissa olosuhteissa ottaen huomioon myös lisääntyvä laitosten yhtiöittäminen. Vesihuoltopalvelujen saatavuutta pyritään parantamaan myös niillä laitosten nykyisten toiminta-alueiden ulkopuolisilla taajama- ja haja-asutusalueilla, joilla vesihuolto ei ole tyydyttävällä tasolla.

Myös kuntien, vesihuoltolaitosten ja kiinteistöjen vastuita vesihuollon järjestämisessä ja hoitamisessa selvennettäisiin. Tältä kannalta keskeinen ehdotukseen sisältyvä uudistus on kunnan ja vesihuoltolaitoksen keskinäisen suhteen ja vastuiden selventäminen erityisesti vesihuollon palvelujen kehittämisessä laitosten nykyisten toiminta-alueiden ulkopuolella.

Esityksessä on otettu huomioon vesihuoltoon liittyvien Euroopan yhteisön direktiivien vaatimukset.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ		7 luku. Valvonta, hallintopakko ja muutoksenhaku	40
	1	8 luku. Erinäisiä säännöksiä	41
YLEISPERUSTELUT		1.2. Terveystoimielvelaki	42
	3	1.3. Vesilaki	43
1. Johdanto	3	1.4. Maankäyttö- ja rakennuslaki	43
2. Nykytila	4	1.5. Laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta	44
2.1. Vesihuoltolainsäädäntö	4	2. Tarkemmat säännökset	45
2.2. Muu lainsäädäntö	7	3. Voimaantulo	45
2.3. Euroopan yhteisön lainsäädäntö	10	4. Säättämisyjärjestys	45
2.4. Vesihuoltolainsäädäntö eräissä maissa	11	LAKIEHDOTUKSET	46
2.5. Nykytilan arviointi	14	1. Vesihuoltolaki	46
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	16	2. Laki terveydensuojelulain muuttamisesta	54
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	16	3. Laki vesilain muuttamisesta	55
3.2. Keskeiset ehdotukset	17	4. Laki maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n muuttamisesta	56
4. Esityksen vaikutukset	19	5. Laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain muuttamisesta	57
4.1. Taloudelliset vaikutukset	19	LIITE	59
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	20	Rinnakkaistekstit	59
4.3. Ympäristövaikutukset	20	2. Laki terveydensuojelulain muuttamisesta	59
5. Asian valmistelu	21	3. Laki vesilain muuttamisesta	61
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	21	4. Laki maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n muuttamisesta	63
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	22	5. Laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain muuttamisesta	64
1. Lakiehdotusten perustelut	22		
1.1. Vesihuoltolaki	22		
1 luku. Yleiset säännökset	22		
2 luku. Vesihuollon kehittäminen ja järjestäminen	24		
3 luku. Liittäminen vesihuoltolaitoksen verkostoon ja vesihuollon hoitaminen	29		
4 luku. Vesihuollon maksut ja kustannukset	33		
5 luku. Sopimukset vesihuollosta	35		
6 luku. Keskeytys ja virhe	37		

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Hyvin toimiva vesihuolto on ehdoton edellytys niin nykyaikaiselle asumiselle, elinkeinotoiminnalle kuin monille vapaa-ajantoinnoillekin. Vesihuollon palvelut ovatkin ihmisten hyvinvoinnille ja yhteiskunnan toiminnalle elintärkeitä välttämättömyyspalveluja. Kaikilla tulisi olla mahdollisuus saada kohtuullisin kustannuksin riittävästi terveydellisesti moitteetonta talousvettä sekä terveyden ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukainen viemärointi ja jätevesien puhdistus.

Yhdyskunnissa vesihuoltopalvelujen saavuus turvataan yleensä parhaiten tarkoitusta varten perustetun vesihuoltolaitoksen hoitamalla vedenhankinnalla ja viemäroinnillä. Suomessa on vesilaitoksia yli 1500 ja vesija viemärlaitoksia noin 650. Vesilaitoksiin liitetyissä kiinteistöissä asuu noin 88 % ja viemärlaitoksiin liitetyissä kiinteistöissä noin 79 % maamme asukkaista. Silti taajamissa on yhä vesilaitosten verkostojen ulkopuolella noin 40 000 asukasta ja viemärlaitosten verkostojen ulkopuolella peräti 200 000 asukasta. Taajamana pidetään tällöin aluetta, jolla asuu yli 200 asukasta ja jolla kiinteistöt ovat alle 200 metrin päässä toisistaan.

Vesihuollon tulisi toimia hyvin myös siellä, missä vesihuoltolaitoksen perustaminen ei ole taloudellista ja tarkoituksenmukaista. Nykyisin haja-asutusalueilla yli 350 000 asukkaan talousvedessä on kuitenkin puutteita. Noin 600 000 haja-asutusalueen asukasta asuu kiinteistöissä, joilla on tavalla tai toisella puutteellinen jätevesien viemärointi tai puhdistus. Haja-asutuksesta aiheutuva vesistöjen fosforikuormitus onkin arviolta 1,5-kertainen taajamista tulevaan kuormitukseen verrattuna.

Suomessa vesihuoltolaitokset toimivat joko osana kunnallishallintoa virasto-organisaationa tai kunnan liikelaitoksena tai ne ovat yksityisoikeudellisia osakeyhtiöitä tai osuuskuntia. Viime vuosina kuntien kiinnostus vesihuoltolaitosten eriyttämiseen kunnan liikelaitoksiksi ja myös yhtiöittämiseen on kui-

tenkin kasvanut. Myös yksityisten omistajatahojen mielenkiinto vesihuoltolaitoksia kohtaan on lisääntynyt.

Vesihuollosta perittävät maksut ovat osittain yksityisoikeudellisia, osittain julkisoikeudellisia. Kunnallisten vesihuoltolaitosten perimät vesimaksut ovat yksityisoikeudellisia, mutta jätevesimaksut ovat julkisoikeudellisia. Kaikki yksityisoikeudellisten laitosten perimät maksut, niin vesimaksut kuin jätevedestä perittävät maksutkin, ovat puolestaan yksityisoikeudellisia. Käytännössä maksut peritään kuitenkin samassa yhteydessä.

Kuluttajansuoja- ja kilpailunrajoituslainsäädännön näkökulmasta vesihuoltolaitostoiminta rinnastetaan elinkeinotoimintaan. Vesihuoltolaitoksen asiakkaana olevan kuluttajan oikeudellista asemaa ei kuitenkaan voida nykyoloissa pitää riittävän selkeästi säänneltyinä. Koska välttämättömyyspalveluja tuottavia vesihuoltolaitoksia on pidettävä alueellisesti määrävässä markkina-asemassa olevina luonnollisina monopoleina, tulisi erityistä huomiota kiinnittää myös niiden perimien maksujen määräytymisperusteiden läpinäkyvyyteen ja kustannusvastaavuuteen. Vesihuollon välttämättömyyspalveluluonteen takia maksujen tulisi olla myös kohtuulliset ja eri asiakkaisiin nähden tasapuoliset.

Voimassa olevassa lainsäädännössä vesihuoltolaitostoiminnan sääntely perustuu pääasiassa lakiin yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista (928/1977) sekä lakiin jätevesimaksusta (610/1973). Vesihuollon kannalta keskeinen säädös on myös terveydensuojelulaki (763/1994), jossa on säännöksiä muun muassa talousveden laatuvaatimuksista, vettä toimittavien laitosten valvonnasta sekä kiinteistöjen liittymisvelvollisuudesta laitoksen vesijohtoon ja viemäriin. Vesihuollon rahoitustuesta säädetään laissa yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta (56/1980), maaseutuelinkeinojen rahoituslaissa (329/1999) sekä luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetussa laissa (1015/1977). Muita vesihuollon kannalta keskeisiä lakeja ovat vesilaki (264/1961), ympäristönsuojelulaki

(86/2000), maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), kuluttajansuojalaki (38/1978) ja laki kilpailunrajoituksista (480/1992).

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi vesihuoltolaki, johon koottaisiin säännökset muun muassa vesihuollon kehittämisestä, järjestämisestä ja hoitamisesta, vesihuoltolaitoksista ja niihin liittymisestä sekä vesihuollon maksuista. Vesihuoltolaki korvaisi yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista annetun lain ja jätevesimaksusta annetun lain. Muihin vesihuoltoon liittyviin lakeihin esitetään tehtäväksi yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista annetun lain ja jätevesimaksusta annetun lain kumoamisen vuoksi tarpeelliset tarkistukset. Terveystieteiden laitoksen vesijohtoon ja viemäriin liittymisestä on tarkoitus kumota ja korvata vesihuoltolain vastaavilla säännöksillä.

Uudistuksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa vedenhankinnan ja viemäroinnin sääntely siten, että vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan väliset sopimusmenettelyt ja maksujärjestelmät yhtenäistyvät. Kaikki vesihuollosta tehtävät sopimukset ja perittävät maksut määräytyisivät vastedes yksityisoikeudellisin perustein. Tarkoituksena on myös selvittää ja vahvistaa vesihuollon palveluja käyttävän kuluttajan asemaa ja oikeuksia.

Uudistuksen tuloksena myös vesihuoltolaitosten talous ja niiden perimien maksujen perusteiden läpinäkyvyys ja vastaavuus vesihuollon todellisten kustannusten kanssa paranisi. Samalla varmistettaisiin vesihuoltolaitosten toimintaedellytykset. Kuntien, laitosten ja kiinteistöjen vastuita vesihuollon järjestämisessä ja hoitamisessa selvennettäisiin. Tarkoituksena on parantaa vesihuollon palvelujen saatavuutta erityisesti asemakaava-alueiden ulkopuolisissa taajamissa sekä haja-asutusalueilla.

Esityksessä on otettu huomioon myös Euroopan yhteisön oikeus. Tässä suhteessa olennaisia ovat neuvoston direktiivi ihmisen käyttöön tarkoitettua veden laadusta (98/83/EY), neuvoston direktiivi yhdyskuntajätevesien käsittelystä (91/271/ETY), neuvoston direktiivi juomaveden valmistamiseen tarkoitettua pintaveden laatuvaatimuksista (75/440/ETY) sekä valmistetuilla oleva neuvoston ja parlamentin direktiivi yhteisön vesipolitiikan puitteista.

2. Nykytila

2.1. Vesihuoltolainsäädäntö

Laki yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista

Vuonna 1978 voimaan tulleella lailla yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista (jäljempänä vesi- ja viemärlaitoslaki) luotiin yhtenäiset perusteet vesihuoltolaitoksiin liittymisen yleisille ehdoille sekä liittymissopimuksille. Sitä ennen ongelmana pidettiin säännösten puutteellisuutta ja hajanaisuutta. Erityislakia pidettiin parempana vaihtoehtona kuin säätämistä useassa eri säädöksessä, lähinnä rakennuslainsäädännössä ja terveydensuojelulainsäädännössä.

Vesi- ja viemärlaitoslain mukaan vastuu vesihuollon järjestämisestä ja kehittämisestä yhdyskunnissa on kunnalla ja yleisillä vesi- ja viemärlaitoksilla. Terveystieteiden syiden tai suurehkon kuluttajajoukon tarpeen muuttoon niin vaatiessa kunnan on pidettävä huolta siitä, että kunnan tai tehtävään soveliaan muun yhteisön omistama yleinen vesi- ja viemärlaitos ryhtyy toimenpiteisiin vedenhankinnan ja viemäroinnin järjestämiseksi.

Yleisellä vesi- ja viemärlaitoksella tarkoitetaan kunnan tai kuntainliiton - nykyisin kuntayhtymän - omistamaa laitosta tai muita laitosta, jonka kunta on hyväksynyt yleiseksi vesi- ja viemärlaitokseksi. Yleiset vesi- ja viemärlaitokset perustetaan huolehtimaan yhdyskunnan vedenhankinnasta ja viemäroinnistä. Vedenhankinnalla tarkoitetaan veden toimittamista ensisijaisesti talousvetenä käytettäväksi sekä viemäroinnillä jäte-, sade- ja perustusten kuivatusvesien poisjohtamista ja puhdistamista. Kunnassa voi olla sekä yleisiä vesilaitoksia että yleisiä viemärlaitoksia. Saman laitoksen ei siis tarvitse hoitaa molempia tehtäviä, vaan laki koskee soveltuvin osin myös sellaista laitosta, joka huolehtii vain vedenhankinnasta tai vain viemäroinnistä.

Yleisen vesi- ja viemärlaitoksen ei tarvitse välttämättä olla kunnan omistama, vaan sellaisena voi toimia myös yksityinen vesihuoltolaitos. Muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistaman laitoksen hyväksyy yleiseksi laitokseksi hakemuksesta sen kunnan kunnanvaltuusto, jonka alueella laitoksen toiminta-alue sijaitsee. Yleiseksi laitokseksi

hyväksymisen edellytyksenä on, että laitos palvelee suurehkon kuluttajajoukon tarvetta ja että se pystyy huolehtimaan tehtävistään toiminta-alueellaan. Yksityisoikeudellisia osakeyhtiö- tai osuuskuntamuotoisia vesi-huoltolaitoksia, jotka palvelevat yli 200 henkilöä, on yleisinä vesi- ja viemärlaitoksina noin 250.

Yleisellä vesi- ja viemärlaitoksella on velvollisuus, sen mukaan kuin taloudelliset edellytykset sallivat, kehittää toiminta-alueensa vedenhankintaa ja viemärintiä yhdyskunnan muun kehityksen asettamien vaatimusten mukaisesti. Kehittämisellä tarkoitetaan vesi- ja viemärlaitoslaisla myös vesi-huoltoverkoston rakentamista. Laitoksen toiminta-alueen määrää asianomaisen kunnan kunnanvaltuusto. Edellytyksenä on, että toiminta-alue on tarkoituksenmukainen ja sellainen, että vedenhankinta ja viemärinti voidaan sen piirissä järjestää ja hoitaa taloudellisesti.

Toiminta-alueella sijaitsevilla kiinteistöllä on oikeus liittyä laitoksen verkostoon. Liittymisoikeutta ei kuitenkaan ole sellaisella tehtaalla, laitoksella, yritysellä tai muulla niihin verrattavalla liittyjällä, joka vedenkuluksensa tai viemäreihin johtamansa jäteveden laadun tai määrän vuoksi vaikeuttaisi laitoksen toimintaa tai mahdollisuuksia palveluun siihen liitettyjä muita kiinteistöjä. Laitoksen omistajalla on laitteistojen kunnossapitovelvollisuus. Laitoksen toiminnassa mahdollisesti ilmenevien laiminlyöntien varalta alueelliselle ympäristökeskukselle on annettu oikeus pakkokeinoin sakon tai teettämisen uhalla määrätä oikaistavaksi, mitä oikeudetomasti on tehty tai laiminlyöty. Kunnanvaltuusto voi myös peruuttaa muun kuin kunnan laitoksen yleiseksi laitokseksi hyväksymisen.

Laitoksen omistaja voi antaa liittyjille yleisiä määräyksiä laitokseen liittymisestä ja sen käytöstä laitoksen laitteistojen käytön ja kunnossapidon turvaamiseksi. Määräysten pohjana ovat olleet kuntia sekä vesi- ja viemärlaitoksia edustavien järjestöjen yhteisesti laatimat määräysten mallit, joista käytännössä vain harvoin on poikettu. Myös yksityisoikeudellisilla laitoksilla, joiden omistajina ovat osakeyhtiön osakkeenomistajat tai osuuskunnan jäsenet, on siis oikeus antaa yleisiä määräyksiä.

Laitos määrää kunkin vesijohto- ja viemäriverkkoonsa liittyvän kiinteistön liittymis-

kohdat. Niiden tulee sijaita liittyvän kiinteistön välittömässä läheisyydessä, ellei erityisestä syystä muuta johdu. Alueella, jolla ei ole vahvistettua asemakaavaa, liittymiskohdasta ei saa määrätä sataa metriä kauemmaksi liitettävästä lähimmästä rakennuksesta. Kiinteistön vesi- ja viemärlaitteisto ulottuu vastaavasti määrättyyn liittymiskohtaan asti. Siihen saakka laitteistojen kunnossapitovastuu on liittyjällä. Kiinteistön laitteistot on pidettävä sellaisessa kunnossa, ettei niistä aiheudu haittaa laitoksen käytölle. Tarvittaessa laitos saa tarkastaa liitettyjen kiinteistöjen laitteistojen laadun, kunnan ja toiminnan. Kiinteistön vastuusta vahinkotilanteissa on säädetty erikseen.

Yleisen vesi- ja viemärlaitoksen rakentamisen maankäytöllisistä edellytyksistä on säädetty, että rakennettaessa laitos vahvistetun tai laadittavan asemakaavan alueelle ei saa vaikeuttaa kaavan laatimista tai toteuttamista. Laitos saattaa verkoston rakentamisen ja käytön vuoksi tarvita oikeuksia rakennelmien ja laitteiden tekemistä ja sijoittamista varten sekä myös muutoin käyttö- ja omistusoikeuksia toisen alueeseen. Näiden oikeuksien perustamisesta säädetään kuitenkin erikseen.

Vesihuollosta suoritettavista maksuista on vesi- ja viemärlaitoslain mukaan voimassa, mitä niistä on erikseen säädetty tai sovittu. Viittauksella erikseen säädettyyn tarkoitetaan kunnallista viemärlaitostoimintaa säätelevää jätevesimaksulakia. Viittauksella erikseen sovittuun tarkoitetaan puolestaan laitoksen ja liittyjän väliseen sopimukseen perustuvia kunnallisen vesilaitoksen vesimaksuja ja yksityisoikeudellisen laitoksen perimiä vesi- ja viemärimaksuja. Talousvedestä suoritettavat maksut perustuvat siis laitoksen ja liittyjän väliseen liittymissopimukseen ja ne ovat yksityisoikeudellisia. Maksuihin kohdistuva riita-asia käsitellään näin ollen käräjäoikeudessa ja niiden viivästyskorko määräytyy korkolain (633/1982) mukaan.

Laki jätevesimaksusta

Jätevesimaksusta annettu laki (jäljempänä jätevesimaksulaki) oikeuttaa kunnat perimään jätevesimaksua viemärlaitostoiminnan rahoittamiseksi. Aikaisempi rakennuslakiin (370/1958) ja kuntien rakennusjärjestyksiin perustunut viemärlaitosten rakentamiskorvaus oli tarkoitettu vain viemäriverkoston

rakentamiskustannusten kattamiseen. Kunnat saivat jätevesimaksulaissa oikeuden periä maksuja myös jäteveden puhdistamoiden rakennusinvestointien ja viemärlaitoksen käyttökustannusten kattamiseksi. Aiemmin nämä oli katettu kunnallisverovaroin. Jätevesimaksulain säätämällä toteutui aiheuttamisperiaate yhdyskuntien jätevesien viemäroinnissä ja puhdistuksessa.

Jätevesimaksua peritään jätevesien ja sadevesien viemäroinnistä sekä niiden puhdistamisesta kunnalle aiheutuvien kulujen kattamiseksi. Velvollisuus jätevesimaksun suorittamiseen on sellaisen kiinteistön omistajalla tai haltijalla, jonka jätevedet johdetaan liittymisoikeuden tai -velvollisuuden perusteella yleiseen viemärlaitokseen. Velvollisuus suorittaa jätevesimaksua alkaa, kun kiinteistö on liitetty yleiseen viemäriin. Jätevesimaksu muodostuu liittymismaksusta ja käyttömaksusta.

Liittymismaksun suuruus riippuu kiinteistön pinta-alasta ja kerrosalasta, joskin myös kiinteistön käyttötarkoitus voidaan ottaa huomioon. Kunnanvaltuusto voi tasapuolisuutta noudattaen valita liittymismaksun määräytymiselle muunkin perusteen. Jos kunnanvaltuuston hyväksymän taksan mukainen liittymismaksu erityisestä syystä esimerkiksi suuren kuormituksen takia muodostuu kohtuuttoman suureksi tai pieneksi, liittymismaksu on määrättävä viemäroinnistä ja jätevesien puhdistuksesta saatavan hyödyn perusteella. Käyttömaksun suuruus taas määräytyy normaalisti kiinteistön käyttämän veden määrän perusteella. Kohutuomissa tilanteissa tulee ottaa poikkeukselliset olosuhteet kuten kuormitus huomioon myös käyttömaksua määrättäessä.

Jätevesimaksun määräämisen yksityiskohdaiset perusteet sisältävän taksan hyväksyy kunnanvaltuusto. Kunta vastaa myös jätevesimaksujen perinnästä. Liittymismaksuehdotus ja poikkeuksellisin perustein tehty käyttömaksuehdotus tulee antaa maksuvelvolliselle tiedoksi ennen maksuunpanoa. Tällä on oikeus tehdä 14 päivän kuluessa muistutus. Taksan perusteella jätevesimaksun määrää ja panee maksuun kunnanhallitus. Maksuvelvollinen saa tällöin tehdä seitsemän päivän kuluessa muistutuksen, mihin asianomainen kunnallinen viranomaislainen antaa päätöksen. Muutosta maksuunpanosta tai muistutuksesta annettuun päätökseen haetaan hallinto-oikeudelta. Jätevesimaksu on siis julkisoikeudellinen.

Laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta

Yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain nojalla voidaan valtion talousarvion rajoissa myöntää avustuksia yhdyskuntien yhteisesti tai kiinteistökohtaisesti järjestettäviin vedenhankintaa, viemärintä ja jätevesien käsittelyä sekä sen yhteydessä syntyvän lietteen hyötykäyttöä palveleviin toimenpiteisiin. Lakia sovelletaan myös myönnettäessä sellaisia avustuksia, joiden rahoittamiseen saadaan tukea Euroopan yhteisön rakennerahastoista.

Vesihuoltoavustusta voidaan myöntää kunnalle, kuntainliitolle tai vedenhankintaa ja viemärintä taikka pelkästään vedenhankintaa tai viemärintä varten perustetulle yhtymälle tai yhteisölle taikka kiinteistön haltijalle vesihuoltotoimenpiteiden suunnittelua ja toteuttamista varten. Vesihuoltoavustuksen myöntää alueellinen ympäristökeskus maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonalansa osalta vahvistamien kiintiöiden rajoissa. Avustuksen myöntämisen eräänä edellytyksenä on se, että vesi- tai viemärlaitoksen ollessa enemmän kuin 200 henkilön käyttämä, laitos on vesi- ja viemärlaitoslaissa tarkoitettu yleinen vesi- ja viemärlaitos.

Vesihuollon korkotukisäädökset

Luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain nojalla korkotukilainoja voidaan myöntää esimerkiksi vedenhankinta- ja viemärintilaitteiden sekä lietteen käsittely- ja multautuslaitteiden rakentamiseen ja teollisuuden vesiensuojelutoimenpiteiden toteuttamiseen. Valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä päätetään korkohyvityksen määrästä sekä vuosittain eri tarkoituksiin annettavien korkotukilainojen enimmäismäärästä.

Alueelliset ympäristökeskukset myöntävät hankkeille korkotukea maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön vahvistamien kiintiöiden rajoissa. Kuitenkin kustannuksiltaan yli miljoonan markan hankkeiden osalta säädösten mukaisesti ministeriöt tekevät korkotukilainoja koskevat päätökset ympäristökeskusten esityksestä.

Vedenhankinta- ja viemärintilaitteiden rakentamiseen myönnettävien korkotukilainojen yleisistä ehdoista annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen (273/1990)

mukaan korkotukilainan hyväksymisen eräänä edellytyksenä on se, että vesi- tai viemärlaitoksen ollessa enemmän kuin 200 henkilön käyttämä, laitos on vesi- ja viemärlaitoslaissa tarkoitettu yleinen vesi- ja viemärlaitos.

2.2. Muu lainsäädäntö

Terveydensuojelulaki

Terveydensuojelulaki sisältää säännöksiä talousvettä toimittavista laitoksista sekä talousveden laadusta ja valvonnasta. Terveydensuojelulaki täydentää myös ympäristönsuojelulain ja vesilain säännöksiä jätevesistä terveydensuojelun kannalta tarpeellisilla säännöksillä viemäroinnistä. Terveydensuojelulaissa ja -asetuksessa (1280/1994) säädetään myös liittymisvelvollisuudesta yleiseen vesijohtoon ja viemäriin. Direktiivi ihmisen käyttöön tarkoitettun veden laadusta on pantu täytäntöön terveydensuojelulain nojalla annetulla sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä.

Terveydensuojelulain mukaan talousvedellä tarkoitetaan eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta vettä, joka on tarkoitettu juomavedeksi, ruoan valmistukseen tai muihin kotitaloustarkoituksiin taikka jota käytetään elintarvikkeiden valmistukseen, jalostukseen, säilytykseen tai markkinoille saattamiseen. Talousvetenä käytettävän veden on oltava terveydelle haitatonta ja muutoinkin sanottuun tarkoitukseen soveltuvaa. Vedenottamo ja talousvettä toimittava laitos on suunniteltava, sijoitettava, rakennettava ja hoidettava siten, että talousvesi täyttää terveydelliset laatuvaatimukset. Lääninhallitus voi hakeuksesta myöntää määräajaksi poikkeuksen laatuvaatimusten täyttämisestä.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo talousvettä toimittavan laitoksen toimittaman veden laatua ja noudattaa valvonassa sosiaali- ja terveysministeriön antamia määräyksiä. Laitoksen on tehtävä ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle ennen toiminnan aloittamista taikka veden laadun kannalta olennaisiin muutoksiin ryhtymistä. Kunnan terveydensuojeluviranomaisella on myös oikeus antaa talousveden käsittelystä ja käytöstä määräyksiä, jos nämä ovat tarpeen veden laadun kannalta taikka terveyshaittojen ehkäisemiseksi. Jäteveden johtaminen ja puhdistus sekä viemäriin suunnittelu, sijoittaminen, rakentaminen ja kun-

nossapito on tehtävä siten, ettei niistä aiheudu terveyshaittaa.

Velvollisuudesta liittyä vesihuoltolaitokseen säädetään, että asemakaava-alueella sijaitseva kiinteistö on liitettävä yleiseen vesijohtoon ja yleiseen viemäriin. Ehdottoman liittymisvelvollisuuden enimmäisetäisyydestä on säädetty terveydensuojeluasetuksessa, jonka mukaan kiinteistön omistaja tai haltija on velvollinen rakentamaan liittymisjohdon yleiseen vesijohtoon tai viemäriin, jos vesijohto tai viemäri on enintään 20 metrin päässä tontin tai rakennuspaikan rajasta. Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi erityisistä syistä myöntää vapautuksen liittymisvelvollisuudesta, jos terveydensuojelulaissa säädettyt vapauttamisen edellytykset täyttyvät.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi myös määrätä muuallakin kuin asemakaava-alueella tai kauempanakin sijaitsevan kiinteistön liittymään yleiseen vesijohtoon, jos sitä on pidettävä terveydellisistä syistä tarpeellisena. Se voi myös määrätä asemakaava-alueella tai kauempanakin sijaitsevan kiinteistön liittymään yleiseen viemäriin, jos sitä on pidettävä terveydellisistä syistä tai ympäristön suojelemiseksi tarpeellisena.

Vesilaki

Vesilaissa säädetään edellytyksistä veden ottamiselle vesistöistä ja pohjavedestä sekä myös pintaveden johtamiselle pohjaveden muodostamiseksi. Laissa on myös säännökset jäteveden johtamisesta viemäriin. Jäteveden aiheuttaman ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä säädetään myös ympäristönsuojelulaissa.

Vesilain järjestelmä perustuu yleiskieltoihin. Vesilain mukainen lupa on haettava kaikille toiminnoille, joista aiheutuu tai saattaa aiheutua kielloissa tarkoitettuja seurauksia. Siten vesilaitos tarvitsee yleensä vesilain mukaisen luvan vedenottoon eli veden johtamiseen nesteinä käytettäväksi. Veden johtamiseen voidaan myöntää lupa, jos johtamisesta ei aiheudu yleiskieltojen vastaisia seurauksia. Lupa tarvitaan käytännössä kaikkeen merkittävään veden johtamiseen vesialueen omistajan tai osakkaan talousveden käyttöä lukuun ottamatta. Lupa voidaan myöntää muullekin talousvettä tarvitsevalle kuin yleiselle vesilaitokselle. Kapasiteetiltaan yli 250 m³/vrk pohjavedenottamon tekemiseen vaaditaan aina ympäristölupaviraston

lupa. Vesilain mukainen lupa tarvitaan myös laissa tarkoitetun toimenpiteen toteuttamismahdollisuuksien selvittämiseksi tarpeellisille maaperä-, vesimäärä- tai muille tutkimuksille, jos alueen omistaja ei tutkimuksiin ole suostunut. Vesilain mukaisen lupapäätöksen hakemisesta ja noudattamisesta vastaa laitos tai kunta, jonka osana laitos toimii.

Vesihuollon kustannusten kannalta on merkityksellistä, että vesialueen omistajalla ei ole oikeutta estää muita käyttämästä vettä tai saamasta vesilain mukaista lupaa veden käyttämiseen. Vesiaineesta ei myöskään suoriteta omistajalle otetun veden määrään perustuvaa korvausta, vaan enintään hyvitystä ottamisen aiheuttamasta vahingosta, haitasta ja muusta edunmenetyksestä.

Ympäristölupavirasto voi määrätä pinta- tai pohjaveden ottamon ympärille perustettavaksi suoja-alueen. Suoja-alueella voidaan kieltää kokonaan tai ilman lupaa ryhtymästä pilaantumisen vaaraa merkitseviin toimenpiteisiin. Jos suoja-alueääräykset ovat maanomistajan kannalta kohtuuttomia, suoja-alue voidaan määrätä lunastettavaksi, muutoin suoja-alueääräyksistä aiheutuvat edunmenetykset tulee korvata.

Vesilain mukaan viemärillä tarkoitetaan sellaista avouomaa tai muuta johtoa, joka on tehty pääasiassa jätteen johtamiseksi varten. Viemäriin luetaan kuuluviksi myös siihen liittyvät laitteet, kuten viemärikaivot ja pumppulaitokset. Myös ojaa on pidettävä viemärinä, jos siinä kulkee olennaisessa määrin jätevettä.

Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella voivat tulla sovellettaviksi myös vesilain ojitusta koskevat säännökset. Säännöksiä sovelletaan vesilain mukaan asemakaava-alueella sekä vesi- ja viemärilaitoslaissa tarkoitetun yleisen viemärilaitoksen toiminta-alueella, jollei vesi- ja viemärilaitoslaista tai maankäyttö- ja rakennuslaista taikka niiden nojalla annetuista säännöksistä tai määräyksistä johdu muuta. Jos yleisen viemärilaitoksen viemärin tarkoituksena on sade- tai kuivatusveden johtaminen, sitä pidetään vesilaissa tarkoitettuna ojana. Jos tällaisessa viemäriissä johdetaan kuivatustarkoituksessa vettä yleisen viemärin toiminta-alueelta sen ulkopuolelle, on aluetta tai sen osaa käsiteltävä kuivatusalueen erillisenä osittelualueena. Hyödyn saajaksi katsotaan tällöin asianomainen viemärilaitos.

Ympäristönsuojelulaki

Ympäristönsuojelulaissa säädetään muun muassa vesistön ja pohjaveden pilaamisen ehkäisemisestä. Viemäröinnistä ja jätevesien johtamisesta säädetään puolestaan vesilaissa. Ympäristönsuojelulaki sääntelee sekä laitospäätöksistä että kiinteistökohtaisesti käsitellyistä jätevesistä aiheutuvan pilaantumisen ehkäisemistä. Lain mukaan valtioneuvosto voi asetuksella säätää muun muassa päästöistä ympäristöön tai yleiseen viemäriin, päästöjen rajoittamisesta sekä päästörajoiden valvonnasta sekä terveydelle tai ympäristölle vaarallisten aineiden ympäristöön tai yleiseen viemäriin päästämisen rajoittamisesta tai kieltämisestä.

Laissa on myös säännökset ympäristöluvan myöntämisen edellytyksistä jätevesien johtamiselle, lupaan sisällytettävistä määräyksistä ja velvoitteista sekä pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamisvelvollisuudesta. Jos kiinteistöä ei ole liitetty yleiseen viemäriin eikä toimintaan tarvita ympäristölupaa, jätevedet on johdettava ja käsiteltävä siten, ettei niistä aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa. Lain noudattamisen valvonnasta vastaavat kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja alueellinen ympäristökeskus.

Ympäristöministeriöllä on valtuus asetuksella säätää vesikäymälän jätevesien ja muun talousjäteveden puhdistamislaitteista ja menetelmistä, umpikaivoista, laitteiden käytöstä ja kunnossapidosta, imeytysalueesta ja lietteen poistamisesta erityisesti valtakunnallisten vesiensuojelutavoitteiden toteuttamiseksi. Kunnanvaltuusto voi antaa lain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia paikallisia olosuhteista johtuvia ympäristönsuojelumääräyksiä. Määräykset voivat koskea muun muassa toimia, rajoituksia ja rakennelmia, joilla ehkäistään päästöjä tai niiden haitallisia vaikutuksia, toimintojen sijoittumisen ympäristönsuojelullisia edellytyksiä asemakaava-alueen ulkopuolella tai alueita, joilla ympäristön erityisen pilaantumisvaaran vuoksi on kielletty jäteveden johtaminen maahan, vesistöön tai vesilain 1 luvun 2 § mukaiseen uomaan.

Pohjaveden pilaamiskiellosta säädetään, että ainetta tai energiaa ei saa panna tai joutaa sellaiseen paikkaan tai käsitellä siten, että tärkeällä tai muulla vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella pohjavesi

voi käydä terveydelle vaaralliseksi tai sen laatu muutoin olennaisesti huonontua tai toisen kiinteistöllä oleva pohjavesi voi käydä terveydelle vaaralliseksi tai kelpaamattomaksi tarkoitukseen, johon sitä voitaisiin käyttää tai toimenpide vaikuttamalla pohjaveden laatuun muutoin saattaa loukata yleistä tai toisen yksityistä etua.

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään alueiden suunnittelusta, rakentamisesta ja käytöstä. Vesihuoltolaitosten rakennukset ja rakennelmat tarvitsevat yleensä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen rakennusluvan. Vesihuolto ja sen järjestäminen kytketty muillakin tavoin maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen sääntelyyn. Vesihuollon tarpeet vaikuttavat lain mukaiseen suunnittelutarpeeseen. Lain mukaisena suunnittelutarvealueena nimittäin pidetään muun muassa aluetta, jolla on syytä ryhtyä vesijohdon tai viemärin rakentamiseen.

Vesihuollon järjestäminen on myös otettava huomioon laadittaessa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia kaavoja. Tästä säädetään yleis- ja asemakaavan sisältövaatimuksissa sekä ranta-alueita koskevissa erityissäännöksissä. Myös rakennusjärjestyksen määräykset voivat kohdistua muun muassa vesihuollon järjestämiseen. Edelleen vesihuollon järjestämisen edellytykset on otettava huomioon uusien rakennuslupien myöntämisessä. Lain mukaan rakennusluvan myöntämisen edellytyksenä on, että vedensaanti ja jätevedet voidaan hoitaa tyydyttävästi ja ilman haittaa ympäristölle. Laissa on lisäksi yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamisesta säännöksiä, joita sovelletaan myös vesihuoltolaitoksen vesijohtoihin ja viemäriin.

Kuluttajansuojalaki

Kuluttajansuojalaki on keskeinen kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan suhdetta säätelevä laki. Laissa säädetään kulutus hyödykkeiden tarjonnasta, myynnistä ja muusta markkinoinnista elinkeinonharjoittajilta kuluttajille. Kulutushyödykkeellä tarkoitetaan tavaroita, palveluksia sekä muita hyödykkeitä ja etuuksia, joita tarjotaan luonnollisille henkilöille tai joita tällaiset henkilöt olennaisessa määrässä hankkivat yksityistä talouttaan varten. Kuluttajana pidetään lain mukaan luonnollista henkilöä, joka hankkii kulu-

tushyödykkeen pääasiassa muuhun tarkoitukseen kuin harjoittamaansa elinkeinotoimintaa varten.

Elinkeinoharjoittajalla tarkoitetaan kuluttajansuojalain mukaan luonnollista henkilöä taikka yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen ammattimaisesti pitää kaupan, myy tai muutoin tarjoaa kulutushyödykkeitä vastiketta vastaan hankittaviksi. Myös vesihuoltolaitosta voidaan pitää tällaisena elinkeinoharjoittajana.

Kuluttajansuojalakea voidaan siis soveltaa myös vesihuoltolaitoksen ja laitoksen asiakkaana olevan kuluttajan välisiin suhteisiin. Siinä ei kuitenkaan ole säännöksiä välttämättömyyspalvelujen käyttäjänä olevan kuluttajan oikeudellisesta asemasta. Säännöksiä eräistä kuluttajapalvelusopimuksista ei sovelleta esimerkiksi veden toimittamiseen. Vesihuollon välttämättömyyspalvelujen toimittamista ei myöskään voida suoraan rinnastaa tavarain kauppaa tai valmistamiseen, jotka ovat yksittäisiä toimituksia.

Laki kilpailunrajoituksista

Kilpailunrajoituksista annettu laki on annettu terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaamiseksi vahingollisilta kilpailunrajoituksilta. Lain mukaan elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka ammattimaisesti pitää kaupan, ostaa, myy tai muutoin vastiketta vastaan hankkii tai luovuttaa tavaroita tai palveluksia. Vesihuoltolaitosta voidaan siten pitää lain tarkoittamana elinkeinonharjoittajana.

Lain mukaan määräävä markkina-asema katsotaan olevan elinkeinonharjoittajalla, jolla on tietyllä alueella yksinoikeus tai muu sellainen määräävä asema, että se merkittävästi ohjaa hyödykkeen hintatasoa tai toimintusehtoja taikka vastaavalla muulla tavalla vaikuttaa kilpailuolosuhteisiin tietyllä tuotanto- tai jakeluportaalilla. Vesihuoltolaitoksella voidaan siten katsoa olevan määräävä markkina-asema toiminta-alueellaan. Elinkeinoharjoittajan määräävän markkina-aseman väärinkäyttö on kielletty.

Määräävän markkina-aseman väärinkäyttönä pidetään esimerkiksi yksinmyyntisopimusten käyttämistä ilman erityistä syytä sekä kohtuuttoman hinnoittelukäytännön soveltamista. Kilpailuvirasto selvittää kilpailunrajoituksia ja niiden vaikutuksia. Jos

virasto katsoo elinkeinonharjoittajan rajoittavan kilpailua tavalla, joka on kielletty, sen on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin kilpailunrajoituksen tai sen vahingollisten vaikutusten poistamiseksi.

2.3. Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Juomavesidirektiivi

Neuvoston direktiivi ihmisen käyttöön tarkoitettun veden laadusta (98/83/EY, jäljempänä juomavesidirektiivi) tuli uusittuna voimaan 25 päivänä joulukuuta 1998. Sillä korvattiin aikaisempi vastaava direktiivi 80/778/ETY, joka saatettiin Suomessa voimaan 1 päivänä helmikuuta 1994 talousveden laatuvaatimuksista annetulla sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä (74/1994). Jäsenvaltioiden on saatettava uuden direktiivin edellyttämät säädökset voimaan kahden vuoden kuluessa direktiivin voimaantulosta. Suomessa direktiivin edellyttämät muutokset toteutettiin terveydensuojelulain muutoksella (441/2000), jolla terveydensuojelulaki saatettiin vastaamaan direktiivin vaatimuksia.

Juomavesidirektiivin tavoitteena on suojella ihmisten terveyttä käyttöveden saastumisesta aiheutuvilta haitallisilta vaikutuksilta. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet varmistaa, että ihmisten käyttöön tarkoitettu vesi on terveellistä ja puhdasta. Jäsenvaltioiden on asetettava ihmisten käyttöön tarkoitettuun veteen sovellettavat arvot direktiivin liitteessä 1 tarkoitettuille mikrobiologisille ja kemiallisille muutujille ja osoitinmuuttujille. Toimivaltaisten viranomaisten on laadittava valvontaohjelmat, jotka noudattavat direktiivin liitteessä 2 säädettyjä vähimmäisvaatimuksia.

Ihmisten käyttöön tarkoitettu vesi, eli terveydensuojelulain mukainen talousvesi, on direktiivin mukaan vettä, jota käytetään juomavedeksi tai kotitaloustarkoituksiin tai elintarvikkeita valmistavassa yrityksessä. Kaikkein pienimmät ja epäkaupalliset yksityiset laitokset voidaan jäsenvaltioissa jättää juomavesidirektiivin soveltamisen ulkopuolelle. Direktiivin vaatimuksia tulee soveltaa ainakin sellaisiin laitoksiin, jotka toimittavat vettä yli 10 m³ päivässä tai palvelevat yli 50 henkilöä tai jotka tarjoavat vettä osana kaupallista ja julkista toimintaa.

Yhdyskuntajätevesidirektiivi

Yhdyskuntajätevesien käsittelystä annetun neuvoston direktiivin (91/271/ETY, muutettu 27 päivänä helmikuuta 1998 neuvoston direktiivillä 98/15/EY, jäljempänä yhdyskuntajätevesidirektiivi) tarkoituksena on suojella ympäristöä pilaantumiselta, jota taajamien yhdyskuntajätevedet ja elintarviketeollisuuden biologisesti hajoavat teollisuusjätevedet aiheuttavat. Jäsenvaltioilta edellytetään tällaisten jätevesien keräilyä ja käsittelyä vähintään taajamissa. Taajamalla tarkoitetaan aluetta, jolla on niin tiheä asutus tai niin runsaasti yritystoimintaa, että jätevedet on viemäroitävä ja johdettava jätevedenpuhdistamoon tai purkupaikkaan. Direktiivissä asetetaan myös erityisvaatimuksia haavoittumiselle alttiille alueille. Direktiivin liitteessä II on tällaisten alueiden arviointiperusteet.

Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että ne täyttävät direktiivin vaatimukset viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2005 ja erältä osin jo tätä aikaisemmin. Direktiivi on pantu täytäntöön valtioneuvoston päätöksellä yleisestä viemäristä ja erältä teollisuudenaloilta vesiin johdettavien jätevesien sekä teollisuudesta yleiseen viemäriin johdettavien jätevesien käsittelystä (365/1994). Päätös perustuu vesi- ja viemärilaitoslain 11 a §:ssä olevaan valtuuteen.

Vesi- ja viemärilaitoslain 5 §:n mukaan milloin terveydelliset syyt tai suurehkon kulluttajajoukon tarve muutoin niin vaativat, kunnan on pidettävä huolta siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin vedenhankinnan ja viemäroinnin järjestämiseksi kunnan tai tehtävään soveliaan yhteisön omistaman yleisen vesi- ja viemärilaitoksen toimesta. Kunnan velvollisuudesta viemäroinnin järjestämiseen on lisäksi voimassa, mitä yhdyskuntajätevesidirektiivissä säädetään.

Pintavesidirektiivi

Neuvoston direktiivissä juomaveden valmistamiseen tarkoitettun pintaveden laatuvaatimuksista (75/440/ETY, jäljempänä pintavesidirektiivi) asetetaan laatuvaatimukset, jotka ihmisen käytettäväksi tarkoitettun veden valmistamiseen käytettävän makean pintaveden tulee asianmukaisen käsittelyn jälkeen

täyttää. Vesi jaetaan direktiivissä kolmeen luokkaan, joille määritetään sekä tavoitearvot että pakolliset raja-arvot 46 muuttujan suhteen. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että pintavesi täyttää nämä vaatimukset. Muuta kuin vaatimukset täyttävää pintavettä ei saa käyttää juomaveden valmistukseen kuin poikkeustapauksessa. Pintaveden laatua on seurattava ottamalla vedestä näytteitä direktiivissä säädetyn mukaisesti juomaveden valmistuksen yhteydessä. Direktiivi edellyttää myös, että jäsenvaltiot laativat toimintasuunnitelman pintaveden laadun parantamiseksi. Niiden on myös kolmen vuoden määräajoin toimitettava komissiolle tietoja direktiivin täytäntöönpanosta.

Pintavesidirektiivissä tarkoitetun veden määritysmenetelmistä ja näytteenotosta on säädetty neuvoston direktiivissä jäsenvaltioissa sovellettavista juomaveden valmistamiseen tarkoitetun pintaveden määritysmenetelmistä sekä näytteenotto- ja analysointitiheydestä (79/869/ETY). Molemmat direktiivit on Suomessa pantu täytäntöön valtioneuvoston päätöksellä juomaveden valmistamiseen tarkoitetun pintaveden laatuvaatimuksesta ja tarkkailusta (366/1994).

Ehdotus direktiiviksi yhteisön vesipolitiikan puitteista

Euroopan unionin neuvostossa on 22 lokakuuta 1999 vahvistettu yhteinen kanta (N:o 41/1999) ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhteisön vesipolitiikan puitteista. Vesipolitiikan puitteidirektiivin pyrkimyksenä olisi luoda puitteet vesiensuojelulle yhteisön alueella tarkoituksena muun muassa turvata hyvälaatuisen pinta- ja pohjaveden riittävä saanti kestävää, tasapainoista ja oikeudenmukaista veden käyttöä varten. Direktiivi hyväksyttäneen aikaisintaan loppuvuonna 2000 voimaan tulevaksi. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään kolmen vuoden kuluessa direktiivin voimaantulopäivästä.

Direktiivi edellyttäisi muun muassa, että vesihuollossa otetaan huomioon kustannusten kattamisen periaate mukaan luettuina ympäristö- ja luonnonvarakustannukset. Samalla direktiivi edellyttäisi erityisesti myös saastuttaja maksaa -periaatteen huomioon ottamista. Jäsenvaltiot voisivat kuitenkin ottaa huomioon kustannusten kattamisen so-

siaaliset, ympäristöön kohdistuvat ja taloudelliset vaikutukset samoin kuin kyseisen alueen maantieteelliset ja ilmasto-olot.

2.4. Vesihuoltolainsäädäntö eräissä maissa

Ruotsi

Ruotsissa säädettiin vuonna 1970 laki yleisistä vesi- ja viemärilaitoksista (lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar). Laki muistuttaa suurella määrin Suomen vesi- ja viemärilaitoslakia. Lain mukaan velvollisuus vesihuollon järjestämiseen on kunnalla. Yleisiä vesi- ja viemärilaitoksia ovat paitsi kuntien omistamat laitokset myös ne vesi- ja viemärilaitokset, jotka lääninhallitus on hakemuksen perusteella julistanut yleisiksi. Laissa on säännökset myös vesihuollosta perittävistä maksuista. Säännöksiä on tarkistettu viimeksi vuonna 1996. Maksuilla kerättävät varat eivät saa ylittää summaa, joka tarvitaan laitosten tarpeellisten kulujen kattamiseen. Yleiset vesi- ja viemärilaitokset eivät siis Ruotsissa saa tuottaa voittoa.

Ruotsin vesi- ja viemärilaitoslain mukaan kiinteistönomistajalla on oikeus liittyä yleisen vesi- ja viemärilaitoksen verkkoon, jos tämä on tarpeen kiinteistön käyttämiseksi eikä vesihuoltoa voida paremmin järjestää muulla tavoin. Toisaalta kiinteistönomistajalla voi ympäristökaaren terveysnsuojelusäännösten nojalla olla velvollisuus liittää kiinteistönsä laitoksen verkkoon. Kiinteistönomistajan liittymisoikeuden ja -velvollisuuden takia yleisen vesi- ja viemärilaitoksen ja veden käyttäjän välillä ei normaalitapauksissa katsota olevan yksityisoikeudellista sopimussuhdetta, vaan kiinteistön ja laitoksen välistä suhdetta siis sääntelevät julkisoikeudelliset normit. Tarvittaessa laitoksen johtaja ja käyttäjä voivat kuitenkin sopia sellaisista asioista, joista ei ole jo määrätty lailla, muilla yleisillä määräyksillä tai taksalla. Laitoksen ja käyttäjän välistä suhdetta koskevat kiistat ratkaistaan erityisessä vesi- ja viemärilaitoslautakunnassa (Statens va-nämnd), josta on annettu oma lakinsa.

Vesihuollosta perittäviä maksuja ovat vesi- ja viemäriverkoston rakentamiskustannusten kattamiseksi perittävä kertamaksu (engångsavgift), jonka maksaminen nimestä huolimatta voi jakautua enimmillään kymmenelle vuodelle, ja käyttömaksu (brukningsavgift). Kertamaksun perimisen edellytyksenä on, että kiinteistön vesihuollosta aiheutuvat kus-

tannukset erityisten olosuhteiden vuoksi huomattavasti poikkeavat laitoksen toiminta-alueella tavanomaisista kustannuksista. Käyttömaksu perustuu puolestaan vesi- ja viemärlaitoksen johtajan (huvudman) lain mukaisesti vahvistamaan taksaan.

Vesimaksun suuruus tulee voida laskea suoraan taksassa mainittujen tekijöiden avulla; tällaisia tekijöitä voivat olla esimerkiksi kulutettu vesimäärä, huoneiden lukumäärä tai pinta-ala, kerrosala tai tontin pinta-ala. Käytännössä taksat laaditaan yleensä Ruotsin vesi- ja viemärlaitosyhdistyksen suositusten mukaisesti. Mikäli laitoksella on tiettyä aikana vuodesta tarpeen ryhtyä erityisiin toimenpiteisiin, voidaan tältä ajanjaksolta kerätä korotetun taksan mukaista maksua, joka saa kuitenkin olla enintään kaksinkertainen normaalitaksaan nähden.

Saksa

Saksassa vesihuoltoon kohdistuva lainsäädäntövalta jakautuu perustuslain mukaan liittovaltion ja osavaltioiden kesken siten, että osavaltioilla on lainsäädäntövaltaa vain niissä kysymyksissä, joista ei liittovaltion tasolla ole säädetty. Suurin osa Saksan vesi- ja viemärlaitoksista on suoraan kuntien tai kuntayhtymien omistuksessa, ja niitä sääntelee eri osavaltioiden kunnallislainsäädäntö. Vesihuoltolaitosten yksityisten asiakkaiden kanssa tekemien sopimusten yhtenäistämiseksi on liittovaltion tasolla kuitenkin annettu asetus vesihuollon yleisistä ehdoista (Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Versorgung mit Wasser).

Vesihuoltolaitosten päättävissä elimissä ovat yleensä edustettuina eri intressiryhmät, ja vesimaksujen suuruus määräytyy suoraan vesihuoltopalvelujen tuottajien ja niiden käyttäjien välisissä neuvotteluissa. Vesimaksujen muodostumista säätelevän taksan tulee yleisten periaatteiden mukaan muun muassa kattaa vesihuollosta aiheutuvat kustannukset ja heijastaa sekä eri käyttäjäryhmien aiheuttamia kustannuksia että kustannusrakennetta yleisemminkin. Kustannusten kattamisen periaate on Saksassa ymmärretty siten laajasti, että kustannuksiin sisällytetään myös kaikki investointien rahoituskustannukset, mikä on ollut syynä Saksan vesimaksujen suhteellisen korkeaan tasoon.

Asetuksessa vesihuollon yleisistä ehdoista säädetään niistä edellytyksistä, joiden nojalla vesihuoltolaitokset voivat periä asiakkailtaan

maksua tietyn alueen vesi- ja viemäriverkoston rakentamisesta aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi (Baukostenzuschüsse), kotitalouden verkkoon liittämistä aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi (Erstattung für Hausanschlußkosten) tai ennakkomaksua ennakoitavasta vedenkulutuksesta (Vorauszahlungen). Laitoksilla on velvollisuus huolehtia myös kiinteistöjen kuluttaman veden mittamisesta. Vesimaksut muodostuvat Saksassa yleensä kiinteästä ja kulutukseen sidotusta osasta, vaikka keskustelua kokonaan kulutukseen sidotusta, mahdollisesti jopa progressiivisesta maksujärjestelmästä on jo pitkään käyty.

Vuonna 1976 Saksassa säädettiin liittovaltion tasolla perustuslakiin perustuvan puitelainsäädäntövalan nojalla laki jätevesipäästöjen maksullisuudesta (Abwasserabgabengesetz). Laki tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1978, ja se on sittemmin uudistettu kahteen kertaan. Täydentävät osavaltiotasoiset säännökset jätevesimaksusta sisältyvät useimmissa osavaltioissa jätevesimaksulakeihin (Landesabwasserabgabengesetz). Vesien pilailulle jätevesipäästöistä aiheutuvan taloudellisen rasitteen tulisi johtaa jätevesien määrän ja haitallisten aineiden pitoisuuksien vähentämiseen ja saavutetun alhaisemman tason säilyttämiseen. Tämän vuoksi jätevesimaksun suuruus riippuu jäteveden haitallisuudesta. Kotitalouksien puolesta jätevesimaksua maksavat vesihuoltolaitokset, jotka sitten sisällyttävät aiheutuneet kustannukset perimäänsä maksuun.

Ranska

Ranskassa vastuu vesihuollosta on kuntien itsehallinnosta annetun lain säätämistä vuonna 1884 lähtien ollut kunnilla, joita on noin 36 000. Sittemmin kuntien velvollisuudesta huolehtia vesihuollosta on säädetty vuoden 1992 vesilaisissa. Kuntien tulee huolehtia vesilain määräysten täytäntöönpanosta viimeistään vuoden 2005 loppuun mennessä. Yhteensä erilaisia yksityisiä tai julkisia vesilaitoksia on Ranskassa 14 000. Väestöstä 75 % saa juomavetensä yksityiseltä vesilaitokselta. Yksityiset yritykset käsittelevät myös kolmasosan jätevedestä, mutta pääosin viemärintoiminta on edelleen kuntien hallinnassa. Käytännössä kunnat ovat muodostaneet kuntaliittoja (syndicat de communes) vesihuollon järjestämistä varten, ja useimmiten delegoineet vesihuoltolaitosten hoidon jollekin

yksityiselle laitokselle (ns. gestion déléguée). Tosin kunnat tai niiden yhteenliittymät voivat hallinnoida vesihuoltoa myös itse (regie directe).

Vesihuollon tehtävien delegointi tapahtui alun perin myöntämällä yrityksille toimilupia. Kunnat ovat 1950-luvulta lähtien tehneet yritysten kanssa myös yksityisoikeudellisia sopimuksia vesihuollon järjestämisestä. Samanaikaisesti vesihuollon investointien rahoitus on siirtynyt enenevässä määrin kunnilta yrityksille. Kunnat voivat lain mukaan enintään 20 vuoden pituisen sopimuskauden päättyessä halutessaan vaihtaa sopimuskuoppia. Sopimuksen muuttaminen on yleensä mahdollista useamminkin, esimerkiksi viiden vuoden välein.

Käytännössä vesimaksujen suuruus määräytyy yritysten ja kuntien välillä tehtyjen sopimusten perusteella. Sopimukset ovat sekä teknisesti että taloudellisesti varsin yksityiskohtaisia. Vuodesta 1995 lähtien kunnan tai kuntien yhteisesti hallinnoiman vesihuoltolaitoksen johtajan on tullut vuosittain julkaista raportti, josta veden hinnanmuodotuksen eri tekijät käyvät ilmi.

Ranskan vesihuollon kannalta kolmas tärkeä toimijaryhmä kuntien ja yksityisten vesilaitosten lisäksi ovat vuonna 1964 perustetut vesistöalueittaiset vesipiirit. Vuoden 1964 laissa annettiin vesipiirejä hallinnoiville kuudelle vesivirastolle (agence de l'eau) valtuudet kerätä yksityisiltä ja julkisilta henkilöiltä maksuja. Vuonna 1974 tehdyllä lainmuutoksella maksujärjestelmää muokattiin siten, että maksut todella ohjaisivat yrityksiä kehittämään jätevesien puhdistusmenetelmiä. Maksujen määräytymisperusteet muuttuvat jatkuvasti teknisen kehityksen ja tarkkailumenetelmien parantumisen myötä.

Nykyään vesivirastot perivät kahta erityyppistä maksua; veden määrään sidottua käyttömaksua (redevances établies au titre des prélèvements) ja veden laadusta riippuvaa päästömaksua (redevances établies au titre de la détermination de la qualité de l'eau). Vuonna 1994 käyttömaksut muodostivat noin 18 % ja päästömaksut loput noin 82 % kaikista vesivirastojen keräämistä maksuista. Vesiviraston perimät maksut sisältyvät vesihuoltolaitokselle maksettaviin maksuihin. Vuonna 1994 keskimäärin 13 % yksityishenkilön vesihuoltolaitokselle maksamasta velaskusta päätyi lopulta vesivirastolle. Maksuilla vesivirastoille kerätyt varat käytetään vesien tilaa parantavien hankkeiden tukemi-

seen. Ne muodostavatkin huomattavan osan vesistöjen kunnostustöiden rahoituksesta; vuosina 1992-1996 avustuksina jaettiin yhteensä 39 miljardia frangia eli runsaat 35 miljardia markkaa.

Yhdistynyt kuningaskunta

Englannissa ja Walesissa kaikki vesihuoltolaitokset ovat olleet yksityisessä omistuksessa vuodesta 1989 lähtien toisin kuin Skotlannissa ja Pohjois-Irlannissa. Vuoden 1989 vesilailla (Water Act) kymmenelle alueelliselle vesiyhtiölle (Regional Water Companies) annettiin uusittavissa oleva toimintalicenssi 25 vuodeksi. Yksityistämisen prosessin yhteydessä vesiyhtiöiden tuli hankkia omistukseensa kaikki vesihuoltoon liittyvä infrastruktuuri vesijohto- ja viemäriverkostoi-neen. Nämä kymmenen vesiyhtiölle myönnettyä lisenssiä kattavat 75 % Englannin ja Walesin alueesta.

Vesihuoltolaitosten haltijoiden velvollisuuksista ja lisensseihin (instruments of appointment) sisällytettävistä määräyksistä on säädetty vuonna 1991 suoritettun laajan lainsäädäntöuudistuksen yhteydessä. Uudistuksessa vesilain säännöksiä täydennettiin, ja ne jaettiin kahteen eri lakiin, vesiteollisuuslakiin (Water Industry Act) ja vesivaralakiin (Water Resources Act). Lisäksi vuonna 1995 säädetyn ympäristölain (Environmental Act) myötä näitä kahta lakia muutettiin vielä jonkin verran. Vesihuollon kannalta keskeisintä säädöstä, vesiteollisuuslakia on viimeksi muutettu kesäkuussa 1999, jolloin vesiyhtiön asiakkaana olevan yksityishenkilön suojaa pyrittiin vahvistamaan.

Vesiteollisuuslain mukaan vesiyhtiöillä on velvollisuus toimittaa vettä sitä tarvitseville kotitalouksille, sekä vuoden 1995 muutosten myötä myös huolehtia viemäroinnistä. Kiinteistön liittämistä vesijohto- ja viemäriverkkoon vesiyhtiölle aiheutuneiden verkon rakennuskustannusten kattamiseksi yhtiö voi periä asiakkaaltaan ns. lisämaksua seuraavien 12 vuoden aikana. Lisäksi käytössä on myös kertaluonteinen liittymismaksu. Vesiyhtiöiden tulee laatia sekä lisä- ja liittymismaksuille että varsinaisille vesimaksuille taksat niissä rajoissa, jotka valtion vesihuoltovirasto (OFWAT, Office of Water Services) aina tietyiksi vuosiksi kerrallaan asettaa. Maksuilla kerätävien varojen tulee kattaa vesiyhtiöiden kustannukset ja tuottaa investoinneille tuottoa (6 - 7 % vuonna 1997).

Taksojen korotusmahdollisuudet on käytännössä vuodesta 1995 lähtien täysin sidottu indeksiin (Retail Price Index). Taksoihin kohdistuvat erimielisyydet vesiyhtiöiden, kuluttajien ja vesihuoltoviraston välillä ratkaisee viime kädessä kilpailua yleisesti valvova viranomainen (Monopolies and Mergers Commission).

Kotitalouksien vesimaksut ovat Englannissa yleensä perustuneet kiinteistön arvoon, mutta vesiteollisuuslaki edellyttää vesiyhtiöiltä taksojen perusteiden muuttamista 31 päivänä maaliskuuta 2000 mennessä. Lainsäätäjän tarkoituksena on kasvattaa kulutukseen sidottujen maksujen osuutta. Kiinteistökohtaisia vesimittareita on Englannissa kuitenkin edelleen vastustettu voimakkaasti etenkin sosiaalisista syistä. Joka tapauksessa noin 3 % Englannin ja Walesin kotitalouksista siirtyy vuosittain vesimittarilla mitattavan kulutuksen perusteella tapahtuvan laskutuksen piiriin, ja kaikki vesiyhtiöt tarjoavat asiakkailleen mahdollisuuden halutessaan valita mittaukseen perustuvan laskutuksen.

2.5. Nykytilan arviointi

Vesihuollon palvelujen saatavuus ja laatu ovat nykyisin suomalaisten suurella enemmistöllä kansainvälisestikin vertaillen kohtuullisella tasolla. Vesihuollon välttämättömyyspalvelujen saatavuudessa on kuitenkin edelleen merkittäviä puutteita kolmella suuressa väestöryhmällä: ensinnäkin kiinteistökohtaisen vesihuollon varassa olevalla taajamaväestöllä, toiseksi asukkailla niillä alueilla, joilla vesi on laadultaan - joko maultaan tai hajultaan - ainakin ajoittain epätydyttävää sekä kolmanneksi puutteellisen vesihuollon varassa olevilla haja-asutusalueiden asukkailla.

Vesihuollolle ei ole asetettu yleisiä tavoitteita lain tasolla, vaikka vedenhankintaa ja viemärintiä voidaan pitää välttämättömyyspalveluina, joiden saatavuus tulisi nyky-yhteiskunnassa lainsäädännöllä turvata. Myöskään vastuut vesihuollon kehittämisessä ja järjestämisessä eivät ole aivan selkeät. Kunnalla ei näyttäisi olevan riittävän laajaa säädöksiin perustuvaa vastuuta kehittää vesihuoltoa alueellaan.

Vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden ulkopuolisten yhdyskuntien ja haja-asutusalueiden vesihuollon parantamista ei voida pitää tarpeisiin nähden riittävän järjestelmällisenä,

vaikka monet kunnat ovatkin tukeneet esimerkiksi paikallisten vesiosuuskuntien ja -osakeyhtiöiden perustamista. Epäkohtana voidaan pitää sitä, että laitosten toiminta-alueiden ulkopuolelle on poikkeuslupiin perustuneen rakentamisen ja vesihuollon kannalta epätarkoituksenmukaisten kaavarajausten seurauksena muodostunut taaja-asutusta, jonka vesihuolto perustuu monesti puutteellisiin kiinteistökohtaisiin ratkaisuihin, vaikka se olisi parhaiten hoidettavissa liittämällä kiinteistöt laitoksen verkostoon. Myös kiinteistökohtaisten tai muutaman kiinteistön yhteisten vesihuoltoratkaisujen parantaminen vaatisi alan palvelujen tarjonnan kehittämistä. Käytännössä kunnalla olisi parhaat edellytykset huolehtia siitä, että myös muiden kuin laitosmaisten vesihuollon palvelujen tuottamiseen ryhdyttäisiin tarpeen vaatiessa.

Jätevesimaksulain mukainen maksun määräämismenettely on osoittautunut nykytassannossa varsin kankeaksi, ja laissa on tarpeettoman yksityiskohtaisia säännöksiä kunnallisesta päätöksenteosta. Jätevesimaksun yksityiskohtaiset perusteet sisältävän taksan hyväksyy kunnanvaltuusto. Laki edellyttää myös, että jätevesimaksulain mukaisen liittymismaksun määrää kunnanhallitus. Käytännössä maksusta on kuitenkin usein sovittu kunnan ja liittymän kesken.

Vesihuollon maksujen sääntelyä ei voida pitää johdonmukaisena, sillä jätevesimaksulakia sovelletaan vain kunnallisiin viemärlaitoksiin. Näin yksityiset laitokset ja niiden asiakkaat ovat oikeudellisesti ja menettelyllisesti eri asemassa kuin kunnalliset laitokset asiakkaineen. Yksityisoikeudellisten laitosten perimät jätevesimaksut ovat vesimaksujen tapaan yksityisoikeudellisia. Käytännössä sekä kuntien että yksityisten vesihuoltolaitosten maksut peritään kuitenkin samalla laskulla.

Jätevesimaksulain mukaan maksujen perusteiden tulee olla kohtuulliset ja tasapuoliset. Vastaavaa vaatimusta ei ole vesi- ja viemärlaitoslaissa asetettu vesimaksuille. Jätevesimaksuun kohdistuvat erimielisyydet ratkaistaan jätevesimaksulain perusteella hallinto-oikeudessa, kun taas vesimaksuihin liittyvät riita-asiat ratkaistaan vesi- ja viemärlaitoslain nojalla käräjäoikeudessa. Kun myös jätevesimaksun perusteena on kiinteistön käyttämän veden määrä, on mahdollista, että asiakas joutuu riitelemään samassa laskussa olevista maksuista sekä käräjäoikeudessa että hallinto-oikeudessa.

Epäjohdonmukaisena voidaan pitää siis erityisesti sitä, että vesihuoltolaitoksen ja liittyjänä olevan asiakkaan välinen suhde on yhtäältä hallinto-oikeudellinen, toisaalta yksityisoikeudelliseen sopimussuhteeseen perustuva. Rajanveto ja menettelytavat eivät myöskään ole selkeitä, mitä ei voida pitää liittyjän ja veden käyttäjänä olevan kuluttajan oikeusturvan eikä myöskään laitosten kannalta tyydyttävänä.

Osaltaan vesihuoltolaitoksen ja liittyjän välisen sopimussuhteen yksityisoikeudellista luonnetta hämärtää yksityisoikeudellisillakin vesi- ja viemärlaitoksilla oleva oikeus antaa yleisiä määräyksiä, kun nämä on hyväksytty yleisiksi laitoksiksi. Viranomaisten määräyksistä ja ohjeista annetun lain (573/1989) mukaan määräyksillä tarkoitetaan viranomaisen päättämiä yleisiä sääntöjä, joita on velvoittavina noudatettava niissä tarkoitetuissa yksittäistapauksissa. Toimivaltaa oikeussäännösten antamiseen voidaan perustuslain (731/1999) 80 §:n mukaan kuitenkin antaa vain viranomaisille. Tältä osin vesi- ja viemärlaitoslakia ei voida pitää perustuslain vaatimusten mukaisena.

Vesihuoltolaitoksen asiakkaana olevan kuluttajan oikeudellista asemaa ei voida pitää riittävän selvänä. Kuluttajansuojalakea voidaan soveltaa vain osaan vesihuoltolaitosten toimittamista palveluista. Talousvetä ja sen toimittamista kotitaloudelle voidaan pitää laissa tarkoitettuna kulutushyödykkeenä. Hallituksen esityksessä kuluttajansuojalainsäädännöksi todettiin (HE 8/1977, s. 16), että lakia on sovellettava esimerkiksi veden jakeluun. Sitä vastoin lakia ei voida soveltaa julkisyhteisöjen lakisääteiseen toimintaan eli kunnan viemärlaitostoihintaan. Rajanveto ei ole selkeä siinä suhteessa, milloin yleinen vesi- ja viemärlaitos toimii elinkeinonharjoittajana ja milloin se suorittaa julkisyhteisönä lakisääteisiä tehtäviä.

Vesihuollon palvelujen toimittaminen perustuu vesihuoltolaitoksen ja liittyjän väliseen pitkäaikaiseen sopimukseen. Sopimuspuolena oleva liittyjä voi olla yhtäältä kuluttaja, toisaalta kunnan asukas. Toisena sopimuspuolena oleva vesihuoltolaitos taas on usein kunnallinen tai kunnan omistama laitos, joten kunnan elimet eivät voi luontevasti valvoa sopimusehtojen kohtuullisuutta. Tämä valvontatehtävä soveltuisi kuluttaja-asiamiehen tehtäväksi.

Kuluttajansuojalaissa ei ole kiinnitetty huomiota kuluttajan oikeudelliseen asemaan

välttämättömyyspalvelujen käyttäjänä. Lain säännöksiä eräistä kuluttajapalvelusopimuksista ei sovelleta esimerkiksi vesihuollosta tehtäviin sopimuksiin. Vesihuoltopalvelujen toimittamista ei voida myöskään suoraan rinnastaa tavarankäyttöön tai sen valmistamiseen, jotka ovat yksittäisiä toimituksia. Välttämättömyyspalvelujen toimittamista sääntelevään lainsäädäntöön on viime vuosina otettu kuluttajansuojasäännöksiä. Vastavasti tulisi lain tasolla säätää kuluttajansuojan vähimmäistasosta myös vesihuollon välttämättömyyspalveluja käyttävän kuluttajan oikeusaseman turvaamiseksi.

Menettelyjen ja oikeuspaikan samoin kuin maksujen perusteiden yhdenmukaistaminen olisi tarpeen sekä vesihuoltolaitoksen että laitoksen asiakkaan kannalta. Selkeintä olisi, että laitoksen ja liittyjän väliset riita-asiat maksuista ja hyvityksestä sekä vahingonkorvausvelvollisuudesta säädettäisiin käsiteltäviksi käräjäoikeudessa. Säännösten tulisi olla samat sekä kunnallisille että yksityisoikeudellisille laitoksille. Yhtenäistämällä vesihuoltolainsäädäntöä ja ottamalla siihen tarvittavat vähimmäissäännökset kuluttajansuojasta samoja kuluttajansuojasäännöksiä voitaisiin soveltaa yhdenmukaisesti kaikkiin vesihuollon maksuihin. Vesihuollon välttämättömyyspalveluluonteen takia kaikkien vesihuollosta perittävien maksujen tulisi olla kohtuulliset ja eri asiakkaisiin nähden tasapuoliset.

Kilpailunrajoitusnäkökulmasta vesihuoltolaitoksia voidaan pitää paitsi elinkeinonharjoittajina myös luonnollisina monopoleina, joilla on alueellisesti määräävä markkina-asema. Tämä on seurausta siitä, että laitosten pääomavaltaisuuden takia käytännössä ainoastaan yksi laitos voi toimia kannattavasti laitoksen toiminta-alueesta muodostuvalla markkina-alueella. Määräävän markkina-aseman väärinkäytön estämiseksi laitoksen perimien maksujen määräytymisperusteiden tulisi olla mahdollisimman läpinäkyvät. Nykyiset säännökset eivät tätä edellytä. Jotta asiakkaat ja viranomaiset voisivat arvioida vesihuollosta perittävien maksujen kustannusvastaavuutta, kohtuullisuutta ja tasapuolisuutta, tulisi olla mahdollista vertailla eri laitosten taloudenpitoa, toiminnan kustannuksia ja maksujen muodostumista. Nykyiset säännökset eivät tässä suhteessa aseta laitoksille riittäviä vaatimuksia.

Kansallisten syiden lisäksi vesihuoltolainsäädännön uudistamista puoltaa Euroopan

yhteisön lainsäädäntö. Uuden juomavesidirektiivin mukaiset veden laatuvaatimukset on ollut tarkoituksenmukaista saattaa voimaan pääasiassa tarkistamalla terveydensuojelusäädöksiä. Osa direktiivin vaatimuksista tulisi kuitenkin ottaa huomioon vesihuoltolaitoksista säädettäessä. Tällaisia vaatimuksia ovat erityisesti viranomaisten korjaavien toimenpiteiden mahdollistaminen sekä tiedottamisvelvoitteet veden laadusta ja jäsenvaltion mahdollisesti tekemistä poikkeuksista. Yhdyskuntajätevesidirektiivin viemärointiä koskevat velvoitteet olisi tarpeen sisällyttää lakiin tarkemmin kuin vesi- ja viemärlaitoslain 5 §:n yleisellä viittauksella direktiiviin.

Yhteisön vesipolitiikan puitteista valmis-teilla olevan direktiivin mukainen kustannusten kattamisen periaate ei sisälly nykyiseen vesihuoltolainsäädäntöön. Periaate edellyttäisi, että vesihuoltolaitosten tulisi voida kattaa kaikki toimintansa kustannukset maksuilla. Käytännössä kustannusten kattamisen periaate toteutuu nykyisin vaihtelevasti: eräät vesihuoltolaitokset tulouttavat omistajilleen vuosittain merkittävän osan liikevaihdostaan, kun taas toisia tuetaan kunnan ja valtion varoista. Vesihuollon maksujen määräämispe-rusteita jouduttaisiin tarkistamaan viimeistään direktiivin tultua voimaan.

Puitedirektiivi asettaisi myös tarkkailu- ja selvitysvelvoitteita, jotka on otettava huomioon säädettäessä vesihuoltolaitoksen toiminnassa kertyvien tietojen keräämisestä ja toimittamisesta. Tällaisia velvoitteita ovat muun muassa juomaveden ottoon käytettävien vesimuodostumien yksilöinti ja seuranta, tarkastelu ihmistoiminnan vaikutuksista veden tilaan sekä vedenkäytön taloudellisen analyysin tekeminen. Viimeistelyvaiheessa olevan direktiivin huomioon ottaminen vesihuoltosäädöksiä uudistettaessa olisi tarkoituksenmukaista, jotta välttyttäisiin useilta perättäisiltä säädösten tarkistuksilta.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Vesihuoltolainsäädännön uudistuksen päämääränä on turvata vesihuollon välttämättömyyspalvelut niin, että kaikille tarvitseville olisi kohtuullisin kustannuksin saatavissa riittävästi terveydellisesti ja muutoinkin moitteetonta talousvettä sekä terveyden- ja

ympäristönsuojelun kannalta asianmukainen jätevesien viemärointi ja puhdistus. Uudistuksella pyritään saattamaan vesihuoltolainsäädäntö vastaamaan nykyisiä tarpeita ja korjaamaan siinä ilmenneitä puutteita ottaen huomioon myös yhteisölainsäädännön vaatimukset.

Esityksellä on kaksi päätavoitetta. Ensinnäkin vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan suhteen sääntelyä uudistettaisiin siten, että palvelujen saatavuus ja laatu voidaan turvata muuttuvissa olosuhteissa ottaen huomioon myös lisääntyvä laitosten yhtiöittäminen. Tässä suhteessa keskeistä on vesihuollon sopimus- ja maksujärjestelmien yhtenäistäminen yksityisoikeudelliselta pohjalta sekä kuluttajansuojan vähimmäistason turvaaminen vesihuollossa.

Kotitalouksille talousveden toimittaminen ja jäteveden poisjohtaminen ovat välttämättömyyspalveluja. Tällä tarkoitetaan palveluja, joita ilman ihmiset eivät nyky-yhteiskunnassa juurikaan tule toimeen. Vesihuollon välttämättömyyspalveluluonteon takia on olennaista, että siirtyminen osittain julkisoikeudellisesta järjestelmästä yksityisoikeudelliseen järjestelmään ei vaarantaisi vesihuoltopalvelujen saatavuutta. Ehdotuksen mukaan vesihuoltopalvelujen saatavuus turvataisiin ennen kaikkea siten, että vastaisuudessa kaikista vesihuollon välttämättömyyspalveluluonteon kannalta keskeisistä asioista säädettäisiin laissa. Näin niiden toteutumista valvoisivat vesihuoltolain mukaiset valvontaviranomaiset. Tältä kannalta keskeisiä vesihuoltolakiin sisällytettäväksi ehdotettavia säännöksiä olisivat kunnalle kuuluva vesihuollon järjestämismääräykset ja vesihuoltolaitosten lakisääteinen velvollisuus huolehtia vesihuollosta toiminta-alueellaan sekä toiminta-alueisiin sisällytettävien alueiden yksilöiminen.

Vesihuoltolaitosten palveluja käyttävien oikeusasemaa turvaisivat myös kiinteistön omistajien ja haltijoiden vireillepano-oikeus sekä se, että laintasoisesti säädettäisiin kaikkien vesihuollosta perittävien maksujen perusteista ja vesihuoltopalvelujen keskeyttämisen rajoituksista. Oikeusturvan kannalta merkittävää olisi myös perustuslainkin edellyttämä luopuminen laitosten yksipuolisesta oikeudesta antaa yleisiä määräyksiä. Yleiset määräykset korvattaisiin osittain lain säännöksillä ja osittain yleisillä toimitusehdoilla. Maksuista annettavat säännökset ottaisivat huomioon vesihuollon välttämättömyyspal-

veluluonteon edellyttämällä, että maksut olisivat kohtuullisia ja tasapuolisia. Maksujen kohtuullisuus varmistettaisiin osaltaan myös edellyttämällä, että maksuihin voisi sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle.

Toisena päätavoitteena on parantaa vesihuoltopalvelujen saatavuutta niillä vesihuoltolaitosten nykyisten toiminta-alueiden ulkopuolisilla taajama- ja haja-asutusalueilla, joilla vesihuolto ei nykyisin ole tyydyttävällä tasolla. Tavoitteen kannalta keskeinen ehdotukseen sisältyvä uudistus on kunnan ja laitoksen keskinäisen suhteen ja vastuiden selventäminen vesihuollon palvelujen kehittämisessä erityisesti laitosten nykyisten toiminta-alueiden ulkopuolella. Kunnalle tulisi yleinen vesihuollon kehittämismallisuus, jollaista nykyinen lainsäädäntö ei selkeästi aseta. Laitos huolehtisi edelleen vesihuollosta toiminta-alueellaan. Toiminta-alueisiin sisällytettäisiin kaikki sellaiset alueet, joilla vesihuollon järjestäminen edellyttää niiden saattamista laitoksen verkoston piiriin. Kiinteistön omistajan vastuunko oli kuitenkin aina huolehtia kiinteistönsä vesihuollosta.

Vesihuoltopalvelujen saatavuutta edistettäisiin myös parantamalla vesihuoltolaitosten toimintaedellytyksiä. Tässä suhteessa keskeinen ehdotukseen sisältyvä uudistus on kaikille laitoksen toiminta-alueella sijaitseville kiinteistölle asetettava velvollisuus liittyä laitoksen verkostoon. Laitosten toimintaedellytykset pyritään varmistamaan myös niin, että vesihuollon kustannusten erilaisuus eri alueilla voitaisiin ottaa huomioon vesihuollon maksuissa. Toimintaedellytyksiä parantaisi myös se, että maksuissa voitaisiin nykyistä paremmin ottaa huomioon kustannusten pääomavaltaisuus. Vaatimus laitokselle asetettavan tuottovaatimuksen kohtuullisuudesta puolestaan osaltaan varmistaisi edellytykset laitosten ylläpidolle, saneeraukselle ja uusinwestoinneille.

Uudistuksella yksinkertaistettaisiin ja yhtenäistettäisiin vesihuollon maksujen sääntelyä. Tämä tapahtuisi niin, että kaikista vesihuollosta perittävistä maksuista ja niiden perusteista säädettäisiin yhdenmukaisesti riippumatta siitä, onko kysymyksessä kunnallinen vai yksityisoikeudellinen laitos. Kaikki vesihuollon palveluista tehtävät sopimukset ja maksut olisivat yksityisoikeudellisia ja niitä koskevat riita-asiat ratkaistaisiin käräjäoikeudessa. Samalla luovutettaisiin kunnanvaltuuston hyväksymään taksaan perustuvasta jätevesimaksun määräämismenette-

lystä, jota on nykykatsannossa pidettävä tarpeettoman kankeana.

Vesihuoltomaksujen yhtenäistäminen parantaisi osaltaan myös vesihuoltolaitoksen asiakkaan asemaa kuluttajana. Maksuista annettavien säännösten lisäksi kuluttajan oikeudellista asemaa vahvistettaisiin myös pakkotavilla kuluttajansuojasäännöksillä sekä sillä, että kuluttaja-asiamies osallistuisi vesihuollon yleisten toimitusehtojen laatimiseen ja valvoisi niiden noudattamista kuluttajansuojan kannalta. Kuluttajansuojasäännösten tarpeellisuutta korostaa ehdotukseen sisältyvä liittämismallisuuden laajentaminen vesihuoltolaitoksen koko toiminta-alueelle.

Kilpailunrajoitusnäkökulmasta vesihuoltolaitosten määräävän markkina-aseman väärinkäytön estämiseksi laitoksen perimien maksujen määräytymisperusteiden tulisi olla mahdollisimman läpinäkyvät ja vertailukelpoiset. Nykyiset säännökset eivät tätä edellytä. Jotta asiakkaat ja viranomaiset voisivat arvioida vesihuollosta perittävien maksujen kustannusvastaavuutta, kohtuullisuutta ja tasapuolisuutta, ehdotetaan, että myös kunnallisten laitosten tulisi eriyttää kirjanpitonsa kunnan muusta kirjanpidosta. Ehdotuksen mukaan laitosten tulisi myös tiedottaa siitä, miten vesihuollosta perittävät maksut muodostuvat.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Vesihuoltolaki

Uuteen vesihuoltolakiin sisällytettäisiin nykyisin vesi- ja viemärlaitoslakiin sekä jätevesimaksulakiin perustuva vesihuollon sääntely. Toisin kuin nykyisissä laeissa, vesihuoltolain säännökset koskisivat yhdenmukaisesti kaikkia laissa tarkoitettuja vesihuoltolaitoksia, laitosten ja asiakkaiden välisiä suhteita sekä vesihuollon maksuja. Yleisen vesi- ja viemärlaitoksen käsitteestä ja hyväksymismenettelystä luovutettaisiin ja lain säännöksiä sovellettaisiin kaikkiin yhdyskunnan vesihuollosta huolehtiviin vesihuoltolaitoksiin suoraan lain nojalla. Lakia sovellettaisiin yhdenmukaisesti niin kunnallisiin tai muun julkisyhteisön omistamiin kuin yksityisiinkin laitoksiin, jotka olisivat lain soveltamisalan piirissä.

Vesihuoltolaissa olisi nykyistä selkeämmät säännökset vesihuollon tavoitteista ja keinoista sekä eri tahojen vastuista vesihuollon kehittämisessä, järjestämisessä ja hoitamis-

sa. Lähtökohtana olisi, että kunta vastaa vesihuollon yleisestä kehittämisestä alueellaan. Kehittäminen käsittäisi osallistumisen vesihuollon alueelliseen yleissuunnitteluun sekä vesihuollon kehittämissuunnitelmien laatimisen. Kunnalla olisi samoin kuin nykyisen vesi- ja viemärilaitoslain perusteella velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin vesihuollon järjestämiseksi, jos terveydelliset syyt tai suu-rehkon asiakasjoukon tarve sitä edellyttää. Tämä velvollisuus voisi vastedes perustua terveydellisten syiden lisäksi myös ympäristönsuojelullisiin syihin. Selvyyden vuoksi lakiin otettaisiin säännös kiinteistön vastuusta vesihuollon järjestämisestä. Tarkoituksena on näin osoittaa, että vesihuoltolain mukaan kunnalle ja vesihuoltolaitokselle kuuluvat tehtävät eivät vähentäisi kiinteistön omistajan tai haltijan vesihuoltoon liittyviä velvoitteita.

Vesihuoltolaitoksella olisi lain mukaan ensisijainen vastuu huolehtia vesihuollosta toiminta-alueellaan. Tämä velvollisuus olisi vastaavanlainen kuin laitoksilla nykyisinkin vesi- ja viemärilaitoslain perusteella oleva velvollisuus. Velvollisuus sisältäisi ennen kaikkea vedenhankinnasta ja viemäroinnistä huolehtimisen. Laitos voisi ottaa tehtäväksi myös muiden vesihuoltoon liittyvien palvelujen tuottamisen, mutta tämä edellyttäisi laitoksen ja kunnan sopimista tällaisten tehtävien hoitamisesta.

Vesihuoltolaissa luovuttaisiin yleiseksi laitokseksi hyväksymismenettelystä. Kunta kuitenkin edelleen hyväksyisi vesihuoltolaitoksille toiminta-alueet. Toiminta-alueen hyväksymispäätöksellä olisi keskeinen merkitys lain soveltamisen kannalta. Se nimittäin määrittäisi sekä vesihuoltolaitoksen velvoitteiden että kiinteistöjen vesijohto- ja viemäriverkostoon liittämismenettelyn alueellisen ulottuvuuden. Viimeksi mainittu seuraisi siitä, että laissa säädettäisiin liittämismenettelysääntöjä kaikille toiminta-alueella sijaitseville kiinteistöille.

Liittämismenettelysääntöillä pyritään turvaamaan laitoksen toimintaedellytyksiä. Kiinteistö voitaisiin vapauttaa siitä vain poikkeustapauksissa erityisistä syistä, jos liittäminen muodostuisi kohtuuttomaksi kiinteistön omistajalle tai haltijalle. Lisäksi edellytettäisiin, että vapauttaminen ei vaarantaisi vesihuollon taloudellista ja asianmukaista hoitamista ja, että nykyisin terveydensuojelulaissa säädetyt vapauttamisedellytykset täyttyvät.

Toiminta-alueen keskeisen merkityksen

vuoksi laissa olisi säännökset hyväksymispäätöksen oikeudellisista edellytyksistä. Siinä yksilöitäisiin ne alueet, jotka kunnan tulee sisällyttää alueellaan toimivien vesihuoltolaitosten toiminta-alueisiin. Lain mukaan näitä olisivat alueet, joiden saattaminen vesihuoltolaitoksen verkoston piiriin on tarpeellista pykälässä yksilöidyistä syistä. Hyväksyessään laitoksen toiminta-alueen, kunnan tulee ottaa huomioon myös laitoksen edellytykset vesihuollon hoitamiseen. Tämä varmistettaisiin säännöksellä, jonka mukaan laitoksen on kyettävä huolehtimaan taloudellisesti ja asianmukaisesti toiminta-alueensa vesihuollosta. Säännös koskisi kaikkia laitoksia, joille kunta vahvistaa toiminta-alueen.

Tarve laitosmaisen vesihuollon järjestämiseen voi olla erilainen tarkasteltaessa asiaa talousveden toimittamisen ja jäteveden viemäroinnin näkökulmasta. Talousveden jakeluverkoston piiriin saatettavat alueet eivät välttämättä ole samat kuin ne alueet, jotka on tulisi saattaa viemäriverkoston piiriin. Pelkästään jomman kumman edellytyksen täytyminen riittää siihen, että alue olisi saatettava vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeseen. Vaikka laitoksella olisi siis yksi toiminta-alue, toimenpiteet alueen eri osilla kuitenkin voisivat vaihdella vesihuollon tarpeiden mukaan. Tämän vuoksi laissa edellytettäisiin, että toiminta-alueen hyväksymispäätöksen yhteydessä tulisi yksilöidä ne alueet, jotka on saatettava talousveden jakeluverkoston ja alueet, jotka on saatettava viemäriverkoston piiriin.

Vesihuoltolain 4 luvussa olisivat säännökset vesihuollon maksuista. Säännökset koskisivat yhdenmukaisesti kaikkia lain soveltamisalaa kuuluvia laitoksia ja ne kattaisivat kaikki vesihuollon maksut. Näin lain tasolle nostettaisiin myös muiden kuin jätevesimaksujen perusteet. Tarkoituksena on, että maksuilla katetaan vesihuoltolaitoksen investoinnit sekä ylläpito- ja käyttökustannukset. Vesihuoltolaitokset toimivat määräävässä markkina-asemassa olevina monopoleina, mistä aiheutuu erityisiä vaatimuksia niiden hinnoittelulle. Tämän vuoksi laki edellyttäisi, että maksujen tulee olla kohtuulliset ja tasapuoliset ja niiden tulee perustua vesihuollon todellisiin kustannuksiin ja että niihin voisi sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle.

Vesihuoltolaissa olisivat myös vesihuollon

palveluihin kohdistuvat kuluttajansuojasäännökset. Nämä pakottavat säännökset vastaisivat kuluttajansuojalain säännöksiä, jotka näin ulotettaisiin koskemaan kaikkia vesihuollon palveluja. Säännösten noudattamista valvoisi kuluttaja-asiamies, joka osallistuisi myös vesihuollon yleisten toimitusehtojen laadintaan. Yleiset toimitusehdot korvaisivat nykyiset vesi- ja viemärilaitoslain 11 §:n mukaiset yleiset määräykset.

Muutoksenhausta vesihuoltolaissa säädettäisiin, että kaikki liittyjän ja vesihuoltolaitoksen väliset riita-asiat käsiteltäisiin sopimussuhteeseen perustuvina yksityisoikeudellisina riita-asioina käräjäoikeudessa. Valvontaviranomaisen päätöksiin sen sijaan haettaisiin muutosta hallintolainkäyttölain mukaisessa järjestyksessä alueelliselta hallinto-oikeudelta. Toiminta-alueen hyväksymispäätöksestä puolestaan haettaisiin muutosta kunnallisvalituksella.

Vesihuoltolakiin ei ehdoteta otettavaksi vesi- ja viemärilaitoslain 11 a §:n kaltaista yhdyskuntajätevesidirektiiviä koskevaa valtuussäännöstä, koska direktiivin täytäntöönpanoon liittyvistä asioista voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella ympäristönsuojelulain 11 §:n 2 ja 3 kohdan nojalla. Vesi- ja viemärilaitoslain 11 a §:n nojalla osittain annettu valtioneuvoston päätös (365/1994) jäisi kuitenkin toistaiseksi voimaan. Vesihuoltolakiin ei myöskään ehdoteta otettavaksi yhdyskuntajätevesidirektiivin toimeenpanemiseksi annettua vesi- ja viemärilaitoslain 5 §:n 3 momentin kaltaista säännöstä, koska säännöksen tarkoittamat velvoitteet seuraisivat vesihuoltolain viemäroinnin järjestämistä ja vesihuoltolaitoksen toiminta-aluetta koskevista säännöksistä sekä sanotusta valtioneuvoston päätöksestä.

Muut ehdotukset

Vesihuoltolain säätämisen yhteydessä kumottaisiin vesi- ja viemärilaitoslaki ja jätevesimaksulaki. Terveystoimintalain kumottaisiin vesihuoltolaitoksen vesijohtoon ja viemäriin liittymisvelvollisuutta koskevat säännökset, jotka kävisivät tarpeettomiksi vesihuoltolain vastaavien säännösten vuoksi. Lisäksi muutettaisiin eräitä muita lakeja, joissa viitataan kumottaviin lakeihin. Tarkoituksena on tarkistaa viittaussäännöksiä niin, että ne vastaisivat vesihuoltolain käsitteitä. Muutoksen syynä on lähinnä yleisen vesi- ja viemärilaitoksen käsitteestä luopuminen. Yh-

dyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annettuun lakiin ehdotetaan samalla tehtäväksi muutkin tarpeellisiksi todetut muutokset.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Lakiehdotuksella ei arvioida olevan valtiontaloudellisia vaikutuksia. Ehdotus ei muuta kuntien ja valtion välisiä vastuita vesihuollossa eikä sanottavasti lisää valtion viranomaisten tehtäviä nykyisestä. Alueelliset ympäristökeskukset valvovat vesihuoltolaitosten toimintaa paitsi vesi- ja viemärilaitoslain myös vesilain ja ympäristönsuojelulain nojalla. Ne myös valvovat yleistä etua vesi- ja ympäristöasioissa sekä edistävät vesihuoltoa ympäristöhallinnosta annetun lain (55/1995) nojalla.

Tarkoituksena on, että vesihuoltolaitosten investoinnit sekä ylläpito- ja käyttökustannukset katetaan pitkällä aikavälillä vesihuollosta perittävillä maksuilla. Koska vesihuollon uusinvestoinnit ovat kalliita, niitä tuetaan myös kuntien ja valtion sekä Euroopan yhteisön varoista. Valtion rahoitustuen arvioidaan lähivuosina säilyvän suunnilleen nykytasolla. Ehdotuksen arvioidaan toteutuessaan lisäävän jonkin verran rahoitustuen kysyntää. Rahoitustuella tarkoitetaan tässä avustuksia, korkotukea ja valtion vesihuoltotöitä. Valtion tuki on viime vuosina ollut keskimäärin noin 10 % hankkeiden kokonaiskustannuksista, jotka ovat viime vuosina olleet 1,5 miljardin markan suuruusluokkaa. Tuella on erityisesti maaseudulla ja haja-asutusalueilla sekä välittömästi että välillisesti asutusta ja yritystoimintaa edistävänä huomattava työllisyttä parantava vaikutus. Valtion rahoitustuesta päätetään valtion talousarvion käsitteilyn yhteydessä.

Lakiehdotuksella ei arvioida olevan merkittäviä kunnallistaloudellisia vaikutuksia. Vesihuollon kehittämissuunnitelmien laatiminen on varsin yleinen käytäntö eikä kunnille ehdotetusta velvollisuudesta laatia alueensa kattavat kehittämissuunnitelmat aiheudu merkittäviä lisäkustannuksia. Kehittämissuunnittelun kokonaiskustannusten kunnassa arvioidaan olevan keskimäärin noin 10 000 markkaa vuodessa. Vesihuollon investoinnit lisääntynevät muuttoliikkeen sekä terveydellisten ja ympäristönsuojelullisten vaatimusten myötä erityisesti niillä taajaan asutuilla

alueilla, joilla kiinteistöjä ei ole nykyisin liitetty laitoksen vesijohtoon ja viemäriin. Myös haja-asutusalueilla vesihuollon investointien ennakoitaan lisääntyvän. Vesihuoltolaki edellyttäisi kuitenkin, että asiakkaat maksavat pääosan vesihuollon kustannuksista vesihuoltomaksuissa.

Lakiehdotus saattaa toteutuessaan vähentää piiloveroa, jota on voinut sisältyä joidenkin kunnallisten vesihuoltolaitosten perimiin maksuihin. Tällaisessa tapauksessa lakiehdotus voi lisätä tarvetta nostaa veroäyriä kunnassa. Uudistuksella ei kuitenkaan arvioida olevan kuntalaisten taloudellista kokonaisrasitusta lisäävää vaikutusta.

Ehdotuksen toteuttaminen parantaisi vesihuoltolaitosten taloudellisia toimintaedellytyksiä. Tämä seuraisi muun muassa siitä, että laitoksen toiminta-alueella olevat kiinteistöt olisi vesihuoltolain mukaan liitettävä laitoksen vesijohtoon ja viemäriin. Toiminta-alueen eri osilla voisi myös olla kustannuksista riippuen erisuuruisia maksuja. Laitosten ylläpidon, saneerausten ja uusinvestointien edellytyksiä parantaisivat säännökset, joiden perusteella vesihuoltolaitosten omistajien laitoksille asettaman tuottovaatimuksen tulisi olla kohtuullinen. Ehdotuksen mukaiset maksu- ja sopimusjärjestelmät mahdollistaisivat myös pääomakustannusten paremman huomioon ottamisen maksuperusteissa ja järkevämmän vesihuoltolaitosten liiketoiminnan suunnittelun.

Vesihuollosta perittävien maksujen perusteiden yhdenmukaistaminen sekä tästä seuraava maksujen kohtuullisuuden ja tasapuolisuuden vaatimuksen ulottuminen jätevesimaksujen lisäksi myös vesimaksuihin samoin kuin vaatimus siitä, että maksuihin voisi sisältyä ainoastaan kohtuullinen tuotto pääomalle, ehkäisisi osaltaan ylisuuria vesihuollon maksuja. Sitä, kuinka merkittävästi tämä käytännössä vaikuttaisi kotitalouksien vesihuoltomaksujen suuruuteen on kuitenkin vaikea arvioida. Uudistuksen pyrkimyksenä oleva maksujen oikea kohdentaminen todennäköisesti nostaisi joidenkin kotitalouksien vesihuoltomaksuja, kun vastaavasti toisten maksut pienenisivät. Tämä olisi aiheuttamisperiaatteen mukaista.

Vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämisen velvollisuuden laajeneminen saattaa joissakin tapauksissa lisätä kotitalouksien vesihuollon kustannuksia ainakin väliaikaisesti silloin, kun vesihuollon järjestäminen kiinteistökohtaisin ratkaisuin tulisi kokonaisuutena edulli-

semäksi. Tämä vaikutus kuitenkin rajoittuisi kotitalouksiin, joiden kiinteistöt sijaitsevat sellaisilla asemakaava-alueen ulkopuolisilla alueilla, joilla vesihuollon järjestäminen vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämällä on ehdotuksen tavoitteiden mukaisesti katsottu tarpeelliseksi. Kuluttajan vesihuoltomaksut voivat myös alentua, jos vesihuollosta on peritty ylisuuria maksuja.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstö-vaikutukset

Vesihuoltolaki ei toisi uudenlaisia viranomaistehtäviä eikä merkittävästi lisäisi nykyisinkin eri viranomaisten tehtäviä. Valvontaviranomaisina toimisivat kuntien terveydensuojelu- ja ympäristönsuojeluviranomaiset ja alueelliset ympäristökeskukset, jotka nykyisinkin vastaavat vesi- ja viemärlaitoslain mukaisesta valvonnasta.

Myös muut kuin ympäristöviranomaiset valvovat vesihuoltoalan toimintaa. Vesihuoltolain säätämisen myötä kuluttajaviranomaisten harjoittama valvonta, joka kohdistuu elinkeinonharjoittajana pidettävän vesihuoltolaitoksen ja laitoksen palveluja käyttävän kuluttajan suhteisiin, tehostuisi ja helpottuisi. Kilpailuvirasto puolestaan valvoo kilpailunrajoituslain nojalla muun muassa määräävän aseman väärinkäyttöä vesihuollossa ja siitä perittävissä maksuissa. Myös tämä valvonta helpottuisi ja tehostuisi vesihuoltolain voimaan tullessa laitosten talouden läpinäkyvyyden paranemisen myötä.

Uudistus ei vaikuttaisi välittömästi kunnallisten vesihuoltolaitosten organisaatioon. Toimintojen kirjanpidollinen eriyttäminen voi kuitenkin edistää myös niiden toiminnallista eriyttämistä ja yhtiöittämistä, vaikka laki ei tätä edellytäkään.

4.3. Ympäristövaikutukset

Vesihuoltolain säätämisellä ei muutettaisi vesihuollon ympäristön- ja terveydensuojelullista sääntelyä, joka perustuu pääasiassa ympäristönsuojelulakiin, vesilakiin ja terveydensuojelulakiin. Lain mukaisella vesihuollolla tuettaisiin terveydensuojelun ja ympäristönsuojelun tavoitteita kunnissa. Tämä tapahtuisi muun muassa sitä kautta, että kunnille asetettaisiin yleinen velvollisuus kehittää vesihuoltoaan niin, että kohtuullisin kustannuksin olisi saatavissa riittävästi terveydellisesti moitteetonta talousvettä sekä

terveyden ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukainen viemärointi. Lisäksi kiinteistöjen velvollisuus liittyä vesihuoltolaitoksen vesijohto- ja viemäriverkostoon laajenisi.

Vesihuoltopalvelujen saatavuuden, kustannusten oikean kohdentumisen ja laitosten ylläpidon ja saneerauksen taloudellisten edellytysten parantaminen edistäisi asutuksen vesiensuojelua. Ehdotuksen toimeenpano edistäisi myös tarpeen mukaan veden säästävää käyttöä ja edelleen jäteveden määrän vähentämistä sekä vähentäisi haitallisten aineiden johtamista viemäriin, vesistöihin ja maaperään.

5. Asian valmistelu

Vesihuoltolainsäädännön uudistus aloitettiin vuonna 1998, jolloin maa- ja metsätalousministeriö asetti työryhmän selvittämään yleisistä vesi- ja viemärilaitoksista sekä jätevesimaksusta annetun lainsäädännön uudistamista. Työryhmän asettamisen taustalla olivat osaltaan kuluttaja-asiamiehen 7.4.1998 sekä Vesi- ja viemärilaitosyhdistyksen ja Suomen Kuntaliiton 4.5.1998 tekemät aloitteet lainsäädännön uudistamiseksi.

Työryhmän tehtävänä oli selvittää tarve tarkistaa vedenkäyttäjän, vesi- ja viemärilaitoksen ja kunnan välisten suhteiden sääntelyä sekä laatia selvityksen pohjalta tarpeelliseksi katsomansa ehdotukset säästösten tarkistamiseksi; selvittää tarve ja mahdollisuudet vahvistaa vedenkäyttäjän oikeusasemaa ja laatia ehdotukset säännöksiksi, joilla varmistetaan kuluttajansuojanäkökohtien huomioon ottaminen veden toimittamisesta sovittaessa sekä tehdä muut tarpeellisiksi katsomansa ehdotukset säästösten uudistamiseksi. Muistiossaan (maa- ja metsätalousministeriö, työryhmämuistio 1999:15) työryhmä päätyi yksimielisesti ehdottamaan uuden vesihuoltolain säätämistä korvaamaan vesi- ja viemärilaitoslaki ja jätevesimaksulaki.

Työryhmän ehdotuksen pohjalta maa- ja metsätalousministeriössä valmisteltiin virka-

työnä luonnos hallituksen esitykseksi edelleen yhteistyössä oikeusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, ympäristöministeriön, kuluttaja-asiamiehen, Suomen ympäristökeskuksen, Suomen Kuntaliiton sekä Vesi- ja viemärilaitosyhdistyksen kanssa. Luonnoksesta pyydettiin lausunnot kaikkiaan 80 eri taholta. Saaduissa 40 lausunnossa uudistukseen suhtauduttiin yleisesti myönteisesti. Voimassa olevia vesihuoltoa säänteleviä lakeja pidettiin vanhentuneina eikä niiden katsottu vastaavan niiden säätämisen jälkeen muuttuneita vesihuollon tarpeita ja tavoitteita.

Hallituksen esitys perustuu keskeisiltä osin mainitun vesihuollon sopimus- ja maksujärjestelmien yhtenäistämistä selvittäneen työryhmän muistiossa olevaan vesihuoltolain luonnokseen. Luonnoksesta annetuissa lausunnoissa esitetyt yksityiskohtaiset huomautukset on otettu huomioon esitystä viimeisteltäessä.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Ehdotuksessa on otettu osaltaan huomioon Euroopan yhteisön juomavesidirektiivin, yhdyskuntajätevesidirektiivin ja pintavesidirektiivin vaatimukset. Näiden direktiivien toimeenpanosta säädetään kuitenkin pääasiassa terveydensuojelulaissa ja ympäristönsuojelulaissa sekä niiden nojalla annetuissa säädöksissä. Esityksessä on myös otettu huomioon yhteisön vesipolitiikan puitteista valmisteilla oleva direktiivi.

Suomi hyväksyi 17 päivänä kesäkuuta 1999 maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien suojelua ja käyttöä koskevaan yleissopimukseen (SopS 71/1996) liittyvän vesi- ja terveystietokirjan (ECE/ENV/99/6). Pöytäkirja edellyttää muun muassa, että sen tavoitteiden toteuttamista edistetään vesihuoltosuunnittelulla. Ehdotuksen mukainen vesihuollon kehittämissuunnittelu palvelee osaltaan myös tätä tarkoitusta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Vesihuoltolaki

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Tavoite.* Pykälässä määriteltäisiin yleiset tavoitteet, joihin lain mukaisella vesihuollolla pyritään. Tavoitteet perustuvat siihen, että vesihuoltoa on pidettävä ihmisten hyvinvoinnille ja yhteiskunnan toiminnolle välttämättömänä palveluna, jonka saatavuus on varmistettava kaikissa oloissa. Lain ai-neellisissa säännöksissä säädettäisiin siitä, miten tavoitteen mukainen vesihuolto järjestetään ja kenen vastuulla järjestäminen mil-täkin osin on.

Yhdyskunnissa pykälässä mainitut tavoit-teet saavutetaan yleensä parhaiten liittämällä kiinteistöt vesihuoltolaitoksen vesijohto- ja viemäriverkostoon. Vesihuoltolaitosten ver-kostojen piirissä tuotettavien palvelujen li-säksi tavoitteilla tähdätään myös riittävien vesihuollon palvelujen varmistamiseen haja-asutusalueilla, missä vesihuolto perustuu pääasiassa kiinteistökohtaisiin ratkaisuihin. Haja-asutusalueiden suhteen tarkoituksena on edesauttaa sellaista vesihuollon palvelu-jen tarjontaa, joka antaa myös vesihuoltolai-tosten verkostojen ulkopuolella oleville kiin-teistöille mahdollisuuden parantaa vesihuol-toaan taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesi-ti.

Viemäroinnin terveyden- ja ympäristön-suojelullisista vaatimuksista säädetään ensisi-jaisesti terveydensuojelulaissa ja ympäristön-suojelulaissa. Tavoitepykälässä kuitenkin osoitettaisiin, että myös vesihuoltolain mu-kaisella vesihuollolla pyritään osaltaan näi-den vaatimusten täyttämiseen.

2 §. *Soveltamisala.* Pykälän ensimmäisessä momentissa on lueteltu ne toiminnot, joita palvelevan vesihuollon turvaamiseen laki tähtää. Ensisijaista olisi asutuksen vesihuolto. Kotitalouksien lisäksi lakia sovellettaisiin talousvesihuollon tarpeiden sekä jäte-vesihuollolle asetettavien vaatimusten kan-nalta niihin rinnastuviin elinkeino- ja vapaa-ajan toimintoihin. Vesihuoltolaitokset palvelevat näitä toimintoja samalla tavoin kuin asutustakin. Asutukseen rinnastuvalla elin-keinotoiminnalla tarkoitetaan esimerkiksi

sellaisia elintarvikkeiden tuotantolaitoksia kuten meijereitä ja teurastamoita, jotka enimmäkseen ostavat vetensä vesihuoltolai-tokselta ja johtavat jätevetensä vesihuoltolai-toksen viemäriin. Sitä vastoin vedentarpeen tai jätevesien laadun tai määrän suhteen asu-tuksesta poikkeava elinkeinotoiminta rajat-taisiin soveltamisalan ulkopuolelle. Lain so-veltamisala kattaisi lain tavoitteita palvele-van vesihuollon kehittämisen ja järjestämi-sen sekä vesihuoltolaitosten verkostojen pii-rissä olevilla taaja-asutusalueilla että laitosten toiminta-alueiden ulkopuolisilla haja-asu-tusalueilla.

3 §. *Määritelmät.* Lain keskeisimmät käsit-teet määriteltäisiin yhdessä säännöksessä. Pykälän 1 kohdan mukaista vesihuollon määritelmää ei ole kumottavaksi ehdotetussa vesi- ja viemärilaitoslaissa. Koska vesihuolto hahmotetaan nykyisin yleisesti kokonaispal-veluna, on myös vesihuollon määritelmä nyt katsottu tarpeelliseksi ottaa vesihuoltolakiin vedenhankinnan ja viemäroinnin ja niihin liittyvät muut palvelut kattavana yläkäsitteenä.

Vedenhankinnan määritelmä vastaisi ku-mottavaksi ehdotetun vesi- ja viemärilaitos-lain määritelmää, mutta olisi sitä hieman täsmällisempi. Vesi- ja viemärilaitoslain 2 §:n mukaan vedenhankinnalla tarkoitetaan veden toimittamista ensisijaisesti talousvete-nä käytettäväksi. Pykälän 2 kohdan talousveden määritelmä kytkisi vesihuoltolain ter-veydensuojelulakiin ja sen säännöksiin tau-lousvedestä.

Myös viemäroinnin määritelmä olisi vesi- ja viemärilaitoslain määritelmää täsmällisem-pi. Puhdistamisen sijasta kohdassa käytetään termiä käsittely yhdenmukaisesti yhdyskun-tajätevesidirektiivin ja ympäristönsuojelulain kanssa. Jätevesien käsittelyyn sisältyisi tässä yhteydessä myös käsitellyn veden poisjohta-minen. Jäteveden käsitettä ei kohdassa ole määritelty, vaan jätevedellä tarkoitetaan yleisestikin kaikkea käytöstä poistettua tai muuta vettä ja nestettä, jota pidetään jätevetenä.

Huleveden ja perustusten kuivatusveden käsite on yhdenmukainen vesi- ja viemärilai-toslain mukaisen sade- ja kuivatusveden kä-sitteen kanssa. Sadeveden käsite on kuiten-kin korvattu hulevedellä, jolla yleisesti tar-koitetaan maan pinnalta, rakennuksen katolta

tai muilta vastaavilta pinnoilta pois johdettava sade- tai sulamisvettä. Huleveden poisjohtamiseen vesihuoltolain säännöksiä sovellettaisiin silloin, kun hulevettä johdetaan kiinteistöltä joko erilliseen verkostoon erillisviemärintijärjestelmässä tai jätevesiviemäriin sekaviemärintijärjestelmässä. Vastaavasti lain säännöksiä sovellettaisiin myös perustusten kuivatusveden johtamiseen. Lakia ei sovellettaisi maan kuivattamiseen, josta säädetään vesilaissa.

Pykälän 3 kohdassa määriteltäisiin lain soveltamisalaan kuuluvat laitokset. Nykyisin yhdyskuntien vesihuollosta vastaavat ennen kaikkea yleiset vesi- ja viemärilaitokset, joiden toimintaa säädellään vesi- ja viemärilaitolaissa. Yleisellä vesi- ja viemärilaitoksella tarkoitetaan kunnan tai kuntayhtymän omistamaa taikka kunnan yleiseksi hyväksymää laitosta, jonka tehtävänä on huolehtia yhdyskunnan vedenhankinnasta ja viemäroinnistä. Vesihuoltolain säätämällä kuitenkin luovutettaisiin yleisen vesi- ja viemärilaitoksen käsitteestä ja yleiseksi laitokseksi hyväksymisestä. Myös vesi- ja viemärlaitoksen käsite muutettaisiin vesihuoltolaitokseksi, mikä paremmin yleiskieltä vastaavasti kuvaa laitoksia, jotka yleensä tuottavat kattavasti vesihuollon palveluja.

Vesihuoltolaitoksella tarkoitettaisiin määritelmän mukaan laitosta, joka huolehtii yhdyskunnan vedenhankinnasta ja viemäroinnistä. Määritelmän perusteella vesihuoltolaki säätelisi siis kaikkien tällaisten laitosten toimintaa niiden omistus pohjasta riippumatta. Viittaus yhdyskunnan vesihuollosta huolehtimiseen rajaa soveltamisalan ulkopuolelle laitokset, jotka huolehtivat vain yksittäisen tai muutaman kiinteistön vesihuollosta. Tällaisia olisivat esimerkiksi matkailuyritysten tai varuskuntien omat laitokset. Näiden laitosten toimintaa säätelisivät edelleen yksityisoikeudelliset säädökset sekä vesilaki ja terveysuojelulaki.

Sitä, kuinka monen kiinteistön katsotaan muodostavan pykälässä tarkoitetun yhdyskunnan, ei ehdoteta määriteltäväksi lain tasolla, vaan asia jäisi ratkaistavaksi tapauskohtaisesti kulloistenkin olosuhteiden perusteella. Rajauksen kautta lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät kuitenkin pienet laitokset. Koon suhteen yhtenä arviointikriteerinä voidaan käyttää ihmisten käyttöön tarkoitettua veden laadusta annetussa neuvoston direktiivissä olevaa rajausta. Tätä kautta lain

soveltamisalaan voitaisiin pääsääntöisesti katsoa kuuluvan vesihuoltolaitokset, jotka toimittavat vettä tai vastaanottavat jätevettä yli 10 m³ päivässä tai palvelevat yli 50 henkilöä, jos ne palvelevat useampaa kuin muutamaa kiinteistöä.

Vesihuoltolakia sovellettaisiin vastaavasti kuin vesi- ja viemärilaitoslakia myös sellaisiin laitoksiin, jotka huolehtivat vain vedenhankinnasta tai vain viemäroinnistä. Tässä suhteessa ei tapahtuisi muutosta kumottavaksi ehdotetun vesi- ja viemärilaitoslain 1 §:n 2 momentissa säädettyyn nähden. Lakiin ei kuitenkaan ehdoteta otettavaksi tästä nimenomaista säännöstä, koska tämä seuraisi jo siitä, että yksinomaan veden toimittaminen taikka jäteveden tai hule- ja perustusten kuivatusveden vastaanottaminen saattaa yhdyskuntaa 3 kohdan mukaisesti palvelevan vesihuoltolaitoksen lain soveltamisalan piiriin.

Vesihuoltolaitoksen määritelmän ja siis myös vesihuoltolain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät esimerkiksi talousvettä jakelu-yhtiöille toimittavat laitokset tai usean viemärilaitoksen yhteiset jäteveden puhdistamot. Näiden laitosten toimintaa säädeltäisiin kuten tähänkin saakka vesilain ja terveysuojelulain säännöksiin. Vesihuoltolain 15 §:n mukainen tarkkailuvollisuus kuitenkin koskisi myös tällaisia laitoksia silloin kun ne toimittavat raakavettä lain soveltamisalaan kuuluvalla vesihuoltolaitokselle.

Pykälän 5 kohdassa määritelty asiakkaan käsite yhdessä 6 kohdassa määritellyn kuluttajan käsitteen kanssa on katsottu tarpeelliseksi erityisesti vesihuoltolaitokseen suorassa sopimussuhteessa olevien asiakkaiden ja muiden laitoksen palveluja hyödyntävien vedenkäyttäjien määrittelemiseksi. Asiakkaalla tarkoitetaan vesihuoltolaitokseen sopimussuhteessa olevaa tahoja, esimerkiksi asunto-osakeyhtiötä, omakotikiinteistön omistajaa tai yritystä. Asiakkaita olisivat niin liittämissopimuksen tekevä liittyjä kuin vesihuoltolaitoksen veden toimittamisesta, jäteveden poisjohtamisesta tai muista vesihuollon palvelujen käyttämisestä laitoksen kanssa sopimuksen tekevä taho. Liittämissopimus ja muut laitoksen palveluista tehtävät sopimukset voisivat olla myös erillisiä esimerkiksi silloin, kun laitoksen palveluja käyttää muu taho kuin kiinteistön omistaja, joka on tehnyt liittämissopimuksen. Tällaisessa tilanteessa samalla kiinteistöllä saattaa sijaita useita lain tarkoittamia asiakkaita.

Pykälän 6 kohdan säännös rajaisi lain kulluttajansuojasäännökset sovellettaviksi vain sellaisiin vesihuoltolaitoksen palvelujen käyttäjiin, jotka ovat sopimussuhteessa laitokseen. Kuluttajia olisivat näin ollen lain tarkoittamina asiakkaina olevat luonnolliset henkilöt, jotka käyttävät vesihuoltolaitoksen palveluja pääasiassa muuhun tarkoitukseen kuin harjoittamaansa elinkeinotoimintaa varten. Kuluttajan käsitteen ulkopuolelle sen sijaan jäisivät esimerkiksi asunto-osakeyhtiön asukkaat, jotka eivät itse ole tehneet sopimusta laitoksen kanssa.

Pykälän 7 kohdassa määritellyt yleiset toimitusehdot olisivat olennainen uusi käsite vesihuoltolainsäädännössä. Yleiset toimitusehdot korvaisivat aikaisemmat yleiset määräykset, joita yleisen vesi- ja viemärlaitoksen omistajalla on ollut oikeus antaa kumottavaksi ehdotetun vesi- ja viemärlaitoslain 11 §:n nojalla. Yleisten toimitusehtojen käyttöönotolla on myös tarkoitus selvittää laitoksen ja asiakkaan välisen suhteen yksityisoikeudellista luonnetta. Toimitusehdot voisivat koskea paitsi vesihuoltolaitokseen liittämistä ja veden toimittamista sekä jäte- tai hule- ja perustusten kuivatusveden poistamista ja käsittelyä myös muita vesihuollon palveluja.

4 §. *Valvontaviranomaiset.* Lain mukaisia valvontaviranomaisia olisivat valtion viranomaisena alueellinen ympäristökeskus sekä kunnassa kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Kunnan valvontaviranomaiset valvoisivat lain ja sen nojalla annettujen säädösten noudattamista kunnassa omilla toimialoillaan ja alueellinen ympäristökeskus yleisesti toimialueellaan. Valvontaviranomaisen tarpeellisuutta korostaa se, että laitoksen ja asiakkaan suhde muodostuisi ensisijaisesti sopimusoikeudelliselta pohjalta.

Valvonnalla tarkoitettaisiin lain noudattamisen valvontaa, joka kohdistuisi niin kiinteistön omistajiin ja haltijoihin kuin kuntaan ja vesihuoltolaitoksiin. Valvontaviranomaisella olisi lain 7 luvun nojalla oikeus myös pakkokeinojen käyttöön. Kuntaan kohdistuvien pakkokeinojen käyttämisestä päättäisi kuitenkin aina alueellinen ympäristökeskus.

2 luku. Vesihuollon kehittäminen ja järjestäminen

5 §. *Vesihuollon yleinen kehittäminen.* Pykälällä asetettaisiin kunnalle yleinen velvol-

lius kehittää vesihuoltoa alueellaan yhdyskuntakehitystä vastaavasti vesihuoltolain tavoitteiden toteuttamiseksi. Kehittämishallinnalla tarkoitettaisiin tällöin vesihuollon palvelujen tarpeen ja saatavuuden seuraamista, tavoitteiden asettamista palvelujen parantamiselle sekä tarvittavien toimenpiteiden yleistä suunnittelua. Kunnan kehittämisvastuusta ei kuitenkaan aiheutuisi kunnalle velvollisuutta omin toimenpitein huolehtia käytännössä esimerkiksi vesihuoltolaitostoinnista, vaan ainoastaan osoittaa yleiset suuntaviivat vesihuollon järjestämiselle kunnassa.

Ehdotuksen yleisperusteluihin viitaten säännös on tarpeen sen vuoksi, että nykyisin kunnalla ei ole selkeätä lakiin perustuvaa vastuuta kehittää vesihuoltoa koko alueellaan. Vesi- ja viemärlaitoslain mukaan ensisijainen vastuu vesihuollon kehittämisestä on yleisillä vesi- ja viemärlaitoksilla toiminta-alueillaan. Ehdotettu säännös ei muuttaisi tilannetta siinä mielessä, että vesihuoltolaitos huolehtisi vastuullaan olevasta vedenhankinnasta ja viemäriöinnistä toiminta-alueellaan sen mukaan kuin laissa tarkemmin säädetään. Sen sijaan toiminta-alueiden ulkopuolella, kunnalla olisi ehdotuksen mukaan selkeä yleisvastuu vesihuollon kehittämisestä.

Kunta täyttäisi yleistä vesihuollon kehittämismuutosten osallistamiseksi muassa osallistamalla vesihuollon alueelliseen yleissuunnitteluun. Myös tätä tarkoittava velvollisuus asetettaisiin pykälän ensimmäisessä momentissa. Alueellisella yleissuunnittelulla tarkoitetaan usean kunnan kattavaa ylikunnallista, seudullista, maakunnallista tai sitäkin laajempaa alueellista vesihuollon suunnittelua, jota kunnat yleensä tekevät yhteistyössä alueellisen ympäristökeskuksen ja maakunnan liiton kanssa. Tarkoituksena on varmistaa, että asianomaiset kunnat osallistuisivat tällaiseen suunnitteluun, aina kun se on alueella käynnissä.

Kehittämisvastuustaan kunta huolehtisi erityisesti vesihuollon kehittämissuunnittelulla. Pykälän 2 momentin mukaan kunnan tulisi yhteistyössä alueensa vesihuoltolaitosten kanssa laatia ja pitää ajan tasalla alueensa kattavat vesihuollon kehittämissuunnitelmat. Kunta hyväksyisi suunnitelmat. Suunnitelman ajan tasalla pitämisen kautta kunnan tulisi myös seurata suunnitelman toteutumista ja tarvittaessa tarkistaa suunnitelmaa.

Kumottavaksi ehdotettu vesi- ja viemärlaitoslaki ei edellytä vesihuollon kehittämissuunnitelman laatimista. Kunnissa on kuitenkin

kin yleisesti laadittu kunnan kattavia vesihuollon kehittämissuunnitelmia. Tähän suunnitteluun on kuulunut muun muassa vesihuoltolaitosten laajentumisen suunnittelu ja toimivan vesihuoltolaitoksen kehittäminen. Suunnitelmat ovat yleensä sisältäneet sekä teksti- että karttaosan. Pykälässä tarkoitetulla vesihuollon kehittämissuunnitelmalla viitataan juuri näihin, kunnissa yleisesti jo nykyisin laadittaviin suunnitelmiin. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että vesihuollon kehittämissuunnitelmat laaditaan vastedes kaikissa kunnissa. Suunnitelmien laatimisvelvollisuudesta ei siten aiheutuisi lisätyötä niille kunnille, jotka ovat jo ennestään harjoittaneet vesihuollon kehittämissuunnittelua.

Vesihuollon kehittämissuunnitelma on tarkoitettu joustavaksi kunnan vesihuollon suunnittelun välineeksi, jonka sisältö ja tarkkuus riippuisivat kunkin kunnan tarpeista. Nämä tarpeet, joita arvioidaan suhteessa 1 §:ssä määriteltyihin lain tavoitteisiin, voivat vaihdella huomattavastikin alueelta toiselle. Siksi suunnitelmalle ei laissa ehdoteta asetettavaksi yksityiskohtaisia sisällöllisiä vaatimuksia. Suunnitelmassa tulisi kuitenkin yleensä ainakin osoittaa alueet, jotka kunta aikoo sisällyttää vesihuoltolaitosten toiminta-alueisiin. Näin siitä kävisi myös ilmi, mikä kunnan alueet on tarkoitus saattaa vesihuoltolaitoksen vesijohto- ja viemäriverkoston piiriin. Siten suunnitelma palvelisi paitsi kunnan ja vesihuoltolaitosten toiminnan suunnittelua myös kiinteistön omistajia kunnan alueella. Kehittämissuunnitelma ei kuitenkaan olisi kuntaa sitova oikeusvaikutteinen suunnitteluväline, vaan luonteeltaan tavoitteellinen asiakirja, joka osoittaisi millä tavoin kunnan alueen vesihuolto aiotaan järjestää. Suunnitelmassa esitetyt ratkaisut eivät toisaalta syrjäyttäisi laissa kunnalle asetettuja vesihuollon järjestämisvelvoitteita, joita tulee arvioida itsenäisesti.

Yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain mukaan vesihuoltoavustuksen myöntämisen edellytyksenä on sekä alueellisen vesihuollon yleissuunnitelman että kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelman huomioon ottaminen tuettavan hankkeen suunnitelmassa. Vastedes myös vesihuollon kehittämissuunnitelman laatimista varten olisi mahdollista myöntää avustusta valtion talousarvion vesihuollon avustamiseen tarkoitetuista määrärahoista. Tätä tarkoitettava yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden

avustamisesta annetun lain muutosehdotus sisältyy esitykseen.

Kuntien alueellinen yhteistyö on erityisen tärkeää esimerkiksi yhteisten verkostojen rakentamiseksi, pohjaveden käytön lisäämiseksi sekä vesihuoltolaitosten toimintavarmuuden ja poikkeusolojen vedenhankinnan turvaamiseksi. Siksi toisessa momentissa on katsottu tarpeelliseksi todeta erikseen, että kunnan tulisi suunnitelmia laatiessaan olla yhteistyössä myös muiden kuntien kanssa. Kehittämissuunnitelma voitaisiin laatia myös kahden tai useamman kunnan yhteisenä.

Tarkoituksena on, että kunnan vesihuollon kehittämissuunnittelulla olisi kytkentä maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen suunnittelujärjestelmään, jonka mukaista alueiden käytön suunnittelua se hyödyntäisi ja täydentäisi. Pykälän 3 momentissa ehdotetaankin säädettäväksi, että suunnitelmissa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueisiin, joilla on voimassa oleva yleiskaava tai asemakaava tai joilla yleiskaavan tai asemakaavan laatiminen on vireillä. Myös maankäyttö- ja rakennuslaissa on omat säännöksensä vesihuollosta. Lain 16 §:n mukaan kunta voi määritellä suunnittelutarvealueeksi alueen, jonka käyttöön liittyvien tarpeiden tyydyttämiseksi on syytä ryhtyä erityisiin toimenpiteisiin kuten vesijohdon tai viemärin rakentamiseen. Lain 14 §:n 3 momentin nojalla kunnan rakennusjärjestyksessä voidaan antaa määräyksiä myös vesihuollon järjestämisestä. Koska vesihuollon kehittämissuunnittelu palvelee ensisijaisesti vesihuollon toteuttamista ja sen tarkkuus ja painopiste ovat erilaisia kuin kaavoitusta palvelevassa suunnittelussa, sitä ei ehdoteta kytkettäväksi tätä kiinteämmin maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen suunnitteluun.

Vesihuollon kehittämissuunnittelun kytkemiseksi lain tavoitteiden mukaisesti uuden ympäristönsuojelulain toimeenpanoon, kolmannessa momentissa säädettäisiin myös, että suunnitelmassa tulisi kiinnittää erityistä huomiota vesihuollon järjestämiseen alueilla, joita koskevat kunnan ympäristönsuojelulain nojalla antamat ympäristönsuojelumääräykset. Näillä määräyksillä voidaan muun muassa kieltää jäteveden johtaminen maahan, vesistöön tai vesilain 1 luvun 2 §:n mukaiseen uomaan.

6. §. *Vesihuollon järjestäminen.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi yleinen säännös kiinteistön omistajan tai haltijan velvollisuudesta huolehtia kiinteistönsä vesi-

huollosta sen mukaan kuin laissa erikseen säädetään. Mitään lisävelvoitteita säännöksellä ei ole tarkoitus asettaa kiinteistön omistajille tai haltijoille. Säännöksen tarkoituksena olisi osoittaa, että kunnan velvollisuus kehittää vesihuoltoa ja ryhtyä toimenpiteisiin vesihuollon järjestämiseksi sekä vesihuoltolaitoksen velvollisuus huolehtia toiminta-alueensa vesihuollosta eivät syrjäytä kiinteistön omistajalle tai haltijalle eri säädöksissä asetettuja vesihuoltoa koskevia velvoitteita. Kiinteistön omistajalla ja haltijalla on toisin sanoen velvollisuus huolehtia kiinteistönsä vesihuollosta myös esimerkiksi alueilla, joilla kunnan on ryhdyttävä pykälän 2 momentin tarkoittamiin toimenpiteisiin. Säännöksen tarkoittamia kiinteistön omistajia tai haltijoita olisivat myös yleisten alueiden ja muiden rekisteriyksiköiden omistajat ja haltijat, joiden vastuisiin vesihuoltolain säännökset eivät vaikuttaisi. Näin esimerkiksi vesihuoltolaitoksella ei olisi lakisääteistä velvollisuutta huolehtia toiminta-alueensa yleisten alueiden vesihuollosta sen laajemmin kuin muidenkaan kiinteistöjen osalta.

Pykälän 2 momentti korvaisi vesi- ja viemärlaitoslain 5 §:n 2 momentin säännöksen, jonka mukaan kunnan on terveydellisten syiden tai suurehkon kuluttajajoukon tarpeen niin vaatiessa pidettävä huolta siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin vedenhankinnan ja viemäroinnin järjestämiseksi kunnan tai tehtävään soveliaan yhteisön omistaman yleisen vesi ja viemärlaitoksen toimesta.

Uusi säännös eroaisi yksityiskohdissaan aikaisemmasta neljässä suhteessa. Ensiksikin, suurehko kuluttajajoukko on korvattu käsitteellä suurehko asukasjoukko. Tällä ei kuitenkaan ole tarkoitus muuttaa säännöksen soveltamista. Muutos ehdotetaan tehtäväksi selvyuden vuoksi, koska kuluttajalla tarkoitetaan ehdotuksessa kuluttajansuojalain mukaista kuluttajaa. Asukasjoukolla säännöksessä tarkoitettaisiin kaikkia vesihuollon palveluja tarvitsevia tahoja. Toiseksi, lain päätavoitteiden korostamiseksi suurehkon asukasjoukon tarve mainitaan ensimmäisenä järjestämisvelvollisuuden aiheuttavana tekijänä. Kolmanneksi, terveydellisten syiden lisäksi tulisi ottaa huomioon myös ympäristönsuojelulliset syyt. Neljänneksi, kunta voisi huolehtia siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin paitsi alueen saattamiseksi vesihuoltolaitoksen verkoston piiriin myös muiden tarpeellisten vesihuollon palvelujen aikaansaamiseksi tai parantamiseksi.

Säännös jättäisi kunnan omaan harkintaan, millä tavoin se huolehtii siitä, että pykälässä mainittuihin toimenpiteisiin vesihuollon järjestämiseksi ryhdytään pykälän tarkoittamassa tilanteessa. Tätä harkintamahdollisuutta kuitenkin rajoittaisi 7 §:n säännös siitä, mitkä alueet kunnan tulee sisällyttää vesihuoltolaitosten toiminta-alueisiin. Jos kysymys ei ole tällaisesta alueesta, kunta voisi niin halutessaan vaihtoehtona vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen laajentamiselle tai vesihuoltolaitoksen perustamiselle edesauttaa sellaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä, joiden avulla turvattaisiin muiden kiinteistökohtaisiin tai usean kiinteistön yhteisiin ratkaisuihin perustuvia vesihuollon palvelujen saatavuutta.

Kunnan vastuulla oleva vesihuollon järjestämisvelvollisuus ei vaikuttaisi kiinteistön omistajan tai haltijan velvollisuuteen huolehtia kiinteistönsä vesihuollosta. Säännös tulisi sovellettavaksi tilanteissa, joissa kiinteistöjen itsensä järjestämää vesihuoltoa ei lain tavoitteiden toteuttamisen kannalta pidetä riittävänä, vaan kiinteistökohtaista vesihuoltoa tukemaan tarvitaan vesihuollon palveluja. Tällöinkään säännös ei edellyttäisi, että kunnan tulisi itse huolehtia varsinaisesta vesihuoltolaitostoiminnasta tai muusta vesihuollon palvelujen tuottamisesta. Kunnan tehtävänä olisi ainoastaan huolehtia, että alueella on lain tavoitteiden toteuttamisen kannalta riittävä vesihuollon palvelujen tarjonta.

Pykälän 3 momentissa edellytettäisiin, että alueen kiinteistöjen omistajille ja haltijoille varataan tilaisuus tulla kuulluiksi ennen 2 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin ryhtymistä. Tarkoituksena on näin varata kiinteistöjen omistajille ja haltijoille tilaisuus esittää mielipiteensä siitä, minkälaiset vesihuollon järjestämistoimenpiteet heidän käsityksensä mukaan olisivat asianmukaisia.

7 §. *Vesihuoltolaitosten toiminta-alueet.* Vesihuoltolain soveltamisen kannalta keskeistä olisi, mitkä alueet sisällytetään vesihuoltolaitosten toiminta-alueisiin. Tarkoituksena on, että toiminta-alueisiin sisällytettäisiin kaikki sellaiset alueet, joilla vesihuolto on parhaiten järjestettävissä liittämällä kiinteistöt vesihuoltolaitoksen verkostoon. Tästä säädetäisiin pykälässä, joka yhdessä 6 §:n 2 momentin kanssa määrittäisi kunnan vastuun vesihuollon järjestämisessä. Pykälässä asetettaisiin vähimmäisvaatimus alueiden sisällyttämiseksi toiminta-alueisiin, joten sen estämättä toiminta-alueisiin voitaisiin sisällyttää muitakin 6 §:n 2 momentin tarkoittamia alu-

eita, jos kunta katsoo tämän tarpeelliseksi. Toiminta-alueilla vedenhankinnasta ja viemäröinnistä huolehtisi ensisijaisesti vesihuoltolaitos sen mukaan kuin laissa tarkemmin säädetään. Toiminta-alueella sijaitsevilla kiinteistöillä olisi myös velvollisuus liittyä vesijohtoon ja viemäriin, mistä nykyisin säädetään terveydensuojelulaissa.

Pykälän mukaan toiminta-alueisiin tulisi sisällyttää kaikki alueet, joilla kiinteistöjen liittäminen vesihuoltolaitoksen verkostoon on tarpeen asutuksen tai vesihuollon kannalta siihen rinnastettavan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan määrän tai laadun vuoksi. Toisin kuin terveydensuojelulain mukainen liittymisvelvollisuus, säännös ei siis kytkedy alueen kaavoitustilanteeseen, vaan perustuu välittömästi vesihuollon tarpeisiin. Kun myös terveyden- ja ympäristönsuojelliset seikat olisi otettava huomioon näitä tarpeita arvioitaessa, vesihuoltolain mukainen liittämisvelvollisuus olisi laajempi ja täsmällisempi kuin terveydensuojelulain mukainen liittymisvelvollisuus. Terveydensuojelulain mukaisen liittymisvelvollisuuden asiallinen kattavuus täyttyisi, vaikka toiminta-alueisiin ei välttämättä tarvitsisi sisällyttää kaikkia asemakaava-alueita. Asemakaava-alueet nimittäin täyttävät säännöksessä tarkoitetut vaatimukset asemakaavan mukaisen vaarakäytön toteutumisen myötä. Muita säännöksen tarkoittamia alueita olisivat esimerkiksi yhdyskuntajätevesien käsittelystä annetun neuvoston direktiivin (91/271/ETY) 2 artiklan 4 kohdassa tarkoitetut taajamat, jotka tulisi siis sisällyttää toiminta-alueisiin niiden kaavoitustilanteesta riippumatta. Tätä kautta täyttyy myös direktiivin 3 artiklassa asetettu viemäröintivelvollisuus.

8 §. *Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksyminen.* Kun edellisessä pykälässä määriteltäisiin alueet, jotka kunnan tulee sisällyttää vesihuoltolaitoksen toiminta-alueisiin, lain 8 §:ssä taas säädettäisiin yksittäisen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymisestä. Ehdotus lakkauttaisi vesi- ja viemärlaitoslain mukaisen vesihuoltolaitosten yleiseksi vesi- ja viemärlaitokseksi hyväksymismenettelyn. Pykälän ensimmäiseen momenttiin on kuitenkin otettu säännös, jonka mukaan kunta edelleen hyväksyisi vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen. Tämä on katsottu tarpeelliseksi sen vuoksi, että merkittävien oikeusvaikutusten takia toiminta-aluetta ei ole katsottu voitavan jättää laitoksen harkintavaltaan tai rajoiltaan täsmällisemmin mää-

rittelemättömäksi laitoksen vaikutusalueeksi.

Kumottavaksi ehdotetun vesi- ja viemärlaitoslain 3 §:n perusteella yleisen vesi- ja viemärlaitoksen toiminta-alueen määrää asianomaisen kunnan kunnanvaltuusto. Vastedes kunta voisi itse ratkaista, mikä toimielin kunnassa asiasta päättää. Toiminta-alue tulisi hyväksyä kaikille lain soveltamisalan piirissä oleville laitoksille. Laitoksilla olisi kuitenkin oikeus itse tehdä esitys omaksi toiminta-alueekseen. Siinä tapauksessa, että laitos ei olisi esitystä tehnyt, kunnan tulisi ennen toiminta-alueen hyväksymistä kuulla laitosta.

Laitoksilla olisi aina mahdollisuus ottaa kantaa myös siihen, millaista toiminta-alueen rajausta ne itse pitävät taloudellisena ja asianmukaisena. Tällainen vaatimus toiminta-alueelle asetettaisiin pykälän toisessa momentissa. Säännöksellä osaltaan estettäisiin se, että kunta voisi määrätä vesihuoltolaitokselle laajemman toiminta-alueen kuin, millä laitoksella voidaan katsoa olevan edellytykset huolehtia velvoitteistaan. Tämän oikeudellisen edellytyksen huomioon ottaminen jättäminen merkitsisi toiminta-alueen hyväksymispäätöksen lainvastaisuutta. Tällä perusteella kunnan päätökseen voisivat hakea muutosta asianomainen laitos samoin kuin valvontaviranomainen.

Pykälän 1 momentti edellyttäisi myös, että ennen toiminta-alueen hyväksymispäätöstä kunnan on pyydettävä lausuntoa alueelliselta ympäristökeskukselta, kunnan terveydensuojeluviranomaiselta ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta, jotka voivat näin esittää näkemyksensä siitä, onko toiminta-alueen rajaus lainmukainen ehdotuksen 7 §:n edellyttämällä tavalla. Mainituilla viranomaisilla olisi myös oikeus hakea muutosta kunnan päätökseen.

Yli kuntarajojen ulottuvasta vesihuoltolaitoksen toiminnasta ei lakiehdotukseen ole katsottu tarpeelliseksi ottaa erillisiä säännöksiä. Tällaisessa tapauksessa kukin kunta hyväksyisi laitoksen toiminta-alueen omalta osaltaan, kuten nykyisinkin tehdään. Ylikunnallisen yhteistyön aikaansaaminen tulisi varmistaa jo kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelmaa laadittaessa ehdotuksen 5 §:n 2 momentin mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että toiminta-alueen hyväksymispäätöksen yhteydessä on yksilöitävä, mitkä alueet on saatettava vesihuoltolaitoksen verkostojen piiriin. Verkostoilla tarkoitetaan talous-

veden jakeluverkostoa ja viemäriverkostoa, mukaan lukien sekä jäteveden että hule- ja perustusten kuivatusveden poisjohtamiseen tarkoitettut verkostot. Ehdotuksen 6 §:n mukaisen kunnan vesihuollon järjestämisvelvollisuuden perusteella tämä yksilöinti tehtäisiin toiminta-alueen eri osien vesihuollon tarpeet huomioon ottaen. Näin ollen toiminta-alueen sisällä voisi olla alueita, joilla vesihuollosta huolehtiminen ei välttämättä edellytä talousveden jakeluverkoston tai viemäriverkostojen rakentamista. Siten esimerkiksi puistoja ja rakentamattomia alueita ei tarvitsisi rajata toiminta-alueen ulkopuolelle, vaikka niitä ei olisikaan tarpeen saattaa laitoksen verkoston piiriin.

Tarkoituksena on, että talousveden jakeluverkosto ja viemäriverkostot voivat olla vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella myös erilaajuisia. Tällainen tilanne voi syntyä silloin, kun vesihuollon tarpeet ovat erilaisia tarkasteltaessa asiaa yhtäältä talousveden toimittamisen ja toisaalta viemäroinnin näkökulmasta. Ehdotuksen mukaan laitokselle ei siis kuitenkaan hyväksyttäisi erillisiä vedenhankinnan ja viemäroinnin toiminta-alueita, vaan yhtenäinen toiminta-alue, jonka eri osissa vesihuoltolaitoksen verkostojen laajuus ja laitoksen tehtävät voivat vaihdella. Näin ollen myös 7 §:n vaatimuksia olisi arvioitava erikseen talousveden toimittamisen ja viemäroinnin suhteen. Vaatimusten täyttyminen jomman kumman suhteen merkitsisi, että alue on sisällytettävä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeseen. Eri laitosten toiminta-alueet voisivat myös olla päällekkäisiä esimerkiksi silloin, kun samalla alueella toimii erikseen vedenhankinnasta huolehtiva vesilaitos ja viemäroinnistä huolehtiva viemärlaitos.

Pykälän 3 momentin mukaan hyväksymispäätöksessä tulisi asettaa myös tavoitteellinen aikataulu toiminta-alueen eri osien saattamiselle vesihuoltolaitoksen verkostojen piiriin. Kysymyksessä ei olisi sitova, vaan suuntaa-antava aikataulu, jonka perusteella toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen omistajat ja haltijat voisivat arvioida, millä ajanjaksolla verkosto on tarkoitus ulottaa heidän kiinteistönsä läheisyyteen. Verkoston käytännön rakentaminen määräytyisi hyväksymispäätöksessä esitetystä aikataulusta riippumatta yhdyskuntakehityksen tarpeiden perusteella lain 9 §:n nojalla.

9 §. *Vesihuollosta huolehtiminen.* Pykälällä korvattaisiin kumottavaksi ehdotetun vesi-

ja viemärlaitoslain 5 §:n 1 momentissa oleva säännös vesihuoltolaitoksen velvollisuudesta kehittää toiminta-alueensa vesihuoltoa. Kehittämismääräyksen sijasta säännöksessä puhutaan vesihuoltolaitoksen huolehtimisvelvollisuudesta. Huolehtimisella tarkoitetaan säännöksessä talousveden jakeluverkoston sekä viemäriverkostojen rakentamista ja ylläpitämistä samoin kuin talousveden toimittamista ja jäteveden sekä hule- ja perustusten kuivatusveden poisjohtamista sekä näihin liittyviä tehtäviä. Ehdotuksen mukaan huolehtimisvelvollisuuden laajuus määräytyisi 8 §:n mukaisesti toiminta-alueen hyväksymispäätöksessä, jossa rajattaisiin, mitkä alueet laitoksen on saatettava talousveden jakeluverkoston ja viemäriverkostojen piiriin.

Tarkoituksena on, että huolehtimisvelvollisuuden sisältö ja velvollisuuteen kuuluvien toimenpiteiden toteuttamisaikataulu määräytyvät toiminta-alueiden eri osien vesihuollon tarpeiden perusteella. Esimerkiksi laitoksen verkostoa tulee rakentaa sitä mukaa, kuin verkoston piiriin saatettavaksi määrättyjä alueita rakennetaan. Tämän vuoksi huolehtimisvelvollisuus on pykälässä sidottu yhdyskuntakehityksen tarpeisiin. Huolehtimisvelvollisuuden sisältöä ei ole säännöksessä kytetty laitoksen taloudellisiin edellytyksiin, vaan nämä olisi 8 §:n 2 momentin mukaan otettava huomioon jo hyväksyttäessä laitoksen toiminta-alueita.

Kuten edellä 6 §:n 1 momentin yhteydessä esitettiin, vesihuoltolaitoksen huolehtimisvelvollisuudesta huolimatta kiinteistön omistaja tai haltija vastaisivat edelleen kiinteistönsä vesihuollosta. Kun kiinteistöön rinnastuvat tässä suhteessa myös yleiset alueet, vesihuoltolaitoksella ei olisi lakisääteistä velvollisuutta huolehtia esimerkiksi huleveden poisjohtamisesta yleisiltä alueilta, vaan tästä vastaa alueen omistaja tai haltija. Vesihuoltolaitoksen verkostoon liitetyn kiinteistön omistajan tai haltijan velvollisuuksista säädettäisiin vesihuoltolain 13 §:ssä.

Vesihuoltolaitos voisi ottaa tuotettavakseen toiminta-alueellaan tai sen ulkopuolella muitakin vesihuollon palveluja kuin vedenhankinnan ja viemäroinnin, joista se vastaa suoraan lain nojalla. Siltä osin kuin tällaiset tehtävät yksilöidään vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymispäätöksessä, ne kuuluvat 9 §:n kautta vesihuoltolaitoksen lakisääteiseen huolehtimisvelvollisuuteen. Niitä voisivat olla esimerkiksi huolehtiminen siitä, että sammutusvettä saadaan riittävästi pelas-

tustoiminnan tarpeisiin. Pelastustoimilain (561/1999) mukaan kunnalla on velvollisuus huolehtia siitä, että palokunta saa riittävästi sammutusvettä pelastustoiminnan tarpeisiin. Vastaavasti laitos voisi ottaa huolehdittavakseen yleisten alueiden huleveden poisjohtamisen ja käsittelyn, joka muuten kuuluu alueen omistajalle tai haltijalle, eli yleensä kunnalle.

3 luku. Liittäminen vesihuoltolaitoksen verkostoon ja vesihuollon hoitaminen

10 §. *Kiinteistön liittäminen vesihuoltolaitoksen verkostoon.* Liittymisoikeudesta yleiseen vesi- ja viemärlaitokseen on säädetty vesi- ja viemärlaitolaissa. Lain 6 §:n mukaan liittymiseen on oikeutettu toiminta-alueella sijaitseva kiinteistö. Liittymisvelvollisuudesta ja siitä vapauttamisesta säädetään puolestaan terveydellisin ja ympäristönsuojelullisin perustein terveydensuojelulaissa. Vesihuoltolaissa on tarkoitus säätää sekä liittymisoikeudesta että liittymisvelvollisuudesta vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella. Samalla yhtenäistettäisiin nykyisin vesi- ja viemärlaitolaissa ja terveydensuojelulaissa olevat vastaavat säännökset

Säännökset vesijohtoon ja viemäriin liittämistä ehdotetaan sisällytettäväksi 10 §:ään. Liittymisoikeuden ja -velvollisuuden korvaksi liittämisvelvollisuus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin pääsäännöstä, jonka mukaan vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitsevat kiinteistöt on liitettävä laitoksen vesijohtoon ja viemäriin. Liittämisvelvollisuus ei siis olisi rajattu terveydensuojelulain liittämisvelvollisuuden tavoin yksinomaan asema-kaava-alueille. Terveydensuojelulain kaltainen rajaus on katsottu tarpeettoman suppeaksi sekä laitosten toiminnallisten ja taloudellisten edellytysten että vesiensuojelun kannalta.

Liittämisvelvollisuudella varmistettaisiin asumisjätevesien asianmukainen viemärinti ja jätevesien puhdistaminen myös asemakaava-alueiden ulkopuolisissa taajamissa, jotka on sisällytettävä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeseen ehdotuksen 7 §:n 2 kohdan mukaisesti. Tarkoituksena on erityisesti, että kaikki EY:n yhdyskuntajätevesidirektiivissä tarkoitetut taajamat saatettaisiin vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen piiriin.

Terveydensuojelulain mukainen liittämisvelvollisuus ei koske hule- ja perustusten

kuivatusvesiverkostoon liittymistä. Vesihuoltolain mukainen liittämisvelvollisuus sen sijaan ehdotetaan ulotettavaksi myös erillisviemäriverkostoon. Pykälän 1 momentin mukaan kiinteistö olisi liitettävä vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin lisäksi hule- ja kuivatusvesiviemäriin alueella, jolla on olemassa erillisviemärintiijärjestelmä. Tällä pyritään turvaamaan laitosten toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset myös hule- ja perustusten kuivatusveden poisjohtamisessa. Tarkoituksena on tällä tavoin edistää erillisviemärintiä. Sekaviemärintiijärjestelmässä ei pykälän 1 momentin mukaan sen sijaan olisi yleistä velvollisuutta liittyä vesihuoltolain verkostoon hule- ja perustusten kuivatusveden poisjohtamiseksi, jos hule- ja perustusten kuivatusveden poistaminen voidaan hoitaa muutenkin asianmukaisesti. Asianmukaisella poistamisella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla varmistetaan että hule- ja perustusten kuivatusvedestä ei aiheudu vahingon- tai tapaturman vaaraa, tulvimista tai muuta haittaa naapurikiinteistölle. Jätevesien puhdistamisen, viemäriverkostojen tulvimisvaaran ja pohjaveden muodostumisen kannalta on perusteltua, että hule- ja kuivatusvesiä ei johdeta jätevesiviemäriin, jos tähän ei ole erityistä tarvetta.

Pykälän 1 momentin mukaan liittämisvelvollisuus olisi kaikilla toiminta-alueella sijaitsevilla kiinteistöillä. Lakiehdotuksen soveltamisala huomioon ottaen kiinteistöillä viitattaisiin kuitenkin vain sellaisiin kiinteistöihin, jotka asutuksen sekä siihen rinnastettavan elinkeino- tai muun toiminnan vuoksi tarvitsevat vesihuoltoa. Näin ollen liittämisvelvollisuutta ei olisi esimerkiksi rakentamattomalla kiinteistöillä vaikka se sijaitsikin toiminta-alueella ja laitoksen verkoston välittömässä läheisyydessä.

Yleisestä verkostoon liittämisvelvollisuudesta huolimatta vesihuoltolaitoksella olisi pykälän 2 momentin mukaan oikeus kieltäytyä liittämästä verkostoonsa kiinteistöjä, joiden vedenkulutus tai joilta viemäriin johdettava jätevesi on laadultaan tai määrältään sellaista, että laitoksen toiminta tai edellytykset huolehtia tyydyttävästi muiden asiakkaiden vesihuoltoa vaarantuisivat. Rajoitus vastaisi vesi- ja viemärlaitoslain 6 §:n mukaista liittymisoikeuden rajoitusta.

11 §. *Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen.* Tarkoituksena on, että verkostoon liittämisvelvollisuus olisi pääsääntö, josta kiinteistö voidaan vapauttaa vain poikkeusta-

pauksessa. Pykälässä säädettäisiin vapauttamisen edellytyksistä tällaisissa poikkeustapauksissa. Vapauttamisesta päättäisi hakeuksen perusteella tapauskohtaisesti kunnan terveydensuojeluviranomainen. Vapauttamista ei ole katsottu voitavan jättää vesihuoltolaitoksen ja kiinteistön omistajan tai haltijan väliseksi asiaksi, koska liittämiselvöllisyydestä vapauttaminen tulisi kysymykseen vain laissa säädettyjen edellytysten täytyessä. Kysymys olisi oikeudellisista edellytyksistä, joiden täytyessä vapautus olisi aina myönnettävä.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan yleisenä edellytyksenä vapauttamiselle olisi, että liittäminen muodostuisi erityisistä syistä kohtuuttomaksi kiinteistön omistajalle tai haltijalle. Erityisiä syitä olisivat esimerkiksi liittämisestä aiheutuvien kustannusten suuruus tai vesihuoltolaitoksen palvelujen käytön vähäinen tarve. Tarkemmin erityisiä syitä ei ilmaistaisi laissa, vaan niiden olemassaolo harkitaan tapauskohtaisesti. Erityisten syiden olemassaolo ei siis yksinään riittäisi perusteeksi vapauttamiselle, vaan lisäksi edellytettäisiin, että liittäminen muodostuisi kiinteistön omistajan tai haltijan kannalta kohtuuttomaksi.

Kiinteistön omistajan ja haltijan lisäksi vapauttamista olisi pykälän mukaan arvioitava vesihuoltolaitoksen kannalta. Eräs liittämiselvöllisyyden tavoitteista on turvata vesihuoltolaitoksen taloudelliset toimintaedellytykset toiminta-alueella. Tämän mukaisesti 2 momentin 2 kohdassa edellytettäisiin, ettei poikkeaminen vaaranna vesihuollon taloudellista ja asianmukaista hoitamista vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella. Edellytyksen arvioinnissa olisi otettava huomioon paitsi käsillä oleva vapauttamishakemus myös jo myönnetty ja odotettavissa olevat poikkeukset.

Liittämiselvöllisyydestä vapauttamista harkittaessa olisi varattava vesihuoltolaitokselle ja kiinteistön omistajalle tai haltijalle samoin kuin alueelliselle ympäristökeskukselle tilaisuus tulla kuulluksi. Näin vesihuoltolaitos voisi esittää oman käsityksensä siitä, vaarantaisiko poikkeaminen yksinään tai yhdessä muiden myönnettyjen poikkeuksien kanssa vesihuollon taloudellisen ja asianmukaisen hoitamisen laitoksen toiminta-alueella. Laitoksen kuuleminen olisi siis liittämiselvöllisyydestä vapauttamisesta annettavan

päätöksen oikeudellisena edellytyksenä. Päätökseen saisi hakea muutosta lain 32 §:n mukaisesti.

Yleisten edellytysten lisäksi 2 momentin 3 kohdassa säädettäisiin erityisedellytyksistä, jotka tulevat sovellettaviksi riippuen siitä, onko kysymys vesijohtoon, jätevesiviemäriin tai hule- ja perustusten kuivatusvesiviemäriin liittämisestä vapauttamisesta. Nykyisin terveydensuojelulain 19 §:n 2 momentissa ja 23 §:n 2 momentissa säädetty liittämiselvöllisyydestä vapauttamisedellytykset ehdotetaan siirrettäväksi vesijohtoa ja jätevesiviemäriä koskeviin pykälän alakohtiin a ja b. Näiden säännösten kautta vapauttamisesta päätettäessä tulisivat otettaviksi huomioon terveyden- ja ympäristönsuojelulliset edellytykset. Pykälän 1 momentin mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta olisi pyydettävä lausunto ennen päätöksen tekemistä liittämiselvöllisyydestä vapauttamisesta.

Terveydensuojelulain säännöksiä liittämiselvöllisyydestä ei sovelleta hule- ja kuivatusvesiviemäriin liittämisestä vapauttamiseen. Kun huleveden ja perustusten kuivatusveden poisjohtamisella ei myöskään ole samanlaista ympäristöllistä ja terveydellistä merkitystä kuin jäteveden viemäroinnillä, hule- ja perustusten kuivatusvesiviemäriin liittämiselvöllisyydestä vapauttamiselle ei ehdoteta asetettavaksi yhtä tiukkoja edellytyksiä kuin jätevesiviemäriin liittämisestä vapauttamiselle. Vapauttamisen erityisenä edellytyksenä olisi 2 momentin 3 kohdan c alakohdan mukaan se, että hule- ja perustusten kuivatusveden poistaminen voidaan hoitaa muutoin asianmukaisesti. Asianmukaisella poistamisella tarkoitettaisiin myös tässä yhteydessä toimenpiteitä, joilla varmistetaan että hule- ja perustusten kuivatusvedestä ei aiheudu vahingon- tai tapaturman vaaraa, tulvimista tai muuta haittaa naapurikiinteistölle.

12 §. *Liittämiskohdat.* Pykälän mukaan vesihuoltolaitoksen tulisi määrätä jokaista verkostoonsa liitettävää kiinteistöä varten liittämiskohdat. Liittämiskohtien tulisi sijaita kiinteistön välittömässä läheisyydessä. Tarkemmin liittämiskohdan enimmäisetäisyydestä kiinteistön rajan ja lähimpään rakennukseen voitaisiin tarvittaessa säätää asetuksella 36 §:n nojalla. Tarkoituksena kuitenkin on, että enimmäisetäisyydet olisivat käytännössä vastaavat kuin nykyisissä säädöksissä.

Nykyisin liittämiskohdasta säädetään vesi- ja viemärilaitoslaissa ja terveydensuojeluasetuksessa. Vesi- ja viemärilaitoslain 9 §:ssä säädetään, ettei liittymiskohtaa saa asemakaava-alueiden ulkopuolella määrätä 100 metriä kauemmaksi liitettävästä lähimmästä rakennuksesta. Terveydensuojeluasetuksen 10 §:n mukaan asemakaava-alueilla kiinteistön omistaja tai haltija on velvollinen rakentamaan liittymisjohdon yleiseen vesijohtoon ja viemäriin, joka on enintään 20 metrin päässä tontin rajasta.

13 §. *Vesihuoltolaitteistojen suunnittelu, rakentaminen, kunnossapito ja käyttö.* Pykälän säännökset vastaisivat vesi- ja viemärilaitoslain 10 §:n säännöksiä erän vähäisin tarkistuksin. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin kiinteistön vesihuoltolaitteistosta, josta vastaa kiinteistön omistaja tai haltija 12 §:ssä tarkoitettuun liittämiskohtaan saakka. Yhdenmukaisesti vesi- ja viemärilaitoslain määritelmän kanssa, kiinteistön vesihuoltolaitteistolla tarkoitettaisiin vesihuoltolaitoksen verkostoon liitetyn kiinteistön vesijohtoja ja viemäreitä tarvikkeineen ja laitteineen liittämiskohtaan saakka. Vesihuoltolaitoksen laitteistolla puolestaan tarkoitettaisiin kaikkia laitoksen toimintaa varten tarpeellisia laitteita ja rakennelmia kuten vedenottoa, vedenkäsittelylaitoksia, jakeluverkostoa siihen liittyvine säiliöineen ja laitteineen, pumppaamoja, puhdistamoita sekä viemäriverkostoa siihen liittyvine kaivoineen ja laitteineen.

Uusi säännös olisi kiinteistön omistajan tai haltijan velvollisuus varmistaa kiinteistön vesihuoltolaitteiston yhteensopivuus laitoksen laitteiston kanssa. Tämä tarkoittaa sekä mitoitusta että materiaalivalintoja. Vastaavat velvollisuudet on tähän saakka asetettu yleisissä määräyksissä, joita yleisellä vesi- ja viemärilaitoksella on ollut oikeus antaa kumottavaksi ehdotetun vesi- ja viemärilaitoslain 11 §:n nojalla. Toinen uusi säännös olisi vesihuoltolaitoksen velvollisuus suorittaa mahdolliset tarkastustoimenpiteensä siten, että niistä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa kiinteistön käytölle.

Pykälän ensimmäisen momentin säännöksellä pantaisiin osaltaan täytäntöön ihmisten käyttöön tarkoitettun veden laadusta annetun neuvoston direktiivin 10 artiklan velvoite. Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on muun muassa toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, ettei mitään uusissa laitteissa käytettyjä materiaaleja tai

niissä olevia epäpuhtauksia jää käyttäjälle toimitettuun veteen suurempia määriä kuin niiden käyttötarkoituksen mukaan on tarpeellista ja etteivät ne välittömästi tai välillisesti heikennä direktiivissä edellytettyä ihmisten terveyden suojelemista.

Pykälän 4 momentissa olisi vesi- ja viemärilaitoslain 7 §:ää vastaava säännös, jonka mukaan vesihuoltolaitoksen laitteistoja ei saa rakentaa siten, että kaavan laatiminen tai toteuttaminen vaikeutuu.

14 §. *Vesihuoltolaitoksen velvollisuus huolehtia talousveden laadusta.* Pykälän tarkoituksena on tämentää vesihuoltolaitoksen vastuuta toimittamansa talousveden laadusta. Säättämällä tästä sekä 4 §:ssä tarkoitetuista valvontaviranomaisista pantaisiin osaltaan täytäntöön myös ihmisten käyttöön tarkoitettun veden laadusta annetun neuvoston direktiivin 4 artiklan velvoite, jonka mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ihmisten käyttöön tarkoitettu vesi on terveellistä ja puhdasta. Talousvedelle asetettavista laatuvaatimuksista säädetään sanotun direktiivin mukaisesti terveydensuojelulaissa ja sen nojalla annettavissa säädöksissä. Pykälän säännös on tarpeellinen myös sen vuoksi, että terveydensuojelulaissa ei ole säännöstä vesihuoltolaitoksen vastuusta huolehtia talousveden laadusta.

Laitoksella ei luonnollisesti olisi velvollisuutta huolehtia talousveden laadusta, jos esimerkiksi veden vaihtuvuus kiinteistön vesihuoltolaitteistossa on epätavallisen hidasta veden käyttäjistä aiheutuvasta syystä. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, kun kiinteistöjen omat johto-osuudet ovat pitkiä tai kun vesi joutuu muusta syystä seisomaan verkostossa pitkähkön aikaa.

15 §. *Raakaveden tarkkailu.* Pykälällä asetettaisiin vesihuoltolaitokselle ja sille vettä toimittavalle velvollisuus tarkkailla käyttämänsä raakaveden määrää ja laatua sekä veden hävikkiä laitoksen verkostossa. Tarkkailusta ja sen perusteella toimitettavista tiedoista on tarkoitus säätää tarkemmin 36 §:n 2 kohdan nojalla annettavalla asetuksella.

Raakaveden tarkkailusta on säännöksiä sekä pintavesidirektiivissä että vesipolitiikan puitedirektiiviehdotuksessa. Pintavesidirektiivin täytäntöönpanoa varten annettu valtioneuvoston päätös asettaa vettä johtavalle laitokselle velvollisuuden tarkkailla otettavan pintaveden laatua alueellisen ympäristökeskuksen hyväksymän tarkkailuohjelman mu-

kaisesti. Vesipolitiikan puitedirektiivi taas asettaisi tarkkailuvelvoitteen kaikille juomaveden ottamiseen käytettävälle pinta- ja pohjavesimuodostumille, joista otetaan vettä keskimäärin yli 100 m³ päivässä. Direktiiviehdotus asettaa myös velvollisuuden tarkkailulla veden hävikkiä jakelujärjestelmissä.

Pykälän mukainen tarkkailu kattaisi kummankin direktiivin mukaiset tarkkailuvelvoitteet. Raakaveden tarkkailuvelvoitteella pyritään osaltaan turvaamaan vedenhankinnan kannalta tärkeiden pinta- ja pohjavesien laadun pysyminen hyvänä. Vesihuoltolaitoksen juomaveden valmistamiseen käyttämän veden määrän ja laadun tarkkailua vesihuoltolaitokset harjoittavat käytännössä joka tapauksessa omiin tarpeisiinsa. Tarkkailuvelvollisuuden kirjaaminen lakiin lisäisi käytännössä laitosten tehtäviä vain tarkkailutietojen toimittamisen suhteen.

16 §. *Tiedottamisvelvollisuus.* Pykälään ehdotetaan koottavaksi erilaiset tiedottamisvelvollisuudet, jotka on katsottu tarpeellisiksi vesihuollon järjestämisessä ja hoitamisessa. Ensimmäinen momentti edellyttäisi, että vesihuoltolaitos ja asiakas antaisivat pyydettyä toisilleen vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämisen sekä vesihuollon hoitamisen kannalta tarpeelliset tiedot.

Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa sopijapuolten välinen tiedonvaihto jo ennen liittymissopimuksen syntymistä. Laitoksen tulisi antaa asiakkaan haluamat tiedot esimerkiksi tehtävän sopimuksen ehtoista ja mahdollisista vaihtoehtoista. Toisaalta asiakas puolestaan antaisi vesihuoltolaitokselle esimerkiksi liittämistoimenpiteitä varten tarvittavat tiedot kiinteistöstä ja sen vesihuoltolaitteistosta sekä tarpeelliset tiedot veden toimittamista ja jäteveden poisjohtamista varten. Vastaavanlaiset velvollisuudet on tähän saakka asetettu yleisissä määräyksissä, joita yleisellä vesi- ja viemärlaitoksella on ollut oikeus antaa kumottavaksi ehdotetun vesi- ja viemärlaitoslain 11 §:n nojalla. Kun sopimus laitoksen ja asiakkaan kesken on tehty, sopijapuolten tulee muutoinkin antaa toisilleen sopimuksen täyttämisen kannalta tarpeellisia tietoja itse sopimuksen ja yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaisesti.

Toisessa momentissa säädettäisiin vesihuoltolaitoksen velvollisuudesta tiedottaa talousveden laadusta, jäteveden puhdistuksen tasosta ja maksujen muodostumisesta. Ihmisten käyttöön tarkoitettun veden laadusta an-

netun neuvoston direktiivin (98/83/EY) 13 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että kuluttajien saatavilla on riittävä ja ajan tasalla olevaa tietoa ihmisten käyttöön tarkoitettun veden laadusta. Säännöksen tarkoituksena on osaltaan panna täytäntöön tämä direktiivin velvoite. Lisäksi on katsottu olevan perusteltua, että laitoksen asiakkaat saavat tietoa tuottamansa jäteveden käsittelyn tasosta. Näin asiakas voisi seurata maksamansa viemärointipalvelun lopputuloksen laatua.

Velvollisuudella tiedottaa maksujen muodostumisesta olisi 20 §:n säännöksen ohella tarkoituksena osaltaan varmistaa hinnoittelun läpinäkyvyys. Tiedottamisen tulisi olla riittävä, mutta tiedottamisen tapa olisi kunkin vesihuoltolaitoksen päätettävissä ja tämän voimavarojen mukainen. Tarkoituksena on, että tiedottamisesta ei saisi aiheutua laitokselle kohtuuttomia ylimääräisiä kustannuksia.

17 §. *Toisen kiinteistön käyttö.* Pykälässä olisi täsmennettynä vesi- ja viemärlaitoslain 15 §:ää vastaava säännös oikeudesta liikkua toisen kiinteistöllä ja suorittaa siellä sellaisia toimenpiteitä, jotka ovat tarpeellisia laitoksen vesihuoltolaitteiston rakentamisen, kunnossapidon tai käytön kannalta. Säännös olisi tarpeellinen sen vuoksi, että laitoksen laitteiston rakentaminen, kunnossapito ja käyttö edellyttävät toisinaan sellaista liikkumista ja toimenpiteiden suorittamista, joka ei kuulu vakiintuneen tulkinnan mukaan jokamiehen oikeuden piiriin. Säännös edellyttäisi, että tällaisesta liikkumisesta ja toimenpiteistä on ilmoitettava ennakkoon kiinteistön omistajalle tai haltijalle, ellei erityisistä syistä muut johdu. Erityisillä syillä viitataan esimerkiksi tilanteisiin, joissa ilmoittaminen tuottaisi kohtuuttomia vaikeuksia tai ei olisi käytännössä mahdollista toimenpiteiden kiireellisyyden vuoksi.

Utuna säännöksenä olisi vaatimus välttää haitan tai vahingon aiheuttamista kiinteistölle tai sen käytölle. Tällä vahvistettaisiin jo tähän saakka yleisesti noudatettu käytäntö. Säännöksen mukaan vastuu tästä olisi vesihuoltolaitoksella. Vesihuoltolaitoksen olisi myös korvattava aiheuttamansa haitta tai vahinko.

Pykälän mukainen oikeus käyttää toisen kiinteistöä rajoittuu pelkästään vesihuoltolaitteiston rakentamiseen, kunnossapitoon ja käyttöön, eikä sen nojalla voida perustaa

käyttö- tai omistusoikeutta toisen kiinteistöön tai suorittaa luvanvaraisia toimenpiteitä. Selvyyden vuoksi tästä ehdotetaan otettavaksi erillinen säännös pykälän 3 momenttiin. Säännöksen mukaan käyttö- ja omistusoikeuden saamisesta vesihuollossa tarvittavia rakennuksia, laitteita ja rakennelmia varten tarpeellisiin alueisiin säädetään erikseen. Tällä viitataan muun muassa vesilakiin, maankäyttö- ja rakennuslakiin, jonka 161 §:ssä säädetään vesijohdon ja viemärin sijoittamisesta, sekä lakiin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977). Edelleen säännöksessä viitattaisiin vesilakiin siltä osin kuin pohjaveden ottamisen ja veden johtamiseen sekä 1 luvun 31 §:ssä tarkoitettuun tutkimukseen on haettava lupaa.

4 luku. Vesihuollon maksut ja kustannukset

18 §. *Maksujen yleiset perusteet.* Vesihuoltolakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset vesihuollosta perittävistä maksuista ja niiden määräytymisperusteista. Eräät laintasoiset säännökset maksuista olisivat tarpeen jätevesimaksulain kumoamisen vuoksi. Samalla yhdenmukaistettaisiin perusteet, joiden mukaan vesihuoltolaitos peri maksunsa. Pykälässä säädettäisiin maksujen yleisistä perusteista. Tarkemmat säännökset maksujen yleisistä perusteista voitaisiin tarvittaessa antaa asetuksella 36 §:n 3 kohdan nojalla.

Pykälän 1 momentin mukaan maksujen tulisi olla sellaisia, että niillä voidaan pitkällä aikavälillä kattaa vesihuoltolaitoksen investoinnit ja kustannukset. Säännöksen tarkoittamia kustannuksia olisivat kaikki ylläpito- ja käyttökustannukset sekä myös mahdolliset ympäristön- ja terveydensuojelusta, luonnonvarojen käytöstä ja mahdollisista maankäytön rajoituksista aiheutuvat kustannukset, jotka tulisi siis ottaa maksuissa huomioon. Näin säännös vastaisi valmisteilla olevan vesipolitiikan puitedirektiivin mukaista kustannusten kattamisen periaatetta. Tarkoituksena on, että vesihuollon palveluista perittävät maksut vastaisivat mahdollisimman hyvin todellisia kustannuksia. Samalla ne edistäisivät aiheuttamisperiaatteen toteuttamista, mikä oli myös kumottavaksi ehdotetun jätevesimaksulain tarkoituksena.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin edelleen, että maksuihin voisi sisältyä enintään

kohtuullinen tuotto pääomalle. Säännöksen tarkoituksena on osaltaan varmistaa, että maksut perustuisivat vesihuollon todellisiin kustannuksiin. Se ehkäisisi myös vesihuollosta perittävien maksujen käyttöä piiloverotukseen. Toisaalta säännöksellä varmistettaisiin myös vesihuoltolaitosten taloudelliset toimintaedellytykset esimerkiksi lain edellyttämien uusinvestointien ja laitteistojen ylläpitomenojen sekä perusparannusinvestointien varalta. Vesihuollon tukipolitiikan kannalta ei myöskään ole perusteltua osoittaa valtion varoista tukea vesihuoltoinvestointeihin, jos samanaikaisesti maksujen tuotosta tuloutetaan laitoksen omistajille enemmän kuin sijoitetun pääoman voidaan kohtuudella edellyttää tuottavan. Tuottovaatimusten kohtuullisuutta arvioitaessa voidaan viitata esimerkiksi valtion talousarviosta annettuun asetukseen (1243/1992), jonka 56 §:n mukaan valtion investointilaskelmissa ja muussa pääomien käytön arvioinnissa käytetään, jollei käyttötarkoituksesta muuta johdu, tuottovaatimuksena valtiokonttorin laskemaa arvioinnin suorittamista edeltäneen varainhoitovuoden markkamääräisen pitkäaikaisen lainanoton efektiivistä korkokustannusta valtiolle.

Vesihuollon välttämättömyyspalveluluonne huomioon ottaen pykälän 2 momentti edellyttäisi, että maksujen tulee kohtuullisia ja tasapuolisia. Kohtuullisuutta arvioitaessa tulisi kiinnittää huomiota vesihuollon eri maksuista muodostuvaan kokonaisuuteen. Maksujen tasapuolisuuden vaatimus tarkoittaa, että soveltamisalan puitteissa eri asiakkaita, asiakasryhmiä tai kunnan eri alueita ei aseteta perusteettomasti toisistaan poikkeavaan asemaan.

Jotta vesivarojen kestävä käytön ja ympäristönsuojelun näkökohdat otettaisiin riittävästi huomioon, edellytettäisiin, että maksut ovat tarpeen mukaan sellaisia, että ne edistävät veden säästävää käyttöä ja jäteveden määrän vähentämistä sekä ehkäisevät haitallisten aineiden johtamista viemäriin. Viittaamalla tarpeeseen mahdollistettaisiin myös sellaisten tilanteiden huomioon ottaminen, joissa veden säästävällisen käytön edistäminen saattaisi heikentää talousveden laatua veden käytön vähenemisestä aiheutuvan viipymän kasvamisen myötä. Pitkissä vesijohtoverkoissa on tällaisessa tilanteessa jouduttu vähentämään viipymää veden lisäjuoksuksilla eli veden kulutuksen tarkoituksellisella lisäämisellä.

Pykälän 3 momentin säännös mahdollistaisi sen, että pääsääntönä olevasta kustannusten kattamisperiaatteesta huolimatta vesihuoltotoimenpiteitä voidaan edelleen tukea julkisista varoista. Erillinen säännös on tarpeen muun muassa sen vuoksi, että tukien kautta kustannusten kattamisessa voidaan vesipolitiikan puitedirektiiviehdotuksen mukaisesti ottaa huomioon sosiaaliset, ympäristöön kohdistuvat ja taloudelliset vaikutukset ja alueen maantieteelliset ja ilmasto-olot. Säännöksen mukaan mahdollisesti myönnettävä tuki olisi otettava huomioon laitoksen kustannuksia vähentävänä tekijänä määrätessä vesihuollon maksuja 1 momentin mukaisesti.

Vesihuoltotoimenpiteiden tukemisesta säädetään erikseen. Valtion tuki on viime vuosina ollut noin 10 % vesihuollon kokonaisinvestoinneista. Rahoitustuki on katsottu tarpeelliseksi, koska sillä voidaan tehokkaasti edistää valtion vesihuoltopolitiikan tavoitteiden toteuttamista - esimerkiksi siirtymistä pintavedestä pohjaveden käyttöön talousveden laadun turvaamiseksi, poikkeusolojen vesihuollon turvaamista sekä kuntien yhteistoimintaa ja verkostojen yhdistämistä. Vesihuoltohankkeita on mahdollista tukea myös osaksi Euroopan yhteisön varoista aluekehitystavoitteiden sekä työllisyyden edistämiseksi.

19 §. *Maksut.* Pykälään sisältyisivät säännökset eri maksuista, joita vesihuoltolaitoksilla olisi oikeus periä. Vesihuoltolainsäädännön uudistamisen tavoitteiden mukaisesti kaikki pykälän tarkoittamat maksut olisivat yksityisoikeudellisia. Näin poistuisi oikeudellinen ero vesilaitosten ja kunnallisten viemärlaitosten perimien maksujen välillä.

Vesihuollosta perittävät maksut olisivat käyttömaksu, liittymismaksu ja perusmaksu. Käyttömaksun periminen olisi pykälän 1 momentin nojalla pakollista vesihuoltolaitoksen toimittamista palveluista aiheutuvien kustannusten kattamiseksi. Käyttömaksua voitaisiin periä vesihuoltolaitoksen muuttuvien kustannusten kattamiseksi sekä kiinteiden kustannusten kattamiseksi siltä osin kuin niitä ei kateta perusmaksuilla. Tarkoituksena on, että käyttömaksu määräytyisi sen perusteella, minkä verran asiakas käyttää vedenhankinnan ja viemäroinnin palveluja. Pääasiallisena maksuperusteena olisi siten vastedeskin käytetyn veden määrä. Aiheuttamisperiaatteen mukaisesti käyttömaksu olisi tältä osin mahdollista periä käytetyn veden

määrän sijasta kiinteistöltä poisjohdettavan veden arvioitun määrän perusteella.

Pykälän 2 momentin mukaan käyttömaksun lisäksi vesihuoltolaitos voisi periä liittymismaksua, perusmaksua sekä muita maksuja laitoksen toimittamista palveluista. Liittymismaksulla voitaisiin kattaa esimerkiksi kustannukset laitoksen perustamisinvestoinneista ja palvelun aloittamisesta. Säännös mahdollistaisi myös sen, että vesihuoltolaitos ja asiakas voisivat halutessaan sopia kiinteistökohtaisiin vesihuoltoratkaisuihin liittyvistä palveluista ja laitos perisi niistä maksun. Tällaisia palveluita voisivat olla esimerkiksi kiinteistöjen vesihuoltolaitteistojen ylläpito ja kunnostus ja sakokaivojen tyhjentäminen. Säännöksen tarkoittamia muita maksuja voisi olla esimerkiksi hule- ja perustusten kuivatusveden poisjohtamisesta perittävä maksu siltä osin kuin se ei sisälly jäteveden poisjohtamisesta perittävään maksuun.

Asemakaava-alueiden ulkopuolisilla taaajaan asutuilla alueilla ja haja-asutusalueilla vesihuollon kustannukset ovat yleensä suuremmat kuin asemakaava-alueilla. Siksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että muut vesihuollon maksut kuin käyttömaksu voisivat olla eri alueilla erisuuruisia, mikäli tämä on tarpeen kustannusten oikean kohdentamisen, aiheuttamisperiaatteen toteuttamisen vuoksi tai muusta vastaavasta syystä. Tarkoituksena on edistää vesihuollon palvelujen tarjontaa niillä taajama-alueilla, joilla tällä hetkellä ei ole yhteisiä vesihuoltoverkostoja sekä uusilla asuntoalueilla ja haja-asutusalueilla. Samalla olisi kuitenkin otettava myös huomioon 18 §:n vaatimus maksujen kohtuullisuudesta ja tasapuolisuudesta.

20 §. *Kunnallisen vesihuoltolaitoksen kirjanpito.* Pykälässä säädettäisiin, että vesihuoltolaitoksena toimivan kunnallisen laitoksen tai kuntayhtymän kirjanpito tulee eriyttää kunnan kirjanpidosta ja, että kunnallisen vesihuoltolaitoksen tulee laatia erillinen tilinpäätös. Kuntalain (365/1995) nojalla kunnissa on vuoden 1997 alusta sovellettu kirjanpitolakia (1336/1997). Tilinpäätöksen laadinnasta on säädetty kirjanpitolain 3 luvun 1 §:ssä. Tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, joka sisältää tuloksen muodostumista kuvaavan tuloslaskelman ja tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaavan taseen. Säännös edellyttäisi, että vesihuoltolaitoksen tilinpäätöstiedot esitetään kunnan muusta kirjanpidosta erillisinä silloinkin, kun vesihuol-

tolaitos toimii kunnan osana. Tarkoituksena on varmistaa vesihuoltolaitoksen taloudenpidon ja maksujen perusteiden läpinäkyvyys ja vertailtavuus. Tällä luotaisiin osaltaan edellytykset sen valvomiselle, että maksut ovat kohtuulliset ja että laitos ei käytä väärin määräävää markkina-asemaansa.

5 luku. Sopimukset vesihuollosta

21 §. *Sopimuksen tekeminen.* Säännöksen samoin kuin koko luvun lähtökohtana on, että vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan välinen suhde perustuisi liittämiselvöllisyydestä huolimatta luonteeltaan yksityisoikeudelliseen sopimukseen. Tulkinnanvaraisuuksien välttämiseksi pykälässä edellytettäisiin vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan välisten sopimusten tekemistä kirjallisesti tai sähköisesti siten, että sopimuksen sisältöä ei voida yksipuolisesti muuntaa ja että sopimus säilyy kummankin osapuolen saatavilla. Säännöksellä halutaan varautua mahdollisista kaupankäynnistä valmistella olevaan direktiiviin, joka edellyttäisi, että sopimukset voidaan tehdä pätevästi myös sähköisessä muodossa. Säännöksen sanamuodolla on pyritty siihen, että sähköisesti tehdyllä sopimuksella olisi samat perusominaisuudet kuin kirjallisella sopimuksella eli, että sopimus säilyy sisällöltään muuttumattomana osapuolten saatavilla, jotta siihen voidaan tarvittaessa vedota.

Säännöksessä tehtäisiin ero liittämissopimuksen ja muiden vesihuollosta tehtävien sopimusten välillä. Tällä halutaan yhtäältä korostaa sitä, että liittämissopimuksen tekijä ja vesihuollon palvelujen käyttäjä voivat olla eri tahoja. Tällainen tilanne syntyy esimerkiksi silloin, kun liittämissopimuksen tehnyt kiinteistön omistaja vuokraa kiinteistönsä ja vuokralainen tekee laitoksen kanssa sopimuksen veden toimittamisesta ja jäteveden poisojuttamisesta. Toisaalta eroteltu liittyy lakiehdotuksen 24 §:stä seuraavaan sopimusten pysyvyyden erilaisuuteen. Säännös mahdollistaisi kuitenkin myös nykyisin yleisen käytännön, jonka mukaan liittämissopimus ja sopimukset vesihuoltolaitoksen palveluista tehdään samalla asiakirjalla, jos liittyjä ja palvelujen käyttäjä ovat sama taho.

22 §. *Vesihuollon yleiset toimitusehdot.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös vesihuollon yleisistä toimitusehdoista. Yleisillä toimitusehdoilla korvattaisiin pääosa vesi- ja viemärlaitoslain 11 §:ssä tarkoitetuista yleis-

sistä määräyksistä, joita yleisten vesi- ja viemärlaitosten omistajalla on ollut oikeus antaa. Yleisperusteluihin viitaten osa yleisistä määräyksistä korvattaisiin lain säännöksillä. Tällaisia säännöksiä sisältyisi esimerkiksi ehdotuksen 13 ja 16 §:iin sekä 5 ja 6 lukuun.

Yleisissä määräyksissä on ollut määräyksiä laitosten toiminnasta, laitokseen liittymisestä, vedentoimituksen keskeyttämisestä, verkostosta erottamisesta ja sopimuksen purkamisesta, maksuista ja vakuuksista, veden mittauksista, laskutuksesta, kiinteistöjen sammutusvesilaitteista, kiinteistöjen vesi- ja viemärlaitteistoista, laitoksen ja asiakkaan velvollisuuksista ja vastuista, viemäriverkostoon johdettavista vesistä, sadevesiviemäroinnistä sekä erimielisyyksien ratkaisemisesta. Osasta näistä asioista säädettäisiin vesihuoltolaissa. Osa määräyksiin sisältyvistä asioista sen sijaan jäisi pelkästään laitoksen ja asiakkaan välisen sopimuksen ja yleisten toimitusehtojen varaan.

Säännöksessä edellytettäisiin, että vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan väliseen sopimukseen liitettävät yleiset toimitusehdot olisivat kohtuulliset ja tasapuoliset. Vastaavasti kuin vesihuollon maksujen suhteen tasapuolisuus tarkoittaisi, että eri asiakkaita ei aseteta perusteettomasti eri asemaan. Kohtuuttomiksi taas voitaisiin katsoa ehdot, jotka ilman perusteltua syytä vaikeuttaisivat asiakkaan mahdollisuuksia hyödyntää laitoksen palveluja. Kuluttaja-asiamies valvoisi yleisten toimitusehtojen lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta. Tarkoituksena on, että kuluttaja-asiamies saisi tiedon ehtojen keskeisestä sisällöstä jo valmisteluvaiheessa. Kuluttaja-asiamies neuvottelisi valtakunnallisen toimialajärjestön kanssa alalle yleiset vakiosopimusehdot ja valvoisi niiden noudattamista kuluttajansuojan kannalta.

23 §. *Sopimusehtojen muuttaminen.* Pykälässä lueteltaisiin edellytykset sille, että vesihuoltolaitos saa yksipuolisesti muuttaa laitoksen ja asiakkaan välisen sopimuksen mukaisia maksuja ja muita sopimuksen ehtoja. Sopimusehtoihin kuuluvat myös 22 §:ssä tarkoitettavat yleiset toimitusehdot.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan pääsääntönä olisi, että muuttaminen olisi mahdollista vain sopimusehdoissa yksilöidyillä perusteilla niin, ettei sopimuksen sisältö kokonaisuutena olennaisesti muutu. Muutoksen olennaisuutta arvioidaan vertaamalla sitä muutoshetkellä voimassa olevaan

sopimukseen. Maksuja ja sopimusehtoja voitaisiin muuttaa yksipuolisesti myös 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädetyin perustein. Momentin 2 kohdan mukaan muuttaminen olisi sallittua lainsäädännön muutoksen tai siihen perustuvan viranomaispäätöksen perusteella. Tällä viitataan sellaisiin muutoksiin tai päätöksiin, joita ei ole voitu ottaa huomioon sopimusta tehtäessä. Momentin 3 kohdan mukaan sopimusta voidaan muuttaa, jos siihen on erityistä syytä olosuhteiden olennaisen muuttumisen vuoksi. Tällainen yleissäännös on katsottu tarpeelliseksi, koska vesihuollosta tehtävät sopimukset ovat yleensä pitkään voimassa, minkä vuoksi ajoittain saattaa ilmetä perusteltua tarvetta muuttaa sopimuksen ehtoja.

Pykälän 2 momentin mukaan vesihuoltolaitoksella olisi lisäksi oikeus tehdä vähäisiä sopimusehtomuutoksia. Tällaiset muutokset eivät saisi vaikuttaa sopimuksen keskeiseen sisältöön.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös menettelystä muutettaessa sopimusta 1 ja 2 momentin perusteella. Säännöksen mukaan vesihuoltolaitoksen on hyvissä ajoin ennen sopimuksen muuttamista lähetettävä asiakkaalle ilmoitus, jossa kerrotaan, miltä osin sopimus muuttuu ja millaiset ovat uudet maksut tai muut sopimusehdot. Myös muutoksen peruste on kerrottava.

24 §. *Sopimuksen irtisanominen.* Pykälässä säädettäisiin siitä, millä edellytyksillä vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan välinen sopimus voidaan irtisanoa. Lain 10 §:ssä säädetyin liittämismahdollisuuden vuoksi pääsääntönä olisi, että vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella liittämissopimuksen irtisanominen ei yleensä olisi mahdollista. Näin ollen liittämissopimus oikeuksineen ja velvollisuusineen siirtyisi kiinteistön luovutuksen yhteydessä uudelle omistajalle. Pykälän 1 ja 2 momenttien mukaan liittämissopimuksen irtisanominen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella olisi mahdollista vain niissä tilanteissa, joissa liittämismahdollisuutta ei sopimuksen teon jälkeen muuttuneiden olosuhteiden vuoksi enää ole olemassa.

Vesihuoltolaitoksen kannalta tämä tarkoittaa ennen kaikkea tilannetta, jossa kiinteistön veden käyttö tai kiinteistöltä viemäriin johdettavan jäteveden laatu tai määrä on muuttunut liittämisen jälkeen niin, ettei laitoksella enää olisi velvollisuutta sallia kiinteistön liittämistä verkostoonsa 10 §:n 2 momentin nojalla. Arvioitaessa vesihuoltolai-

toksen tarvetta irtisanoa sopimus tällaisessa tilanteessa, on kuitenkin otettava huomioon myös laitoksella oleva oikeus muuttaa sopimusta silloin, kun siihen on erityistä syytä olosuhteiden olennaisesti muututtua. Tämän mukaisesti irtisanomisen tulisi olla mahdollista vain, jos tilannetta ei voida korjata sopimusehtoja muuttamalla. Pykälän 1 momentissa säädettäisiinkin, että laitos voisi irtisanoa liittämissopimuksen vain, jos sopimuksen voimassa pitäminen olisi muuttuneiden olosuhteiden vuoksi kohtuutonta. Kohtuuttomuutta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon esimerkiksi yhtäältä laitoksella oleva vesihuoltolaitoksen kunnossapitovelvollisuus ja toisaalta kiinteistön mahdollinen tarve käyttää vastaisuudessa vesihuoltolaitoksen palveluja. Esimerkiksi kiinteistön jääminen tilapäisesti asumattomaksi ei sellaisenaan riitä perusteeksi liittämissopimuksen irtisanomiselle.

Pykälän 1 momentin soveltamista ei ole rajattu pelkästään vesihuoltolaitoksen toiminta-alueisiin. Näin on haluttu varmistaa vesihuollon palvelujen jatkuvuus myös laitoksen toiminta-alueen ulkopuolisilla alueilla, joille laitos on verkostonsa ulottanut. Sen sijaan vesihuoltolaitoksen asiakkaan irtisanomisoikeutta koskevaa 2 momenttia sovellettaisiin vain vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella. Toiminta-alueen ulkopuolella asiakkaan irtisanomisoikeus puolestaan määräytyisi liittämissopimuksen ja sen ehtojen perusteella. Toiminta-alueella vesihuoltolaitoksen asiakkaan oikeus irtisanoa liittämissopimus ehdotetaan kytkettäväksi liittämismahdollisuudesta vapauttamiseen. Tästä säädettäisiin 2 momentissa, jonka mukaan asiakas saa irtisanoa verkostoon liittamisestä tehdyn sopimuksen vain, jos kiinteistölle on myönnetty vapautus liittämismahdollisuudesta 11 §:n perusteella. Näin ollen kiinteistön omistajan tai haltijan tulee hakea vapautus ennen irtisanomista.

Tarkoituksenmukaista on, että liittämissopimuksen irtisanomisen yhteydessä myös vesihuoltolaitoksen palvelujen toimittamisesta ja käyttämisestä tehty sopimus saadaan irtisanoa. Tästä ehdotetaan otettavaksi säännös pykälän 4 momenttiin. Säännöksen mukainen irtisanomisoikeus koskisi sitä vesihuoltolaitoksen palvelua, jota vastaava liittämismahdollisuus irtisanotaan. Säännös ei toisin sanoen antaisi oikeutta irtisanoa viemäriinistä tehtyä sopimusta, jos kiinteistö vapautetaan vesijohtoon liittämismahdollisuudesta. Muutoin vesihuoltolaitos voisi irtisa-

noa palvelujen toimittamisesta ja käyttämisestä tehdyn sopimuksen vain 3 momentissa säädetty edellytyksin. Asiakkaan oikeudesta irtisanoa tällainen sopimus ei sen sijaan ehdoteta otettavaksi säännöstä, vaan asiakkaan irtisanomisoikeus määräytyisi sopimusehtojen perusteella.

Vesihuoltolaitoksen oikeus irtisanomiseen ehdotetaan kytkettäväksi niihin perusteisiin, joilla laitos voi keskeyttää vesihuollon palvelun. Lakiluonnoksen 26 §:n mukaisesti vesihuollon palvelu voidaan keskeyttää asiakkaan olennaisen laiminlyönnin taikka sopimus- tai säädösrikkomuksen perusteella. Keskeyttäminen olisi pykälän mukaan myös edellytys sopimuksen irtisanomiselle. Pelkäämään 26 §:n edellytysten täyttyminen ei kuitenkaan antaisi laitokselle oikeutta irtisanoa sopimusta, vaan oikeus syntyisi ainoastaan, jos sopimuksen voimassa pitäminen olisi laiminlyönnin tai rikkomuksen vuoksi kohtuutonta. Tällainen tilanne voisi syntyä esimerkiksi silloin, kun vesihuollon palvelut ovat 26 §:n nojalla olleet keskeytettynä pidemmän aikaa, eikä ole odotettavissa, että asiakas korjaisi laiminlyöntinsä tai rikkomuksensa.

Säännöksen mukaan asiakkaan vaihtuminen ei riitä perusteeksi sille, että vesihuoltolaitos voisi irtisanoa palvelua koskevan sopimuksen. Näin myös laitoksen palveluja koskeva sopimus siirtyisi pääsääntöisesti esimerkiksi kiinteistön uudelle omistajalle. Tällaisessa tilanteessa laitoksella saattaa kuitenkin tarvittaessa olla mahdollisuus muuttaa sopimusehtoja 23 §:n nojalla. Jos uuden asiakkaan myötä vedenkulutus tai kiinteistöltä viemäriin johdettavan jäteveden tai hule- ja perustusten kuivatusveden laatu tai määrä olennaisesti muuttuu, laitoksella saattaa myös olla oikeus irtisanoa liittämissopimus 24 §:n 1 momentin perusteella ja tätä kautta myös palvelua koskeva sopimus 4 momentin perusteella.

6 luku. Keskeytys ja virhe

25 §. *Pakottavuus.* Pykälän säännöksen nojalla 6 luvun säännökset olisivat pakottavia kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisissä sopimussuhteissa. Pakottavina näitä kuluttajan suojaksi tarkoitettuja säännöksiä sovellettaisiin siten vain, kun vesihuoltolaitos on elinkeinonharjoittaja ja tällaisen laitoksen sopijapuolena on kuluttajansuojalain 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettu kuluttaja. Tarkoi-

tuksena on turvata kuluttajansuojan vähimmäistaso vesihuollosta tehtävissä sopimuksissa. Laitoksen ja kuluttajan välisessä sopimuksessa voitaisiin sopia muutoin sopimusvapauden puitteissa, mutta ei kuitenkaan tätä vähimmäistasoa heikentävästi. Kuluttajansuojan vähimmäistasosta kuluttajan vahingoksi poikkeava sopimusehto olisi mitätön. Sopimuskumppanit eivät voisi vedota mitättömään sopimusehtoon, vaikka olisivatkin sen hyväksyneet sopimuksetekohetkellä. Tuomioistuimen tai viranomaisen tulee ottaa sopimusehdon mitättömyys huomioon viran puolesta.

Muissa kuin kuluttajan ja vesihuoltolaitoksen välisissä asiakassuhteissa 6 luvun säännösten soveltaminen olisi sopimuksenvaraisista. Tästä poiketen 28 §:n 1 momentin säännös olisi pakottava.

26 §. *Vesihuollon palvelun keskeyttäminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vesihuoltolaitoksen oikeudesta veden toimittamiseen ja jäteveden sekä hule- ja perustusten kuivatusveden poisjohtamisen keskeyttämiseen sekä keskeyttämisen edellytykset. Säännöksen mukaan keskeyttäminen olisi sallittua, jos asiakas on olennaisesti laiminlyönyt maksujen suorittamisen tai muutoin olennaisesti rikkonut velvoitteitaan. Mikä tahansa maksuviivästys tai muu laiminlyönti ei siis ehdotuksen mukaan oikeuta keskeyttämiseen, vaan laiminlyönnin tulee olla olennainen

Käytännössä vesihuoltolaitokset ovat yleensä sopineet maksujärjestelyistä viivästystapauksissa ja ryhtyneet vedenjakelun katkaisemiseen vasta, kun saamatta jäänyt summa on ylittänyt tietyn markkamäärän. Laitosten ja asiakkaiden hyväksi kokemia menettelytapoja ei ole tarkoitus vaikeuttaa sääntelyllä. Lakiin tarvitaan kuitenkin säännös, joka antaa vesihuoltolaitokselle tarvittaessa oikeuden keskeyttää toimitus sopimussuhteesta huolimatta ilman seurauksia, vaikka yksityiskohdat määriteltäisiinkin tarkemmin sopimuksessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin menettelystä niissä tilanteissa, joissa 1 momentin mukaiset edellytykset täyttyvät. Säännöksen mukaan vesihuoltolaitoksen olisi ilmoitettava keskeytyksen ajankohdasta lähettämällä siitä tieto asiakkaalle. Jotta asiakkaalla olisi riittävästi aikaa laiminlyöntinsä korjaamiseen, keskeytystä ei saa tehdä ennen kuin on kulunut vähintään viisi viikkoa siitä, kun laiminlyönnistä tai sopimusrikkomuksesta ja siihen

liittyvästä keskeyttämisuhasta on ilmoitettu asiakkaalle.

Sopimusrikkomuksella tarkoitetaan tässä yhteydessä maksujen laiminlyönnin lisäksi sellaista muuta säädösten tai sopimuksen vastaista tekoa tai laiminlyöntiä, joka ei kuitenkaan ole omiaan aiheuttamaan välitöntä vaaraa tai haittaa laitoksen käytölle, terveydelle tai ympäristölle. Sopimuksenvastaisen toiminnan harjoittajan ei tarvitse olla laitoksen sopijapuoli, vaan se voi olla joku kolmaskin, esimerkiksi sopijapuolen tiloissa asuva henkilö.

Jos sopimuksenvastainen toiminta on omiaan aiheuttamaan välitöntä vaaraa tai huomattavaa haittaa laitoksen käytölle, terveydelle tai ympäristölle keskeytys saadaan tehdä välittömästi. Määräaikoja ei tarvitsisi tässä tapauksessa noudattaa. Tässäkään tapauksessa sopimuksenvastaisen toiminnan harjoittajan ei tarvitsisi olla laitoksen sopijapuoli, vaan se voi olla joku kolmaskin, esimerkiksi sopijapuolen tiloja käyttävä henkilö.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niin sanotusta sosiaalisesta suoritusesteestä. Tällainen este otettaisiin huomioon vain asiakkaalta perittävän maksun laiminlyönneissä ja niissäkin vain silloin, kun asiakas on ilmoittanut vesihuoltolaitokselle säännöksessä tarkoitetuista maksuvaikeuksista. Sosiaalisen suoritusesteen olemassaolo ei poista maksuviivästyksestä aiheutuvia mahdollisia muita seuraamuksia kuten viivästyskoron maksuvelvollisuutta ja esimerkiksi lähetetystä maksukehotuksesta aiheutuvaa maksua. Sosiaalisesta suoritusesteestä on säännöksiä myös vakuutus sopimuslaissa (543/1994) ja kuluttajansuojalain kulutusluottoja koskevassa 7 luvussa sekä sähkömarkkina laissa (386/1995).

27 §. *Virhe ja hinnanalennus.* Pykälässä säädettäisiin yhdessä vahingonkorvausta koskevan 28 §:n kanssa asiakkaan oikeuksista niissä tilanteissa, joissa vesihuollon palvelu ei vastaa sitä, mitä siltä säädösten tai sopimusten perusteella edellytetään. Säännökset edistäisivät yksittäistapausten kautta lain tavoitteita varmistamalla niiden toteutumisen vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan välisissä suhteissa. Virhettä, hinnanalennusta ja vahingonkorvausta koskevat säännökset ovat tarpeellisia vesihuollon erityislaissa sen vuoksi, että kuluttajansuojalaki ja kauppalaki (355/1987) eivät kata mahdollisia virheitä vesihuollossa.

Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin vesihuollon virhe. Virheenä pidettäisiin ensinnäkin sopimuksen tai säädösten vastaista palvelua. Säädökset toisin sanoen asettaisivat palveluille minimivaatimukset, kun sopimuksessa ja toimitusehdoissa voitaisiin muutoin määrittää, milloin palvelua on pidettävä virheellisenä. Virheellisenä pidettäisiin esimerkiksi aina sellaisen talousveden toimittamista, joka ei täytä säädösten asettamia vaatimuksia. Sen sijaan se, milloin muutoin huonolaatuisen talousveden toimittamista pidettäisiin pykälän tarkoittamana virheenä, ratkeaisi vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan välisen sopimuksen perusteella. Vesihuoltopalvelujen erityistilanteet, kuten poikkeuksellisista vesiolosuhteista aiheutuvat tilanteet, otettaisiin huomioon sopimuksissa.

Säännöksen mukaan virheenä pidettäisiin myös ilman hyväksyttävää syytä tapahtuvaa vesihuollon yhtäjaksoista tai toistuvaa keskeytystä, jota ei keskeytyksen syy ja olosuhteet huomioon ottaen voida pitää vähäisenä. Yksiselitteistä aikarajaa virheen kestolle ei voida asettaa, koska virheen pituuteen vaikuttavat muutkin seikat kuin keskeytyksen pituus. Koska vesihuollon keskeytykset voivat aiheutua moninaisista myös vesihuoltolaitoksesta riippumattomista syistä tai esimerkiksi verkoston kunnossapidon kannalta välttämättömistä toimenpiteistä, vesihuoltolaitokselle seuraamuksia aiheuttavana virheenä ei pidettäisi sitä, jos vesihuolto keskeytyy lyhyeksi ajaksi eikä tämä ole usein toistuvaa. Arvioitaessa sitä, onko keskeytystä pidettävä virheenä, on otettava huomioon myös keskeytyksen syy ja muut olosuhteet. Tällöin huomiota on kiinnitettävä muun muassa keskeytyksen vaikutuksiin sekä siihen, millä tavalla keskeytyksestä on tiedotettu ja minkälaisiin toimenpiteisiin vesihuoltolaitos on keskeytyksen vuoksi ryhtynyt.

Pykälän 2 momentin mukaan asiakkaalla olisi virheen vuoksi oikeus virhettä vastaan hinnanalennukseen, joka kuitenkin keskeytystapauksissa on vähintään kahta viikkoa vastaava osuus vuotuisesta perusmaksusta. Virheeseen vetoaminen edellyttäisi kaikissa tapauksissa, että asiakas ilmoittaa hinnanalennusvaatimuksesta vesihuoltolaitokselle kohtuullisen ajan kuluessa virheen havaitsemisesta tai siitä, kun hänen olisi virhe pitänyt havaita.

28 §. *Vahingonkorvaus.* Pykälään sisällytettäisiin säännökset vesihuoltolaitoksen virheeseen perustuvasta vahingonkorvausvel-

vollisuudesta. Säännöksillä varmistettaisiin kuluttajansuojan vähimmäistaso vesihuollon virheen vuoksi kärsitystä vahingosta. Säännöksessä erotettaisiin henkilö- ja esinevahingot taloudellisista vahingoista. Pykälän 1 momentissa olisi säännös henkilö- ja omaisuusvahinkojen korvaamisesta. Säännöksen perusteella vesihuoltolaitos vastaisi virheestä aiheutuvasta henkilövahingosta sekä vahingosta, joka aiheutuu vahingon kärsineen yksityiseen käyttöön tai kulutukseen tarkoitettulle omaisuudelle. Kysymyksessä on tuotevastuulakia (694/1990) vastaava korvaussäännös, jonka sisällyttäminen vesihuoltolaikiin on tarpeellista sen vuoksi, että tuotevastuulaki koskee ainoastaan tuotteesta, eli irtaimista esineistä, ja sähköstä aiheutuneita vahinkoja. Säännös olisi pakottava vahinkoa kärsineen hyväksi. Sopimuksen ehto, joka rajoittaa vahinkoa kärsineen oikeutta korvaukseen, olisi säännöksen mukaan mitätön. Säännös ei kuitenkaan estäisi korvaukseen oikeutettua ja korvausvelvollista vahingon syntymisen jälkeen tekemästä sopimusta maksettavan korvauksen suuruudesta taikka siitä, ettei tuotevahingosta suoriteta mitään korvausta.

Säännöksen tarkoittamia henkilövahinkoja voisi aiheutua esimerkiksi siitä, kun vedenkäyttäjä sairastuu sen vuoksi, ettei vesihuoltolaitoksen toimittama talousvesi täytä terveydensuojelulain mukaisia laatuvaatimuksia. Omaisuudelle aiheutuvat vahingot tulisivat säännöksen mukaan korvattaviksi siis vain siltä osin kuin kysymys on yksityiseen käyttöön tai kulutukseen tarkoitettua omaisuudesta. Muulle omaisuudelle virheestä aiheutuvan vahingon korvaamisesta vesihuoltolaitos sen sijaan vastaisi laitoksen ja asiakkaan välisen sopimuksen perusteella.

Pykälän 2, 3 ja 4 momentin säännökset taloudellisesta vahingosta vastaavat kuluttajansuojalain säännöksiä kuluttajan oikeudesta vahingonkorvaukseen sopimussuhteessa. Ehdotuksen mukaan nämä säännökset koskisivat muitakin asiakkaita kuin kuluttajia, mutta olisivat pakottavia ainoastaan niiltä osin, kuin ne koskevat asiakkaana olevaa kuluttajaa. Muutoin säännöksiä sovellettaisiin vain, jos asiakkaan ja vesihuoltolaitoksen välisessä sopimuksessa ei ole muuta sovittu.

Pykälän 2 momentin mukaan vesihuoltolaitos vastaa virheen asiakkaalle aiheuttamasta taloudellisesta vahingosta. Toisin kuin

1 momentin mukainen vastuu, korvausvelvollisuus koskee ainoastaan vesihuoltolaitoksen kanssa sopimuksen tehnyttä tahoa, ei esimerkiksi muita vedenkäyttäjiä. Lisäksi velvollisuutta voidaan siis rajoittaa sopimuksella muissa kuin laitoksen ja kuluttajan välisissä suhteissa. Laitoksen korvausvelvollisuus ei myöskään ulotu välillisiin vahinkoihin, ellei virhe tai vahinko aiheudu laitoksen huolimattomuudesta. Välillisenä pidettävät vahingot yksilöitäisiin 3 momentissa kuluttajansuojalakia ja sähkömarkkinalakia vastaavasti. Muut kuin momentin 1 - 4 kohdissa luetellut vahingot ovat välittömiä. Esimerkkejä vesihuollon virheestä aiheutuvista välittömistä vahingoista ovat talousveden muualla hankkimisesta aiheutuvat kustannukset silloin, kun veden toimitus on keskeytynyt pykälän 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Pykälän 3 momentin 1 kohdan mukaan välillisenä vahinkona pidetään ensinnäkin ansiomenetystä, joka asiakkaalle aiheutuu virheen tai siitä johtuvien toimenpiteiden vuoksi. Tällaista vahinkoa voi syntyä esimerkiksi, jos tuotannon keskeytyksestä aiheutuu tulomenetystä tai, jos asiakas joutuu olemaan poissa työstä antaakseen laitokselle tilaisuuden virheen korjaamiseen. Toiseksi välillisenä vahinkona pidettäisiin muuhun sopimukseen perustuvasta velvoitteesta aiheutuvaa vahinkoa, kuten esimerkiksi palkanmaksuvelvollisuutta töiden ollessa viivästyksen takia keskeytyneinä taikka tuotannon viivästyisestä aiheutuva korvausvelvollisuutta tuotteiden tilaajille. Kolmanneksi välillisenä vahinkona pidettäisiin sopimuksen kohteen käyttöhyödyn menetystä, josta ei aiheudu suoranaista taloudellista vahinkoa, sekä muuta siihen rinnastettavaa olennaista haittaa. Neljänneksi välillisenä vahinkona pidettäisiin muuta saman kaltaista vaikeasti ennakoitavaa vahinkoa kuin momentissa on edellä mainittu.

Välillisen vahingon määritelmää täydentäisi 4 momentin säännös, jonka tarkoituksena on varmistaa se, ettei asiakkaan asema huonone vahingon rajoittamiseen pyrkivien toimenpiteiden vuoksi. Jos edellä mainittua, lähtökohtaisesti välillisenä pidettävää vahinkoa aiheutuu muunlaisen vahingon rajoittamisesta, se tulisi korvattavaksi välittömän vahingon tavoin eli ankaramman vastuuperusteen mukaan.

7 luku. Valvonta, hallintopakko ja muutoksenhaku

29 §. *Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen.* Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisten oikeudesta antaa määräyksiä lain säännösten vastaisen tilan oikaisemiseksi. Pykälän tarkoittamat määräykset olisivat hallintopakon päävelvoitteita, joita voitaisiin tehostaa 30 §:n perusteella uhkasakolla, teettämishalla tai keskeyttämishalla. Määräyksiä voitaisiin käyttää kiinteistön omistajaa tai haltijaa, vesihuoltolaitosta tai kuntaa kohtaan. Kuntaan kohdistuvan määräyksen voisi kuitenkin antaa ainoastaan alueellinen ympäristökeskus. Ennen pykälän tarkoittaman määräyksen antamista valvontaviranomaisen olisi pyrittävä neuvottelemaan asianomaisen kanssa ja tätä kautta yrittää saada lainvastainen tilanne oikaistua. Vasta jos näin ei saada tulosta aikaan, määräyksen antaminen tulisi ajankohtaiseksi. Tällöin mahdollisen määräyksen kohteelle tulisi varata tilaisuus tulla kuulluksi hallintomenettelylain (598/1982) 15 §:n mukaisesti.

Pykälän mukaisilla määräyksillä voitaisiin kieltää vesihuoltolain tai sen nojalla annetun säännöksen rikkojaa jatkamasta tai toistamasta lain vastaista menettelyä taikka täyttämään velvollisuutensa. Määräykset voisivat koskea esimerkiksi kuntaa, joka on laiminlyönyt ryhtymisen 6 §:n 2 momentin mukaisiin toimenpiteisiin tai 7 §:ssä tarkoitetun alueen sisällyttämisen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeseen. Vastaavasti määräykset voisivat koskea vesihuoltolaitosta, joka ei täytä lakisääteisiä tehtäviään tai kiinteistön omistajaa, joka ei noudata liittämismääräyksiä.

30 §. *Uhkasakko sekä teettämisen ja keskeyttämishalla.* Pykälän mukaan valvontaviranomainen voisi tehostaa rikkomus- tai laiminlyöntitilanteisiin liittyvää 29 §:n nojalla asettamaansa velvoitetta uhkasakolla, teettämishalla tai keskeyttämishalla. Asiaan sovellettaisiin muutoin uhkasakkolakia (1113/1990).

31 §. *Vireillepano-oikeus.* Pykälässä säädettäisiin oikeudesta vireillepanoon. Eesityksen mukaan vireillepano-oikeus olisi asianosaisilla sekä asiassa yleistä etua valvovilla viranomaisilla. Vireillepano-oikeus ehdotetaan rajattavaksi 6 §:n 2 momentissa tarkoitetun vesihuollon järjestämismääräyksen laiminlyöntiin. Vesihuollon järjestämismääräyksen voima on ehdotuksen mukaan ensimmäi-

nen vaihe alueen saattamiselle järjestetyn vesihuollon piiriin, minkä vuoksi juuri siihen vetoaminen on kiinteistönomistajan näkökulmasta tärkeää. Säännös selventäisi asianosaisen vireillepano-oikeutta. Pääsääntönä asian vireille saattamiseksi viranomaisessa olisi hallintomenettelylain 7 §:n mukainen kirjallinen vireillepano, joten esimerkiksi pelkkä tiedon toimittaminen viranomaiselle ei olisi vireillepanoa. Vastaavanlainen säännös on jätelaissa (1072/1993), ilmansuojelulaissa (67/1982) ja ympäristönsuojelulaissa.

32 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta niissä hallinnollisissa asioissa, joissa päätöksentekijänä on kunta tai lain 4 §:ssä tarkoitettu valvontaviranomainen sekä kunnan terveydensuojeluviranomainen 11 §:n mukaisessa liittämismääräyksen voima vapauttamisessa. Säännöksen tarkoittamista asioista valitettaisiin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Muutoksenhakutuomioistuimena olisi korkein hallinto-oikeus.

Pykälän 3 momentin mukaan vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymispäätöksestä voisi valittaa kunnallisvalituksena siten kuin kuntalaissa säädetään. Kysymyksessä olisi kuntalain 88 §:ssä tarkoitettu muuhun lakiin perustuva kunnallisvalitus, johon ei sovelleta kuntalain 89 §:n mukaista oikaisumenettelyä.

33 §. *Valitusoikeus.* Pykälän 1 momentin mukaan valitusoikeus olisi paitsi asianosaisella myös kunnalla valvontaviranomaisen päätöksestä ja päinvastoin. Asiassa yleistä etua valvovan viranomaisen valitusoikeus riippuisi käsiteltävästä asiasta.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi hallintokäyttölain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu viranomaisen valitusoikeutta koskeva erityissäännös, jonka mukaan lain 4 §:ssä määritellyillä valvontaviranomaisilla olisi lisäksi oikeus valittaa sellaisesta hallinto-oikeuden päätöksestä, jolla kumotaan tai muutetaan viranomaisen tekemää päätöstä.

34 §. *Riita-asian oikeuspaikka.* Pykälässä säädettäisiin oikeuspaikasta vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan välisissä riita-asioissa. Koska laitoksen ja asiakkaan välinen suhde olisi vastedes sekä vedenhankintaan että viemäröintiin liittyvien palvelujen toimittamisessa yksityisoikeudellinen sopimussuhde, käsiteltäisiin riita-asiat käräjäoikeudessa. Toimivaltainen käräjäoikeus olisi sen paikkakunnan käräjäoikeus, jonka tuomiopiirissä olevan

kiinteistön vesihuollosta on kyse. Kuluttajansuojalain 12 luvun 1 d §:n säännöstä vastavasti kuluttajan ja vesihuoltolaitoksen välisessä riita-asiassa kuluttaja voisi nostaa kanteen myös kotipaikkansa tuomiopiirin käräjäoikeudessa. Tyypillisiä pykälän tarkoittamia riita-asioita voisivat olla esimerkiksi erimielisyydet, jotka liittyvät vesihuollon maksuihin sekä 17 §:n 2 momentissa ja 23 - 28 §:ssä tarkoitettuihin asioihin.

Pykälässä tarkoitettua riita-asian saattaminen käräjäoikeuden ratkaistavaksi ei ole välttämätöntä, jos asiasta voidaan sopia muullakin tavoin. Jo pelkkä ilmoitus vesihuoltolaitokselle saattaa riittää asiakkaan kannalta epätydyttävän asian tilan korjaamiseen. Vesihuoltolaitos voi esimerkiksi itse oikaista vesihuollon maksun määräämisessä tapahtuneen ilmeisen virheen. Tämän vuoksi olisi kuitenkin suotavaa, että asiakas ennen asian viemistä käräjäoikeuteen tekisi vesihuoltolaitokselle oikaisupyynnön. Tällainen pyyntö tai vaatimus olisi oikeudelliselta luonteeltaan epävirallinen, eikä se luonnollisesti millään tavalla rajoittaisi asiakkaan oikeuksia tai mahdollisuuksia saattaa riita-asiaa käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

8 luku. Erinäisiä säännöksiä

35 §. *Salassapitovelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin viranomaisen oikeudesta luovuttaa eräitä muutoin salassa pidettäviä tietoja asianomaisten viranomaisten velvollisuuksia vastaavasti. Säännös vastaisi valvontatoimia suorittavien viranomaisten yleisiä velvollisuuksia.

36 §. *Tarkemmat säännökset.* Valtioneuvosto voisi tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä pykälässä luetelluista seikoista. Pykälän 1 kohdan mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin 12 §:ssä tarkoitettua liittämiskohdan enimmäisetäisyydestä kiinteistön rajasta tai liitettävän kiinteistön lähimmästä rakennuksesta. Pykälän 2 kohdan nojalla valtioneuvosto voisi vastedes antaa pintavesidirektiivin ja juomaveden valmistamiseen tarkoitettua pintaveden määritysmenetelmistä sekä näytteenotto- ja analyysintitehydestä annetun direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarpeelliset säännökset, jotka tällä hetkellä sisältyvät vesilain 9 luvun 3 a §:n nojalla annettuun valtioneuvoston päätökseen juomaveden valmistamiseen tarkoitettua pintaveden laatuvaatimuksista ja tarkailusta. Kyseinen valtioneuvoston päätös

olisi vesilain muuttamisesta annettavan lain voimaantulosäännöksen nojalla voimassa, kunnes tämän pykälän nojalla toisin säädettäisiin. Pykälän 3 kohdan mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarkemmin säätää lain 18 ja 19 §:ssä tarkoitettujen vesihuollon maksujen yleisistä perusteista. Pykälän 4 kohtaan puolestaan ehdotetaan otettavaksi tavanomainen lain täytäntöönpanoa koskeva asetuksenantovaltuus.

37 §. *Voimaantulo.* Vesihuoltolaki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Viittaus pykälän 3 momentissa on tarpeellinen sen vuoksi, että kumottavan vesiviemärlaitoslain 11 a §:n nojalla on annettu valtioneuvoston päätös yleisestä viemäristä ja eräiltä teollisuudenaloilta vesiin johdettavien jätevesien sekä teollisuudesta yleiseen viemäriin johdettavien jätevesien käsittelystä. Päätös liittyy yhdyskuntajätevesidirektiivin täytäntöönpanoon. Vastedes direktiivin täytäntöönpanoon liittyvistä asioista voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella ympäristönsuojelulain 11 §:n 2 ja 3 kohdan nojalla, minkä vuoksi vesihuoltolakiin ei ole tarpeellista sisällyttää vesiviemärlaitoslain 11 a §:n kaltaista valtuutussäännöstä. Toistaiseksi päätöksen valvonta perustuisi kuitenkin vesihuoltolakiin siltä osin kuin päätös on annettu vesiviemärlaitoslain 11 a §:n nojalla. Maininnalla päätöksen noudattamisesta vesihuoltolain mukaisten sopimusten laadinnassa viitataan liittämissopimukselle asetettuihin vaatimuksiin, joita päätöksen 7 §:ssä on asetettu teollisuusjätevesien johtamiselle yleiseen viemäriin.

38 §. *Siirtymäsäännökset.* Siirtymäsäännöksen mukaan kuntien tulisi hyväksyä vesihuollon kehittämissuunnitelmat 3 vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Niiden kuntien, jotka ovat jo laatineet ehdotuksen mukaiset edellytykset täyttävät suunnitelmat, ei tarvitsisi laatia uusia suunnitelmia. Kuitenkin myös ennen lain voimaantuloa laaditut suunnitelmat tulisi ehdotuksen mukaan pitää ajan tasalla. Toiminta-alueiden hyväksymisvelvollisuuden voimaantulolle ei ehdoteta erillistä siirtymäsäännöstä, koska kuntien on hyväksyttävä laitosten toiminta-alueet nykyisenkin lainsäädännön perusteella. Laki ei kumoaisi laitoksille vesiviemärlaitoslain nojalla määrättyjä toiminta-alueita, vaan 1 momentin mukaan näitä pidettäisiin ehdotuksen tarkoitamina toiminta-alueina. Myös tällaiset

toiminta-alueet on ehdotuksen mukaan pidettävä ajan tasalla, joten tätä kautta lain voimaan tulo saattaisi kuitenkin edellyttää laitosten nykyisten toiminta-alueiden tarkistamista.

Vesihuoltolain voimaantulo muuttaisi monella tavalla vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan välistä suhdetta ja edellyttäisi käytännössä, että voimassa olevat vesihuollosta tehdyt sopimukset tulisi uudistaa vastaamaan lain säännöksiä ja laadittavia yleisiä toimitusehtoja. Yleisten toimitusehtojen laatimisen vaatima aika on otettu huomioon pykälän 3 momentissa. Säännöksen mukaan ennen yleisten toimitusehtojen valmistamista, vesi- ja viemärilaitoslain nojalla annettuja yleisiä määräyksiä pidettäisiin yleisinä toimitusehtoina siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa ehdotetun vesihuoltolain tai sen nojalla annettavien säädösten kanssa. Yleisten määräysten voimassaolon enimmäisaika ehdotetaan rajattavaksi kahteen vuoteen lain voimaan tuloista.

Mahdollisimman joustavan siirtymän kanalta on tarkoituksenmukaista, että hallintoviranomaisessa ja tuomioistuimessa lain voimaan tullessa vireillä olevissa asioissa noudatetaan aikaisemman lain säännöksiä. Säännös tästä ehdotetaan otettavaksi pykälän 3 momenttiin. Hallintotuomioistuimessa vireillä olevana asiana pidettäisiin myös sellaisia asioita, joissa valitusaika on alkanut ennen lain voimaantuloa ja loppuu vasta sen jälkeen kun laki on tullut voimaan.

1.2. Terveystoimintalaki

3 §. *Suhde eräisiin säädöksiin.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi viittaus vesihuoltolakiin sen vuoksi, että terveystoimintalain säännökset yleiseen vesijohtoon ja viemäriin liittymisestä on tarkoitus korvata vesihuoltolain säännöksillä, joissa myös terveystoimintalain näkökohdat on otettu huomioon.

19 §. *Vesijohtoon liittyminen ja 23 §. Viemäriin liittyminen.* Vesihuoltolakiin ehdotetaan koottavaksi nykyisin vesi- ja viemärilaitoissa ja terveystoimintalain 19 ja 23 §:ssä olevat säännökset kiinteistön liittämistä vesihuoltolaitoksen vesijohtoon ja viemäriin. Ehdotetut vesihuoltolain säännökset kattaisivat myös terveystoimintalain mu-

kaisen kiinteistöjen liittymisvelvollisuuden, joten terveystoimintalain tätä koskevat 19 ja 23 § ehdotetaan kumottaviksi tarpeettomina.

Vesihuoltolain asetettaisiin kiinteistöille yleinen velvollisuus liittyä vesijohtoon ja vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella. Toiminta-alueeseen taas tulisi sisällyttää kaikki sellaiset alueet, joilla kiinteistöjen liittäminen vesijohtoon tai viemäriin on katsottu tarpeelliseksi. Tällaisia olisivat muun muassa asemakaava-alueet, joita terveystoimintalain 19 §:n 1 momentin ja 23 §:n 1 momentin mukainen liittymisvelvollisuus koskee.

Terveystoimintalain 19 §:n 2 momentin ja 23 §:n 2 momentin mukaiset liittymisvelvollisuudesta vapauttamiselle asetetut terveyden- ja ympäristönsuojelulliset edellytykset olisivat edellytyksenä myös vesihuoltolain mukaisesta liittämisvelvollisuudesta vapauttamiselle. Kunnan terveystoimintalain viranomaisen olisi toimivaltainen viranomaisen myöntämään vapautuksen.

Vesihuoltolakiin ei ole tarkoitus sisällyttää terveystoimintalain 19 §:n 3 momentin ja 23 §:n 3 momentin kaltaista kunnan terveystoimintalain viranomaisen oikeutta tapauskohtaisesti määrätä kiinteistöä liittymään vesijohtoon tai viemäriin. Tätä ei ole pidetty tarpeellisenä, koska kaikki alueet, joilla vesijohtoon tai viemäriin liittyminen katsottu tarpeelliseksi, olisi vesihuoltolain mukaan sisällytettävä vesihuoltolaitosten toiminta-alueisiin. Vesihuoltolain mukaisena valvontaviranomaisena kunnan terveystoimintalain viranomaisen voi muun muassa toiminta-alueen hyväksymispäätöksen yhteydessä valvoa, että näin myös tehdään. Kunnan terveystoimintalain viranomaiselle jää lisäksi edelleen valta puuttua yksittäisten kiinteistöjen vesihuoltoon terveyshaitan poistamiseksi tai ehkäisemiseksi terveystoimintalain nojalla.

Tarkoituksena on myös, että kunnan terveystoimintalain viranomaisen terveystoimintalain 19 §:n 3 momentin ja 23 §:n 3 momentin nojalla antamat liittymistä koskevat määräykset jäisivät edelleen voimaan siltä osin kuin vesihuoltolain mukainen liittämisvelvollisuus ei tee niitä tarpeettomiksi. Asiasta säädettäisiin terveystoimintalain muuttamisesta annettavan lain voimaantulosäännöksessä. Sen mukaan määräykset jäisivät voimaan vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ulkopuolisten kiinteistöjen osalta.

1.3. Vesilaki

6 luvun 35 § sekä 10 luvun 10 ja 18 §. Pykälien sanamuodot muutettaisiin vastaamaan vesihuoltolaissa käytettyjä käsitteitä. Muutostarve aiheutuu pääasiassa siitä, että vesihuoltolain säätämällä luovuttaisiin yleisen vesi- ja viemärlaitoksen käsitteestä. Lisäksi sade- ja kuivatusveden sijasta vesihuoltolaissa käytetään termiä hulevedet ja perustusten kuivatusvedet. Yleisen vesi- ja viemärlaitoksen käsitteen korvaa vesihuoltolaitoksen käsite, joka kattaa kaikki yhdyskuntien vesihuollosta huolehtivat laitokset. Näin ollen myös kaikki nykyiset yleiset vesilaitokset, yleiset viemärlaitokset sekä yleiset vesi- ja viemärlaitokset olisivat lain mukaisia vesihuoltolaitoksia.

Kunta hyväksyisi edelleen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen. Vaikka talousveden jakeluverkosto ja viemäriverkosto voivat olla vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella myös erilaajuisia, laitokselle ei kuitenkaan hyväksyttäisi erillisiä vedenhankinnan ja viemäröinnin toiminta-alueita, vaan yksi yhtenäinen toiminta-alue. Tästä syystä vesilain 6 luvun 35 §:n 2 momentissa ollut yleisen viemäriin toiminta-alue korvattaisiin maininnalla vesihuoltolaitoksen viemäriverkostosta. Momentin tarkoituksena on ollut selvittää ojituskustannusten jakautumista ja kunnossapitovelvollisuutta koskevia säännöksiä niissä käytännössä varsin harvinaisissa tilanteissa, joissa vesihuoltolaitoksen toiminta-alue kattaa osan kuivatusalueesta.

Vesilain 6 luvun 35 §:n 1 momentista ehdotetaan samalla poistettavaksi tarpeettomana viittaus vesi- ja viemärlaitoslain ja maankäyttö- ja rakennuslain nojalla annettaviin määräyksiin. Perustuslain 80 §:n valossa tällainen viittaus on epäselvä, koska yhtäältä vesihuoltolaissa ei ole toimivaltuuksia määräysten antamiseen ja toisaalta maankäyttö- ja rakennuslain nojalla annettavia määräyksiä voidaan pitää momentin tarkoittamina säännöksinä.

Tehtävillä muutoksilla ei puuttuttaisi vallitsevaan oikeustilaan. Siten vesilain 10 luvun 10 §:ää sovellettaisiin vain niin sanottuihin yksityisiin viemäreihin. Vesilain 6 luvun 35 §:n ja 10 luvun 18 §:n tarkoituksena olisi entiseen tapaan säätää vesilain ojitussäännösten suhteesta toisaalta maankäyttö- ja rakennuslain ja toisaalta vesihuoltolain säännöksiin. Vesilakia sovellettaisiin, jollei joko vesihuoltolaista tai maankäyttö- ja rakennus-

laista johdu muuta. Esimerkiksi korvaukset tai yksityisten väliset riitakysymykset ojan sijoittamisesta ratkaistaisiin siis edelleen yleensä vesilain nojalla.

9 luvun 3 a §. Pykälään sisältyvä asetuksenantovaltuus ehdotetaan kumottavaksi ja vastaava valtuutussäännös sisällytettäväksi vesihuoltolain 36 §:ään. Vesilain 9 luvun 3 a §:ään sisällytettäisiin viittaus vesihuoltolakiin ja sen nojalla annettuihin säännöksiin sen varmistamiseksi, että kyseiset säännökset otetaan huomioon vesilain 9 luvussa säädettyssä veden johtamista koskevassa lupamenettelyssä lupamääräyksiä asetettaessa.

Pykälän valtuutussäännös on ollut tarpeen pintavesidirektiivin ja juomaveden valmistamiseen tarkoitettun pintaveden määritysmenetelmistä sekä näyteenotto- ja analysointitiheydestä annetun direktiivin täytäntöönpanemiseksi. Valtuutussäännöksen nojalla on annettu valtioneuvoston päätös juomaveden valmistamiseen tarkoitettun pintaveden laatuvaatimuksista ja tarkkailusta. Pintavesidirektiivin mukaiset toimintaohjelmat on otettava huomioon jätevesipäästöjä koskevassa päätöksenteossa, minkä vuoksi direktiivin aikanaan katsottiin kuuluvan läheisimmin juuri vesilain piiriin. Vesilain 9 luvun 3 a §:n säätämisen jälkeen jätevesipäästöjen sääntely on kuitenkin siirretty vesilain 10 luvusta ympäristönsuojelulakiin. Ympäristönsuojelulain 26 §:ssä ja 50 §:ssä säädetään yleisesti Euroopan yhteisön säädöksissä tarkoitetuista valtakunnallisista suunnitelmista ja ohjelmista sekä niiden vaikutuksesta lupaharkinnassa. Vaikka ympäristönsuojelulain perusteluissa ei nimenomaan mainita pintavesidirektiivin mukaisia toimintaohjelmia, ovat ne myös pykälissä tarkoitettuja valtakunnallisia ohjelmia. Kun pintavesidirektiivin yhteys vesilain säännöksiin ja tavoitteisiin edellä mainittujen muutosten seurauksena on heikentynyt, olisi raakaveden laatuvaatimuksista ja tarkkailusta annetut säännökset johdonmukaisinta sijoittaa vesihuoltolakiin. Valtioneuvoston päätöksen 6 §:ssä raakaveden laadulle ja tarkkailulle asetetut velvoitteet kohdistuvat vettä johtavaan laitokseen, mikä puoltaa velvoitteiden asettamiseen oikeuttavan valtuutussäännöksen sijoittamista juuri vesihuoltolakiin.

1.4. Maankäyttö- ja rakennuslaki

161 §:n 4 momentti. Vesihuoltolain säätämällä luovuttaisiin momenttiin sisältyvästä

yleisen vesi- ja viemärlaitoksen käsitteestä. Yleisen vesi- ja viemärlaitoksen käsitteen korvaa vesihuoltolaitoksen käsite, joka kattaa kaikki yhdyskuntien vesihuollosta huolehtivat laitokset.

1.5. Laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta

1 §:n 3 momentti. Maaseutuelinkeinojen rahoituslakia sovelletaan EY:n maaseudun kehittämisasetuksessa (N:o 1257/1999) tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Vesihuoltohankkeisiin voidaan Euroopan yhteisön varoista saada tukea paitsi EY:n rakennerahastoista myös Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tukiosastosta, joka ei ole rakennerahasto. Tästä syystä yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetussa laissa viitattaisiin Euroopan yhteisön rakennerahastojen lisäksi myös muihin Euroopan yhteisön varoihin. Maaseutuelinkeinojen rahoituslain nojalla annetuilla säännöksillä tarkoitetaan erityisesti valtioneuvoston asetusta maaseudun kehittämisestä. Maaseutuelinkeinojen rahoituslain ja maaseudun kehittämisasetuksen säännöksiä olisi tarpeen soveltaa erityisesti sellaisiin vesihuoltotoimenpiteille myönnettäviin avustuksiin, joiden rahoittamiseen saataisiin tukea EMOTR:n tukiosastosta. Vesihuoltohankkeiden tukemisen vesihuollolliset perusteet arvioitaisiin kuitenkin aina yhtenäisesti yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteistä annetun lain mukaisesti, mistä säädettäisiin maaseudun kehittämisasetuksessa.

2 §:n 1 momentti ja 3 §:n 1 momentti. Vesihuoltoavustusta on voitu myöntää vesihuoltotoimenpiteiden suunnittelua ja toteuttamista varten. Avustuksen myöntämisen yhtenä edellytyksenä on, että hanketta varten on laadittu hyväksyttävä suunnitelma, jota laadittaessa puolestaan on otettu huomioon muun muassa kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelma. Kehittämissuunnitelmien laatiminen on tähän saakka ollut kunnille vapaaehtoista, mutta vesihuoltolain 5 §:ssä kunnalle asetetaan velvollisuus laatia kehittämissuunnitelma. Vaikka suunnitelmien laatimisvelvollisuudesta ei kokonaisuutena aiheudu huomattavia kustannuksia, voi erityisesti syrjäseutujen pienillä kunnilla olla riittämättömästi voimavaroja velvollisuuden asianmukaista täyttämistä varten. Tarkoitus on, että tällaisissa tapauksissa valtion talousarviossa

vesihuoltotoimenpiteiden avustamiseen osoitettavista määrärahoista voidaan myöntää kunnalle avustusta myös vesihuollon kehittämissuunnitelman laatimista varten. Samalla 2 §:n 1 momentin maininta kuntainliitosta ehdotetaan kuntalain mukaisesti korvattavaksi kuntayhtymällä.

3 §:n 2 ja 3 momentti. Yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista annetun lain kumoamisen myötä luovuttaisiin yleisen vesi- ja viemärlaitoksen käsitteestä, jonka korvaisi vesihuoltolaitoksen käsite.

Pykälän 3 momentin ensimmäisen virkkeen asetuksenantovaltuutta tarkistettaisiin koskemaan nimenomaan valtioneuvostoa. Tarkennuksen taustalla ovat uuden perustuslain 80 §:n säännökset asetuksen antamisesta ja lainsäädäntövallan siirtämisestä. Momentin toiseen virkkeeseen sisältynyt valtuutus ministeriölle antaa vielä valtioneuvoston asetustakin tarkempia säännöksiä ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi.

4 §:n 3 momentti. Edellä 1 §:n 3 momentin kohdalla esitetyistä syistä yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetussa laissa viitattaisiin Euroopan yhteisön rakennerahastojen sijasta yleisemmin myös muihin Euroopan yhteisön varoihin.

5 §. 5 §:n 1 momentin 4 kohta ehdotetaan kumottavaksi, koska vesihuoltolaissa luovuttaisiin yleisen vesi- ja viemärlaitoksen käsitteestä ja hyväksymismenettelystä. Samalla 5 kohta muutetaan 4 kohdaksi.

7 §. Pykälään sisältyvää asetuksenantovaltuutta täsmennettäisiin vastaamaan perustuslain säännöksiä. Yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annettuun asetukseen (97/1995) sisältyviä määräyksiä vesihuoltoavustuksen hakemismenettelystä ja hakemusten käsittelystä alueellisissa ympäristökeskuksissa on tarkoitus muuttaa vastaavasti.

8 §. Nykyisin yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun asetuksen 6 §:ään sisältyvä säännös vesihuoltoavustuksen viimeisen erän maksamisen edellytyksistä ehdotetaan selvyyden vuoksi otettavaksi lain 8 §:ään, jossa myös käsitellään avustuksen maksamista.

9 §. Pykälän 1 momentissa on säädetty avustuksen saajan velvollisuudesta maksaa takaisin perittävälle avustusmäärälle vuotuisia korkoa ja viivästyskorkoa. Valtioneuvosto ei ole käyttänyt pykälään sisältyvää valtuutusta päättää käytettävän korkokannan ja viivästyskoron suuruudesta. Eri avustuksensaa-

jien yhtenäisen kohtelun varmistamiseksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi käytettävän korkokannan ja viivästyskoron suuruudesta viittaamalla korkolakiin (633/1982) samaan tapaan kuin maaseutuelinkeinojen rahoituslain 52 §:ssä on säädetty. Maaseutuelinkeinojen rahoituslain 52 §:ää sovellettaisiin joka tapauksessa niihin vesihuoltoavustuksiin, joihin rahoitusta saataisiin EMOTR:n tukiosastosta. Pykälään lisättäväksi ehdotettua mahdollisuutta luopua korkojen perimisestä voidaan pitää perusteltuna paitsi eri avustuksensaajien yhdenmukaisen kohtelun takia myös siitä syystä, että avustuksen virheellinen suoritus voi jossain tilanteessa johtua esimerkiksi viranomaisessa sattuneesta erehdyksestä, eikä korkojen perimistä tällöin voida pitää oikeudenmukaisena.

2. Tarkemmat säännökset

Ehdotetun vesihuoltolain täytäntöönpano edellyttää asetuksen antamista. Asetuksen säätämiseen valtuuttava säännös olisi lain 36 §:ssä.

Vesihuoltolain säätämisen yhteydessä huomattavaksi ehdotettavien säännösten nojalla on annettu valtioneuvoston päätökset 365/1994 ja 366/1994. Näitä päätöksiä sovellettaisiin voimaantulosäännösten nojalla vesihuoltolain voimaantulon jälkeenkin. Vastedes kyseiset päätökset annettaisiin kuitenkin ympäristönsuojelulain ja vesihuoltolain nojalla.

3. Voimaantulo

Vesihuoltolaki ja muut esitykseen sisältyvät lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

Siirtymäsäännösten mukaan vesihuoltolain säännöksiä yleisistä toimitusehdoista sovel-

lettaisiin vesi- ja viemäriolosuhteiden nojalla annettuihin yleisiin määräyksiin siltä osin kuin ne eivät ole vesihuoltolain vastaisia. Yleisten määräysten enimmäisaika olisi kuitenkin kaksi vuotta, minkä ajan kuluessa uudet toimitusehdot on tarkoitus saada laadittua. Käytännössä myös voimassa olevat vesihuollosta tehdyt sopimukset tulisi uudistaa vastaamaan lain säännöksiä ja laadittavia yleisiä toimitusehtoja.

4. Säättämisyhteistyö

Esityksessä ehdotetaan asetettavaksi vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen kiinteistöille velvollisuus liittyä vesihuoltolaitoksen vesi- ja viemäriverkostoon. Tämä velvollisuus vastaisi eräin tarkennuksin voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Ehdotetun vesihuoltolain asetuksenantovaltuussäännös on laadittu vastaamaan perustuslain 80 §:n säännöksiä asetuksen antamisesta ja lainsäädäntövallan siirtämisestä. Perustuslain 80 §:n vaatimusten vastaisena esityksessä ehdotetaan poistettavaksi yleisillä vesi- ja viemäriolosuhteilla nykyisin oleva oikeus antaa yleisiä määräyksiä.

Esitys ei vaikuttaisi voimassa oleviin sopimussuhteisiin, vaan vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan ennen lain voimaan tuloa tehdyt sopimukset olisivat edelleen voimassa.

Edellä olevilla perusteilla hallitus katsoo, että esityksen mukainen vesihuoltolaki voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyhteistyössä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Vesihuoltolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Tämän lain tavoitteena on turvata sellainen vesihuolto, että kohtuullisin kustannuksin on saatavissa riittävästi terveydellisesti ja muutoinkin moitteetonta talousvettä sekä terveyden- ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukainen viemäröinti.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan asutuksen vesihuoltoon sekä, jollei toisin säädetä, asutukseen rinnastuvaan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan vesihuoltoon.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *vesihuollolla* vedenhankintaa eli veden johtamista, käsittelyä ja toimittamista talousvetenä käytettäväksi sekä viemäröintiä eli jäteveden, huleveden ja perustusten kuivatusveden poisjohtamista ja käsittelyä;

2) *talousvedellä* ihmisten käyttöön tarkoitettua vettä sen mukaan kuin siitä terveydensuojelulaissa (763/1994) säädetään;

3) *vesihuoltolaitoksella* laitosta, joka huolehtii yhdyskunnan vesihuollosta;

4) *vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella* aluetta, jolla vesihuoltolaitos huolehtii vesihuollosta sen mukaan kuin tässä laissa säädetään;

5) *asiakkaalla* kiinteistön omistajaa tai haltijaa taikka muuta, joka tekee vesihuoltolaitoksen kanssa sopimuksen kiinteistön liittämistä laitoksen verkostoon tai laitoksen palvelujen toimittamisesta ja käyttämisestä;

6) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua henkilöä, joka tekee vesihuoltolaitoksen kanssa tässä laissa tarkoitettua sopimuksen;

7) *yleisillä toimitusehdoilla* vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämistä sekä laitoksen palvelujen toimittamisesta ja käyttämisestä tehtäviin sopimuksiin liitettäviä yleisiä ehtoja.

4 §

Valvontaviranomaiset

Tämän lain mukaisia valvontaviranomaisia ovat alueellinen ympäristökeskus sekä kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

2 luku

Vesihuollon kehittäminen ja järjestäminen

5 §

Vesihuollon yleinen kehittäminen

Kunnan tulee kehittää vesihuoltoa alueellaan yhdyskuntakehitystä vastaavasti tämän lain tavoitteiden toteuttamiseksi sekä osallistua vesihuollon alueelliseen yleissuunnitteluun.

Kunnan tulee yhteistyössä alueensa vesihuoltolaitosten kanssa laatia ja pitää ajan tasalla alueensa kattavat vesihuollon kehittämissuunnitelmat. Kehittämissuunnitelmia laatiessaan kunnan tulee olla riittävässä yhteistyössä muiden kuntien kanssa.

Kehittämissuunnitelmassa tulee kiinnittää erityistä huomiota vesihuollon järjestämiseen alueilla, joilla on voimassa maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettu yleis- tai asemakaavan laatiminen on vireillä sekä alueilla, joita koskevat ympäristönsuojelulain (86/2000) 19 §:n nojalla annetut ympäristönsuojelumääräykset.

6 §

Vesihuollon järjestäminen

Kiinteistön omistaja tai haltija vastaa kiinteistönsä vesihuollosta sen mukaan kuin tässä laissa ja muussa laissa säädetään.

Jos suurehkon asukasjoukon tarve taikka terveydelliset tai ympäristönsuojelulliset syyt sitä vaativat, kunnan tulee huolehtia siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin tarvetta vastaavan vesihuoltolaitoksen perustamiseksi, vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen laajentamiseksi tai muun tarpeellisen vesihuollon palvelun saatavuuden turvaamiseksi.

Ennen 2 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin ryhtymistä kunnan on varattava alueen kiinteistöjen omistajille ja haltijoille tilaisuus tulla kuulluiksi.

7 §

Vesihuoltolaitosten toiminta-alueet

Kunnan alueella vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden tulee kattaa alueet, joilla kiinteistöjen liittäminen vesihuoltolaitoksen vesijohtoon tai viemäriin on tarpeen asutuksen taikka vesihuollon kannalta asutukseen rinnastuvan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan määrän tai laadun vuoksi.

8 §

Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksyminen

Kunta hyväksyy alueellaan toimivalle vesihuoltolaitokselle toiminta-alueen ja tarvittaessa muuttaa hyväksytyä toiminta-aluetta vesihuoltolaitoksen esityksestä tai, jos laitos ei tällaista esitystä ole tehnyt, laitosta kuuluttuaan. Ennen toiminta-alueen hyväksymistä tai muuttamista asiasta on pyydettävä lausunto valvontaviranomaiselta sekä varattava alueen kiinteistöjen omistajille ja haltijoille tilaisuus tulla kuulluiksi.

Toiminta-alueen tulee olla sellainen, että vesihuoltolaitoksen voidaan katsoa kykenevän huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti.

Hyväksyessään toiminta-alueen kunnan tulee toiminta-alueen eri osien vesihuollon tarpeet huomioon ottaen määrittää alueet,

jotka on saatettava vesihuoltolaitoksen vesijohtoverkoston piiriin, sekä alueet, jotka on saatettava laitoksen viemäriverkoston piiriin. Hyväksymispäätöksen yhteydessä on myös asetettava tavoitteellinen aikataulu toiminta-alueen eri osien saattamiselle verkostojen piiriin.

9 §

Vesihuollosta huolehtiminen

Vesihuoltolaitos huolehtii toiminta-alueellaan vesihuollosta yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaavasti 8 §:ssä tarkoitettua toiminta-alueen hyväksymispäätöksen mukaisesti.

3 luku

Liittäminen vesihuoltolaitoksen verkostoon ja vesihuollon hoitaminen

10 §

Kiinteistön liittäminen vesihuoltolaitoksen verkostoon

Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella oleva kiinteistö on liitettävä laitoksen vesijohtoon ja viemäriin. Kiinteistöllä ei kuitenkaan ole velvollisuutta liittyä viemäriin huleveden ja perustusten kuivatusveden poisjohtamiseksi, jos alueella ei ole erillistä verkostoa tarkoitusta varten ja kiinteistön hulevesi ja perustusten kuivatusvesi voidaan poistaa muutoin asianmukaisesti.

Edellä 1 momentissa säädetyn estämättä vesihuoltolaitos saa kieltäytyä liittämästä laitoksen vesijohtoon tai viemäriin kiinteistöä, jonka vedenkulutus tai jolta viemäriin johdettavan jäteveden laatu tai määrä vaikeuttaisi laitoksen toimintaa tai laitoksen edellytyksiä huolehtia tyydyttävästi muiden kiinteistöjen vesihuollosta.

11 §

Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen

Kunnan terveydensuojeluviranomainen myöntää hakemuksesta kiinteistölle vapautuksen 10 §:ssä tarkoitettua liittämisvelvollisuudesta tässä pykälässä säädettyin perustein. Ennen vapautuksen myöntämistä vesihuoltolaitokselle, kiinteistön omis-

tajalle tai haltijalle ja alueelliselle ympäristökeskukselle on varattava tilaisuus tulla kuulluiksi. Lisäksi kunnan terveydensuojeluviranomaisen on pyydyttävä vapauttamisesta kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lausunto.

Vapautus liittämismuutoksen myöntävä, jos:

1) liittämisen verkostoon muodostuisi kiinteistön omistajalle tai haltijalle kohtuuttomaksi, kun otetaan huomioon liittamisestä aiheutuvat kustannukset, vesihuoltolaitoksen palvelujen vähäinen tarve tai muu vastaava erityinen syy;

2) vapauttaminen ei vaaranna vesihuollon taloudellista ja asianmukaista hoitamista vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella;

3) sekä lisäksi:

a) vesijohtoon liittamisestä vapautettavalla kiinteistöllä on käytettävissä riittävästi vaatimukset täyttävää talousvettä tai

b) jätevesiviemäriin liittamisestä vapautettavan kiinteistön jätevesien kokoaminen ja käsittely voidaan järjestää niin, ettei niistä aiheudu terveyshaittaa tai ympäristön pilaantumista taikka

c) huleveden ja perustusten kuivatusveden poisjohtamista varten tarkoitettuun viemäriin liittamisestä vapautettavan kiinteistön hulevesi ja perustusten kuivatusvesi voidaan poistaa muutoin asianmukaisesti.

12 §

Liittämiskohdat

Vesihuoltolaitoksen tulee määrätä jokaista verkostoonsa liitettävää kiinteistöä varten liittämiskohdat, joiden tulee sijaita kiinteistön välittömässä läheisyydessä.

13 §

Vesihuoltolaitteistojen suunnittelu, rakentaminen, kunnossapito ja käyttö

Vesihuoltolaitoksen verkostoon liitettävän kiinteistön omistaja tai haltija vastaa kiinteistön vesihuoltolaitteistosta liittämiskohtaan saakka. Laitteisto tulee suunnitella, sijoittaa ja rakentaa niin, että se on yhteensopiva vesihuoltolaitoksen laitteiston kanssa. Kiinteistön vesihuoltolaitteisto tulee pitää sellaisessa kunnossa ja sitä tulee käyttää siten, että siitä

ei aiheudu vaaraa tai haittaa vesihuoltolaitoksen laitteiston käytölle eikä terveydelle tai ympäristölle.

Vesihuoltolaitoksen verkostoon liitetyn kiinteistön omistajan ja haltijan tulee sallia, että vesihuoltolaitoksen edustaja tarkastaa laitteiston laadun, kunnan ja toiminnan. Tarkastus on suoritettava siten, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa kiinteistön käytölle.

Kiinteistön vesihuoltolaitteiston ja vesihuoltolaitoksen laitteiston suunnittelusta, rakentamisesta, kunnossapidosta, käytöstä ja tarkkailusta on lisäksi voimassa, mitä niistä muussa laissa säädetään sekä mitä kiinteistön liittamisestä sekä laitoksen palvelujen toimittamisesta ja käyttämisestä tehdyssä sopimuksessa on sovittu.

Alueella, jolla on voimassa tai laadittavana maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettu kaava, vesihuoltolaitoksen laitteistoja ei saa rakentaa siten, että kaavan laatiminen tai voimassa olevan kaavan toteuttaminen vaikeutuu.

14 §

Vesihuoltolaitoksen velvollisuus huolehtia talousveden laadusta

Vesihuoltolaitoksen tulee huolehtia siitä, että laitoksen toimittama talousvesi täyttää terveydensuojelulaissa säädetyt laatuvaatimukset.

15 §

Vesihuoltolaitoksen tarkkailuvelvollisuudet

Vesihuoltolaitoksen on tarkkailtava käyttämänsä raakaveden määrää ja laatua sekä veden hävikkiä laitoksen verkostossa.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös sitä, joka toimittaa vettä vesihuoltolaitokselle.

16 §

Tiedottamisvelvollisuus

Vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan on pyydyttävä annettava toisilleen vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämisen sekä vesihuollon hoitamisen kannalta tarpeelliset tiedot.

Vesihuoltolaitoksen tulee tiedottaa riittävästi laitoksen toimittaman talousveden laadusta ja jäteveden puhdistuksen tasosta sekä siitä, miten vesihuollosta perittävät maksut muodostuvat.

17 §

Toisen kiinteistön käyttö

Vesihuoltolaitoksen edustajalla on oikeus tarvittaessa liikkua toisen kiinteistöllä ja suorittaa siellä laitoksen vesihuoltolaitteiston rakentamisen, kunnossapidon ja käytön kannalta tarpeellisia toimenpiteitä. Jollei erityisistä syistä muuta johdu, liikkumisesta ja toimenpiteistä on etukäteen ilmoitettava kiinteistön omistajalle tai haltijalle.

Vesihuoltolaitoksen on huolehdittava siitä, että toisen kiinteistöllä liikkumisesta ja siellä suoritettavista toimenpiteistä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa tai vahinkoa kiinteistölle tai sen käytölle. Vesihuoltolaitoksen on korvattava aiheuttamansa haitta ja vahinko.

Käyttö- ja omistusoikeuden saamisesta vesihuollossa tarvittavia rakennuksia, laitteita ja rakennelmia varten tarpeellisiin alueisiin säädetään erikseen. Vesilaissa (264/1961) säädetään oikeudesta pohjaveden ottamiseen ja veden johtamiseen sekä tutkimuksista, jotka ovat tarpeellisia vesilaissa tarkoitetun toimenpiteen toteuttamismahdollisuuksien selvittämiseksi.

4 luku

Vesihuollon maksut ja kustannukset

18 §

Maksujen yleiset perusteet

Vesihuollon maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä voidaan kattaa vesihuoltolaitoksen investoinnit ja kustannukset. Maksuihin saa sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle.

Maksujen tulee olla kohtuulliset ja tasapuoliset. Maksun suuruudessa voidaan ottaa huomioon tarve säädellä veden kulutusta, veden erityinen käyttötarkoitus taikka jäteveden poikkeuksellinen laatu tai määrä. Maksujen tulee tarpeen mukaan olla sellaiset,

että ne edistävät veden säästäväistä käyttöä ja jäteveden määrän vähentämistä sekä ehkäisevät haitallisten aineiden johtamista viemäriin.

Vesihuoltoa voidaan tukea kunnan, valtion ja Euroopan yhteisön varoista. Tuki on otettava huomioon kustannuksia 1 momentin mukaisesti katettaessa. Vesihuollon tukemisesta on lisäksi voimassa, mitä siitä erikseen säädetään.

19 §

Maksut

Vesihuoltolaitoksen tulee periä vesihuollosta käyttömaksua. Käyttömaksu peritään kiinteistön käyttämän veden ja poisjohdettavan jäteveden määrän ja laadun perusteella.

Lisäksi laitos voi periä liittymismaksua ja perusmaksua sekä muita maksuja laitoksen toimittamista palveluista. Nämä maksut voivat olla eri alueilla erisuuruisia, jos se on tarpeen kustannusten oikean kohdentamisen tai aiheuttamisperiaatteen toteuttamisen vuoksi taikka muusta vastaavasta syystä. Liittymismaksun suuruudessa voidaan ottaa huomioon myös kiinteistön käyttötarkoitus.

20 §

Kunnallisen vesihuoltolaitoksen kirjanpito

Kunnallisen vesihuoltolaitoksen kirjanpito tulee eriyttää kunnan kirjanpidosta, ja laitoksen on laadittava tilikausittain erillinen tilinpäätös.

5 luku

Sopimukset vesihuollosta

21 §

Sopimuksen tekeminen

Sopimus kiinteistön liittämistä vesihuoltolaitoksen verkostoon taikka laitoksen palvelujen toimittamisesta ja käyttämisestä on tehtävä kirjallisesti tai sähköisesti siten, että sopimuksen sisältöä ei voida yksipuolisesti muuntaa ja että sopimus säilyy kummankin osapuolen saatavilla.

22 §

Vesihuollon yleiset toimitusehdot

Vesihuollon yleiset toimitusehdot on laadittava siten, että ne ovat kohtuulliset ja tasapuoliset.

Kuluttaja-asiamies valvoo vesihuollon yleisten toimitusehtojen lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta.

23 §

Sopimusehtojen muuttaminen

Vesihuoltolaitos saa muuttaa 21 §:ssä tarkoitettua sopimuksen mukaisia maksuja ja muita sopimuksen ehtoja vain:

- 1) sopimusehdoissa yksilöidyillä perusteilla edellyttäen, että sopimuksen sisältö ei kokonaisuutena olennaisesti muutu;
- 2) lainsäädännön muutoksen tai viranomaisen siihen perustuvan päätöksen perusteella;
- 3) muusta erityisestä syystä olosuhteiden olennaisesti muututtua.

Vesihuoltolaitoksella on lisäksi oikeus tehdä sopimusehtoihin vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta sopimuksen keskeiseen sisältöön.

Vesihuoltolaitoksen on hyvissä ajoin ennen sopimuksen muuttamista lähetettävä asiakkaalle ilmoitus siitä, miten ja mistä ajankohdasta maksut tai muut sopimusehdot muuttuvat sekä mikä on muutoksen peruste. Jos muutoksen perusteena on muu kuin lainsäädännön muutos tai viranomaisen siihen perustuva päätös, muutos saa tulla voimaan aikaisintaan kuukauden kuluttua ilmoituksen lähettämisestä.

24 §

Sopimuksen irtisanominen

Vesihuoltolaitos saa irtisanoa 21 §:ssä tarkoitettua sopimuksen verkostoon liittämisestä vain, jos sopimuksen pitäminen voimassa on kiinteistön vedenkulutuksen tai kiinteistöltä viemäriin johdettavan jäteveden, huleveden tai perustusten kuivatusveden laadun tai määrän olennaisen muuttumisen vuoksi kohtuutonta.

Asiakas saa irtisanoa 21 §:ssä tarkoitettua sopimuksen verkostoon liittämisestä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella vain, jos

kiinteistölle on myönnetty vapautus liittämismisvelvollisuudesta 11 §:n perusteella.

Vesihuoltolaitos saa irtisanoa 21 §:ssä tarkoitettua sopimuksen vesihuoltolaitoksen palvelujen toimittamisesta ja käyttämisestä vain, jos vesihuollon palvelu on keskeytetty 26 §:ssä säädetyillä perusteilla ja sopimuksen voimassa pitäminen on kohtuutonta.

Sen lisäksi, mitä 3 momentissa säädetään, vesihuoltolaitoksen palvelujen toimittamisesta ja käyttämisestä tehty sopimus saadaan irtisanoa, jos palvelun käytön edellytyksenä oleva sopimus verkostoon liittämisestä irtisanoaan 1 tai 2 momentissa säädetyillä perusteella.

6 luku

Keskeytys ja virhe

25 §

Pakottavuus

Tämän luvun säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa kuluttajan vahingoksi. Jollei jäljempänä toisin säädetä, tämän luvun säännöksiä sovelletaan muutoin vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan kesken vain, jos ei muuta ole sovittu.

26 §

Vesihuollon palvelun keskeyttäminen

Vesihuoltolaitos saa keskeyttää veden toimittamisen sekä jäteveden, huleveden ja perustusten kuivatusveden poisjohtamisen, jos asiakas on olennaisesti laiminlyönyt 19 §:ssä tarkoitettujen maksujen suorittamisen tai on muutoin olennaisesti rikkonut säädöksiin tai sopimukseen perustuvia velvoitteitaan.

Vesihuoltolaitos saa keskeyttää veden toimittamisen sekä jäteveden, huleveden ja perustusten kuivatusveden poisjohtamisen aikaisintaan viiden viikon kuluttua siitä, kun 1 momenttiin perustuvasta keskeyttämisestä uhkasta on ensimmäisen kerran ilmoitettu asiakkaalle eikä laiminlyöntiä tai velvoitteiden rikkomista ole oikaistu ajoissa ennen ilmoitettua keskeyttämisajankohtaa. Jos säädösten tai sopimuksen vastainen toiminta on omiaan aiheuttamaan välitöntä vaaraa tai huomattavaa haittaa laitoksen käytölle taikka terveydelle tai ympäristölle, veden toimitta-

minen sekä jäteveden, huleveden ja perustusten kuivatusveden poisjohtaminen saadaan keskeyttää välittömästi.

Jos 1 momentissa tarkoitettu maksun laiminlyönti aiheutuu kuluttajan maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut vakavan sairauden tai työttömyyden taikka muun niihin rinnastettavan erityisen seikan vuoksi pääasiassa omatta syyttään, ja asiakas on tällaisista maksuvaikeuksista ilmoittanut vesihuoltolaitokselle, veden toimittaminen sekä jäteveden, huleveden ja perustusten kuivatusveden poisjohtaminen saadaan keskeyttää aikaisintaan kymmenen viikon kuluttua siitä, kun keskeyttämisen uhkasta on ensimmäisen kerran ilmoitettu asiakkaalle.

27 §

Virhe ja hinnanalennus

Vesihuollossa on virhe, kun veden laatu tai toimitustapa tai vesihuoltolaitoksen palvelu ei vastaa sitä, mitä sopimuksen tai säädösten perusteella voidaan edellyttää. Vesihuollossa on virhe myös silloin, kun se on yhtäjaksoisesti tai toistuvasti keskeytynyt, jollei keskeytystä voida pitää keskeytyksen syy ja olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä.

Asiakkaalla on oikeus virhettä vastaavaan hinnanalennukseen. Jos virhe perustuu vesihuollon keskeytykseen, hinnanalennuksen määrä on vähintään kahta viikkoa vastaava osuus vuotuisesta perusmaksusta. Vaatimus hinnanalennuksesta on esitettävä vesihuoltolaitokselle kohtuullisessa ajassa siitä, kun asiakas havaitsee virheen tai hänen olisi pitänyt se havaita.

28 §

Vahingonkorvaus

Vesihuoltolaitos on velvollinen korvaamaan vesihuollossa olevasta virheestä henkilölle taikka yksityiseen käyttöön tai kulutukseen tarkoitettulle ja vahinkoa kärsineen pääasiassa sellaiseen tarkoitukseen käyttämälle omaisuudelle aiheutuneen vahingon. Ennen vahingon ilmenemistä tehdyn sopimuksen ehto, joka rajoittaa vahinkoa kärsineen oikeutta korvaukseen tämän momentin nojalla, on mitätön.

Vesihuoltolaitos on velvollinen korvaamaan vesihuollossa olevasta virheestä asiakkaalle aiheutuvan taloudellisen vahingon. Välillisen vahingon vesihuoltolaitos on velvollinen korvaamaan vain, jos virhe tai vahinko aiheutuu huolimattomuudesta laitoksen puolella.

Välillisenä vahinkona pidetään:

1) ansionmenetystä, joka aiheutuu vesihuollossa olevasta virheestä tai siitä johtuvista toimenpiteistä;

2) vahinkoa, joka aiheutuu muuhun sopimukseen perustuvasta velvoitteesta;

3) vesihuollon palvelujen käyttöön perustuvan hyödyn olennaista menetystä, josta ei aiheudu suoranaista taloudellista vahinkoa, sekä muuta siihen rinnastettavaa olennaista haittaa;

4) muuta samankaltaista vaikeasti ennakoitavaa vahinkoa.

Jos 3 momentissa tarkoitettu vahinko aiheutuu muunlaisen vahingon rajoittamisesta, vahinkoa ei tältä osin pidetä välillisenä.

7 luku

Valvonta, hallintopakko ja muutoksenhaku

29 §

Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Valvontaviranomainen voi kieltää sitä, joka rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettua säännöstä, jatkamasta tai toistamasta säännöksen vastaista menettelyä taikka määrätä hänet täyttämään velvollisuutensa.

Kuntaan kohdistuvan kiellon tai määräyksen antaa alueellinen ympäristökeskus.

Ennen kiellon tai määräyksen antamista valvontaviranomaisen on mahdollisuuksien mukaan neuvoteltava tämän lain tai sen nojalla annettua säännöstä rikkoneen kanssa.

30 §

Uhkasakko sekä teettämisen ja keskeyttämisen uhka

Valvontaviranomainen voi tehostaa 29 §:n nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhallalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustan-

nuksella taikka että toiminta keskeytetään tai kielletään.

Uhkasakkoon, teettämisuhaan ja keskeyttämisuhaan sovelletaan muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

31 §

Vireillepano-oikeus

Jos kunta on laiminlyönyt 6 §:n 2 momentissa tarkoitetun velvollisuutensa eikä asia ole tullut vireille valvontaviranomaisen aloitteesta, asian voi panna kirjallisesti vireille se, jonka oikeutta tai etua asia saattaa koskea, sekä asiassa yleistä etua valvova viranomainen.

32 §

Muutoksenhaku

Muutosta valvontaviranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen sekä kunnan terveydensuojeluviranomaisen 11 §:n nojalla antamaan päätökseen haetaan valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Kunnan viranomaisen 8 §:n nojalla antamaan päätökseen haetaan valittamalla muutosta siten kuin kuntalaissa (365/1995) säädetään.

33 §

Valitusoikeus

Valitusoikeus on:

- 1) sillä, jonka etua tai oikeutta asia saattaa koskea;
- 2) kunnalla;
- 3) valvontaviranomaisella;
- 4) asiassa yleistä etua valvovalla viranomaisella.

Valvontaviranomaisella on lisäksi oikeus valittaa sellaisesta päätöksestä, jolla hallinto-oikeus on muuttanut sen tekemää päätöstä tai kumonnut päätöksen.

34 §

Riita-asian oikeuspaikka

Vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan väliset riita-asiat ratkaistaan sen paikkakunnan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä olevan kiinteistön vesihuollosta on kyse. Kuluttajan ja vesihuoltolaitoksen välisessä riita-asiassa kuluttaja voi kuitenkin nostaa kanteen myös sen paikkakunnan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä hänen kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotipaikkansa on.

8 luku

Erinäisiä säännöksiä

35 §

Salassapitovelvollisuus

Tämän lain mukaista tehtävää suorittavan salassapitovelvollisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa tämän lain mukaisia tehtäviä suorittaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista luovuttaa:

- 1) valvontaviranomaiselle tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten;
- 2) rikoksen selvittämiseksi syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle.

36 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) 12 §:ssä tarkoitetun liittämiskohdan enimmäisetäisyydestä kiinteistön rajasta tai liitettävän kiinteistön lähimmästä rakennuksesta;

2) raakaveden laatuvaatimuksista, tarkkailuvelvollisuuksien toteuttamisesta ja tarkkailutietojen toimittamisesta sekä muiden tä-

män lain mukaisten tehtävien hoitamisessa kertyvien tietojen toimittamisesta;

- 3) maksujen yleisistä perusteista;
- 4) tämän lain täytäntöönpanosta.

37 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista 23 päivänä joulukuuta 1977 annettu laki (982/1977) sekä jätevesimaksusta 13 päivänä heinäkuuta 1973 annettu laki (610/1973) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Yleisestä viemäristä ja eräiltä teollisuudenaloilta vesiin johdettavien jätevesien sekä teollisuudesta yleiseen viemäriin johdettavien jätevesien käsittelystä annettu valtioneuvoston päätös (365/1994) jää kuitenkin voimaan, kunnes ympäristönsuojelulain 11 §:n nojalla toisin säädetään. Päätöstä noudatetaan laadittaessa 21 §:ssä tarkoitettua sopimusta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

38 §

Siirtymäsäännökset

Kunnan tulee hyväksyä 5 §:ssä tarkoitetut vesihuollon kehittämissuunnitelmat kolmen vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Mitä tässä laissa säädetään vesihuoltolaitoksen toiminta-alueesta, koskee myös yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista annetun lain 3 §:n nojalla määrättyä toiminta-aluetta, kunnes kunta hyväksyy vesihuoltolaitokselle toiminta-alueen tämän lain 8 §:n nojalla.

Yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista annetun lain 11 §:n nojalla annetut yleiset määräykset siltä osin kuin ne eivät ole tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaisia, ovat voimassa tämän lain mukaisina yleisinä toimitusehtoina enintään kahden vuoden ajan tämän lain voimaan tulosta.

Hallintoviranomaisessa tai tuomioistuimessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevissa asioissa noudatetaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki**terveydensuojelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 19 päivänä elokuuta 1994 annetun terveydensuojelulain (763/1994) 19 ja 23 §, sellaisina kuin ne ovat, 19 § osaksi laissa 141/1999 ja 23 § osaksi viimeksi mainitussa laissa ja laissa 89/2000, sekä

muutetaan 3 §, sellaisena kuin se on laissa 89/2000, seuraavasti:

3 §

Suhde eräisiin säädöksiin

Terveydensuojelusta on lisäksi voimassa, mitä siitä säädetään ympäristönsuojelulaissa (86/2000), vesihuoltolaissa (/), kemikaalilaissa (744/1989), säteilylaissa (592/1991), terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa (322/1987), työturvallisuuslaissa (299/1958), vesilaissa (264/1961), jätelaissa (1072/1993), maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999), ulkoilulaissa (606/1973), eräistä naapurussuhteista annetussa laissa (26/1920), elintarvikelaissa

(361/1995), tuoteturvallisuuslaissa (914/1986), eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetussa laissa (1195/1996) sekä eläinlääkintähuoltolaissa (685/1990).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Terveydensuojelulain 19 §:n 3 momentin ja 23 §:n 3 momentin nojalla annetut kunnan terveydensuojeluviranomaisen määräykset jäävät voimaan siltä osin kuin ne koskevat vesihuoltolaissa tarkoitetun vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ulkopuolella sijaitsevia kiinteistöjä.

3.

Laki**vesilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/1961) 6 luvun 35 §, 9 luvun 3 a § sekä 10 luvun 10 §:n 4 momentti ja 18 §, sellaisina kuin ne ovat, 6 luvun 35 § laeissa 1347/1995 ja 136/1999, 9 luvun 3 a § mainitussa laissa 1347/1995 sekä 10 luvun 10 §:n 4 momentti laissa 88/2000 ja 18 § mainitussa laissa 136/1999, seuraavasti:

6 luku

Ojitus

35 §

Alueella, jolla on voimassa asemakaava, sekä vesihuoltolaissa (/) tarkoitetulla vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sovelletaan ojitusta koskevia tämän lain säännöksiä, jollei vesihuoltolaista tai maankäyttö- ja rakennuslaista taikka niiden nojalla annetuista säännöksistä johdu muuta.

Ojana pidetään myös sellaista vesihuoltolaitoksen viemäriä, jonka tarkoituksena on huleveden tai perustusten kuivatusveden johtaminen, jollei 10 luvun 2 §:n 3 momentista johdu muuta. Jos tällaisessa viemärissä johdetaan kuivatustarkoituksessa vettä vesihuoltolaitoksen viemäriverkoston ulkopuolelle, on aluetta tai sen osaa käsiteltävä kuivatusalueen erillisenä osittelualueena. Hyödyn saajaksi katsotaan tällöin vesihuoltolaitos.

9 luku

Veden johtaminen nesteenä käytettäväksi ja pohjaveden ottaminen

3 a §

Johdettaessa vettä vesistöstä yhdyskunnan tarpeisiin noudatetaan lisäksi, mitä vesihuoltolaissa ja sen nojalla säädetään.

10 luku

Jäteveden johtaminen

10 §

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske vesihuoltolaissa tarkoitetun vesihuoltolaitoksen viemäriä.

18 §

Viemäreistä, jotka sijaitsevat vesihuoltolaissa tarkoitetulla vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella, tai alueella, jolla on voimassa asemakaava, on voimassa, mitä 6 luvun 35 §:n 1 momentissa säädetään ojituksesta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

Raakaveden laatuvaatimuksista, tarkkailusta sekä tarkkailutietojen toimittamisesta on voimassa, mitä juomaveden valmistamiseen tarkoitetun pintaveden laatuvaatimuksista ja tarkkailusta annetusta valtioneuvoston päätöksessä (366/1994) säädetään, kunnes vesihuoltolain 36 §:n nojalla toisin säädetään.

4.

Laki**maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä helmikuuta 1999 annetun maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 161 §:n 4 momentti seuraavasti:

161 §

vaikka tarvittava oikeus olisi perustettavissa
 myös vesilain (264/1961) säännösten nojalla.

Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen

 Vesihuoltolaitoksen vesijohdon ja viemärin
 sijoittamiseen voidaan 1 momenttia soveltaa,

 Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 20 .

5.

Laki**yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta 18 päivänä tammikuuta 1980 annetun lain (56/1980) 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 1 momentti, 3 §, 4 §:n 3 momentti, 5 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti sekä 8 ja 9 §,

sellaisina kuin ne ovat 1 §:n 3 momentti laissa 47/2000, 2 §:n 1 momentti ja 8 § laissa 1376/1986, 3 § viimeksi mainitussa laissa ja laissa 96/1995, 4 §:n 3 momentti ja 9 § laissa 444/1996, 5 §:n 1 momentti osaksi viimeksi mainitussa laissa ja 7 §:n 1 momentti mainitussa laissa 96/1995, seuraavasti:

1 §

Jollei maaseutuelinkeinojen rahoituslaista (329/1999) tai porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaista (45/2000) taikka niiden nojalla annetuista säännöksistä muuta johdu, tätä lakia sovelletaan myös myönnettävässä yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin sellaisia avustuksia, joiden rahoittamiseen saadaan tukea Euroopan yhteisön rakennerahastoista tai muista Euroopan yhteisön varoista.

2 §

Vesihuoltoavustusta voidaan myöntää kunnalle vesihuollon kehittämissuunnitelman laatimista varten taikka kunnalle, kuntayhtymälle tai vedenhankintaa ja viemäröintiä taikka pelkästään vedenhankintaa tai viemäröintiä varten perustetulle yhtymälle tai yhteisölle taikka kiinteistön haltijalle vesihuoltotoimenpiteiden suunnittelua ja toteuttamista varten.

3 §

Sellaisina hankkeen kustannuksina, joita varten vesihuoltoavustusta voidaan myöntää, otetaan huomioon avustuksen myöntävän viranomaisen hyväksymältä osalta vesihuollon kehittämissuunnitelman laatimisesta tai vesihuoltotoimenpiteiden suunnittelemisesta ja toteuttamisesta aiheutuneet kokonaiskustannukset.

Sellaisia laitteita ja rakennelmia, joita varten vesihuoltoavustusta voidaan myöntää, ovat:

1) vesihuoltolaitokseen kuuluvat kaikki sen toimintaa varten tarpeelliset laitteet ja rakennelmat sekä lietteen käsittely- ja multautuslaitteet; ja

2) kiinteistökohtaisessa tai siihen verrattavassa hankkeessa tarpeelliset vedenhankinta-, viemäröinti- ja käymäläjätteen käsittelylaitteet sekä rakennuksen ulkopuoliset vesijohdot ja viemärit.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset siitä, mitkä ovat 2 momentissa tarkoitettuja laitteita ja rakennelmia.

4 §

Valtion ja Euroopan yhteisön varoista myönnettävän rahoitustuen yhteismäärä saa olla enintään 75 prosenttia 3 §:ssä tarkoitetuista kustannuksista. Milloin avustuksen saajalle on myönnetty tukea Euroopan yhteisön varoista, ei avustuksen saajalle voida samaa hanketta varten myöntää valtion varoista lainaa tai lainaa, jonka osalta valtio maksaa korkotukea.

5 §

Vesihuoltoavustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että

1) hankkeen toteuttamista on taloudellisista, terveydellisistä, sosiaalisista tai muista niihin verrattavista syistä pidettävä tarpeellisenä ja sen toteuttamisen edistämistä vesihuoltoavustusta myöntämällä on, ottaen huomioon maan alueellisesti tasapainoiseen kehittämiseen liittyvät sekä työllisyysnäkökohdat, pidettävä tarkoituksenmukaisena,

2) hanketta varten on laadittu hyväksyttävä suunnitelma kustannusarvioineen, jota laadittaessa on otettu huomioon vesivarojen kestävä käytön periaatteet sekä alueellinen vesihuollon yleissuunnitelma ja kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelma,

3) milloin hanke koskee yksinomaan vedenhankintaa, jäteveden johtaminen kysy-

myksessä olevalta alueelta sekä jäteveden käsittely on asianmukaisesti järjestetty tai järjestetään vedenhankintaa tarkoittavan hankkeen yhteydessä tai hyväksyttävä selvitys jäteveden käsittelyn järjestämisestä annetaan ja että, milloin hanke koskee vain jäteveden johtamista, vedenhankinta ja jäteveden käsittely on asianmukaisesti järjestetty tai järjestetään jäteveden johtamista tarkoittavan hankkeen yhteydessä tai hyväksyttävä selvitys vedenhankinnan ja jäteveden käsittelyn järjestämisestä annetaan,

4) hanke toteutetaan kohtuullisin kustannuksin.

7 §

Vesihuoltoavustuksen myöntää asianomainen alueellinen ympäristökeskus ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalansa osalta vahvistamien kiintiöiden rajoissa. Avustuksen myöntämispäätöksessä voidaan asettaa avustuksen saajalle hankkeen aloittamista, toteuttamista ja loppuunsaattamista koskevia ehtoja. Vesihuoltoavustuksen hakemismenettelystä ja hakemusten käsittelystä alueellisissa ympäristökeskuksissa säädetään valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Vesihuoltoavustus voidaan maksaa avustuksen saajalle yhdellä kertaa sen jälkeen, kun työ on hyväksyttävällä tavalla suoritettu ja kustannukset erääntyneet taikka, mikäli avustuksen myöntänyt viranomaisen katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi, työn edistymisen ja kustannusten ajoittumisen mukaan kahdessa tai enintään kolmessa erässä. Viimeinen erä, jonka tulee olla vähintään 20 prosenttia myönnetystä määrästä, maksetaan

sen jälkeen, kun työ on hyväksyttävästi loppuun saatettu siten, että se täyttää sille vesihuoltoavustuksen myöntämispäätöksessä asetetut ehdot ja tilitys on tarkastettu.

9 §

Alueellisen ympäristökeskuksen on määrättävä vesihuoltoavustus kokonaan tai asianomaiselta osin takaisin maksettavaksi, jos avustuksen saaja on käyttänyt avustuksen muuhun kuin mihin se on myönnetty tai jos hän on avustuksen saamiseksi antanut vääriä tai harhaanjohtavia tietoja tai salannut tietoja ja menettelyllä on ollut vaikutusta avustuksen myöntämiseen tai ehtojen asetteluun taikka jos avustus on muutoin suoritettu virheellisin edellytyksin tai perusteettomasti. Avustusta ei saa määrätä takaisin maksettavaksi enää sen jälkeen, kun avustuksen myöntämisestä on kulunut 10 vuotta.

Avustuksen saajan on maksettava takaisin perittävälle avustusmäärälle korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä maksun suorittamispäivästä sen takaisinmaksupäivään. Jollei takaisin perittävää määrää makseta asetettuna eräpäivänä, sille on suoritettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Alueellinen ympäristökeskus voi erityisestä syystä päättää, että korko jätetään osaksi tai kokonaan perimättä.

Edellä 1 ja 2 momentin säännösten estämättä on noudatettava, mitä Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) n:o 2988/95 säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____ .

Naantalissa 16 päivänä kesäkuuta 2000

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Sinikka Mönkäre*

2.

Laki**terveydensuojelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 19 päivänä elokuuta 1994 annetun terveydensuojelulain (763/1994) 19 ja 23 §, sellaisina kuin ne ovat, 19 § osaksi laissa 141/1999 ja 23 § osaksi viimeksi mainitussa laissa ja laissa 89/2000, sekä
muutetaan 3 §, sellaisena kuin se on laissa 89/2000, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

*Suhde eräisiin säädöksiin**Suhde eräisiin säädöksiin*

Terveydensuojelusta on lisäksi voimassa, mitä siitä säädetään ympäristönsuojelulaissa (86/2000), kemikaalilaissa (744/1989), säteilylaissa (592/1991), terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa (322/1987), työturvallisuuslaissa (299/1958), vesilaissa (264/1961), jätelaissa (1072/1993), maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999), ulkoilulaissa (606/1973), eräistä naapurussuhteista annetussa laissa (26/1920), elintarvikelaissa (361/1995), tuoteturvallisuuslaissa (914/1986), eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetussa laissa (1195/1996) sekä eläinlääkintähuoltolaissa (685/1990).

Terveydensuojelusta on lisäksi voimassa, mitä siitä säädetään ympäristönsuojelulaissa (86/2000), *vesihuoltolaissa* (/), kemikaalilaissa (744/1989), säteilylaissa (592/1991), terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa (322/1987), työturvallisuuslaissa (299/1958), vesilaissa (264/1961), jätelaissa (1072/1993), maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999), ulkoilulaissa (606/1973), eräistä naapurussuhteista annetussa laissa (26/1920), elintarvikelaissa (361/1995), tuoteturvallisuuslaissa (914/1986), eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetussa laissa (1195/1996) sekä eläinlääkintähuoltolaissa (685/1990).

19 §

19 §

*Vesijohtoon liittyminen**Vesijohtoon liittyminen*

Asemakaava-alueella oleva kiinteistö on liitettävä yleiseen vesijohtoon. Liittymisvelvollisuus ei kuitenkaan koske maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 10 luvussa tarkoitettua ranta-asemakaavan aluetta, jollei laadittu kaava tätä edellytä. Vesijohtoon liittymisvelvollisuuden enimmäisetäisyydestä säädetään asetuksella.

(kumotaan)

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi myöntää vapautuksen liittymisvelvollisuudesta, mikäli kiinteistöllä on käytettävissä riittävästi vaatimukset täyttävää talousvettä.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi määrätä muualla kuin 1 momentissa mainitulla alueella tai kauempanakin sijaitsevan kiinteistön liittymään yleiseen vesijohtoon,

Voimassa oleva laki

Ehdotus

milloin sitä on pidettävä terveydellisistä syistä tarpeellisena.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettua asiaa käsitellessään kunnan terveydensuojeluviranomaisen on otettava huomioon vesijohdosta liittymisestä aiheutuvat kustannukset tai muut erityiset syyt. Ennen asian ratkaisua kunnan terveydensuojeluviranomaisen on varattava kiinteistön ja yleisen vesijohdon omistajalle tilaisuus tulla kuulluksi.

23 §

Viemäriin liittyminen

Asemakaava-alueella oleva kiinteistö on liitettävä yleiseen viemäriin. Liittymisvelvollisuus ei kuitenkaan koske maankäyttö- ja rakennuslain 10 luvussa tarkoitettua ranta-alueen aluetta, jollei laadittu kaava tätä edellytä. Viemäriin liittymisvelvollisuuden enimmäisetäisyydestä säädetään asetuksella.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi erityisestä syystä myöntää vapautuksen liittymisvelvollisuudesta, jos jätevesien kokonaisuus ja käsittely voidaan järjestää niin, ettei niistä aiheudu terveyshaittaa tai ympäristön pilaantumista.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi määrätä myös muualla kuin 1 momentissa mainitulla alueella tai kauempanakin sijaitsevan kiinteistön liitettäväksi yleiseen viemäriin, jos sitä on pidettävä terveydellisistä syistä tai ympäristön suojelemiseksi tarpeellisena.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettua asiaa käsitellessään kunnan terveydensuojeluviranomaisen on otettava huomioon viemäriin liittymisestä aiheutuvat kustannukset tai muut erityiset syyt. Ennen asian ratkaisua kunnan terveydensuojeluviranomaisen on varattava kiinteistön ja yleisen viemäriin omistajalle tilaisuus tulla kuulluksi.

23 §

Viemäriin liittyminen

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

Terveysuojelulain 19 §:n 3 momentin ja 23 §:n 3 momentin nojalla annetut kunnan terveydensuojeluviranomaisen määräykset jäävät voimaan siltä osin kuin ne koske-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vat vesihuoltolaissa tarkoitetun vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ulkopuolella sijaitsevia kiinteistöjä.

3.

Laki

vesilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/1961) 6 luvun 35 §, 9 luvun 3 a § sekä 10 luvun 10 §:n 4 momentti ja 18 §, sellaisina kuin ne ovat, 6 luvun 35 § laeissa 1347/1995 ja 136/1999, 9 luvun 3 a § mainitussa laissa 1347/1995 sekä 10 luvun 10 §:n 4 momentti laissa 88/2000 ja 18 § mainitussa laissa 136/1999, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 luku

6 luku

Ojitus

Ojitus

35 §

35 §

Alueella, jolla on voimassa asemakaava, sekä yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista annetussa laissa tarkoitetun yleisen viemärlaitoksen toiminta-alueella on sovellettava ojitusta koskevia tämän lain säännöksiä, jollei sanotusta laista tai maankäyttö- ja rakennuslaista taikka niiden nojalla annetuista säännöksistä tai määräyksistä johdu muuta.

Alueella, jolla on voimassa asemakaava, sekä vesihuoltolaissa (1) tarkoitetulla vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sovelletaan ojitusta koskevia tämän lain säännöksiä, jollei vesihuoltolaista tai maankäyttö- ja rakennuslaista taikka niiden nojalla annetuista säännöksistä johdu muuta.

Ojana pidetään myös sellaista yleisen viemärlaitoksen viemäriä, jonka tarkoituksena on sade- tai kuivatusveden johtaminen, jollei 10 luvun 2 §:n 3 momentista johdu muuta. Jos tällaisessa viemärissä johdetaan kuivatuslaitoksen tarkoituksessa vettä yleisen viemärin toiminta-alueelta sen ulkopuolelle, on aluetta tai sen osaa käsiteltävä kuivatusalueen erillisenä osittelualueena. Hyödyn saajaksi katsotaan tällöin asianomainen viemärlaitos.

Ojana pidetään myös sellaista vesihuoltolaitoksen viemäriä, jonka tarkoituksena on huleveden tai kuivatusveden johtaminen, jollei 10 luvun 2 §:n 3 momentista johdu muuta. Jos tällaisessa viemärissä johdetaan kuivatuslaitoksen tarkoituksessa vettä vesihuoltolaitoksen viemäriverkoston ulkopuolelle, on aluetta tai sen osaa käsiteltävä kuivatusalueen erillisenä osittelualueena. Hyödyn saajaksi katsotaan tällöin vesihuoltolaitos.

9 luku

9 luku

Veden johtaminen nesteenä käytettäväksi ja pohjaveden ottaminen

Veden johtaminen nesteenä käytettäväksi ja pohjaveden ottaminen

3 a §

3 a §

Johdettaessa vettä vesistöstä yhdyskunnan tarpeisiin on noudatettava, mitä valtioneuvoston päätöksellä määrätään asianomaisten

Johdettaessa vettä vesistöstä yhdyskunnan tarpeisiin noudatetaan lisäksi, mitä vesihuoltolaissa ja sen nojalla säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ympäristöä koskevien EY:n direktiivien täytäntöönpanemiseksi tarvittavista raakaveden laatuvaatimuksista sekä juomavettä valmistavan laitoksen omistajan tarkkailu- ja ilmoitusvelvollisuudesta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 luku

10 luku

Jäteveden johtaminen

Jäteveden johtaminen

10 §

10 §

Mitä *edellä* tässä pykälässä säädetään, ei koske yleisistä vesi- ja viemärlaitoksissa annetussa laissa (982/1977) tarkoitettua viemäriä.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske *vesihuoltolaissa tarkoitettua vesihuoltolaitoksen viemäriä*.

18 §

Viemäreistä, jotka sijaitsevat yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista annetussa laissa tarkoitettua yleisen viemärlaitoksen toiminta-alueella, tai alueella, jolla on voimassa asemakaava, on voimassa, mitä 6 luvun 35 §:n 1 momentissa säädetään ojituksesta.

18 §

Viemäreistä, jotka sijaitsevat *vesihuoltolaissa tarkoitettulla vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella, tai alueella, jolla on voimassa asemakaava, on voimassa, mitä 6 luvun 35 §:n 1 momentissa säädetään ojituksesta*.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Raakaveden laatuvaatimuksista, tarkkailusta sekä tarkkailutietojen toimittamisesta on voimassa, mitä juomaveden valmistamiseen tarkoitettua pintaveden laatuvaatimuksista ja tarkkailusta annetusta valtioneuvoston päätöksessä (366/1994) säädetään, kunnes vesihuoltolain 36 §:n nojalla toisin säädetään.

4.

Laki**maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä helmikuuta 1999 annetun maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 161 §:n 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

161 §

Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen

Kiinteistön omistaja ja haltija on velvollinen sallimaan yhdyskuntaa tai kiinteistöä palvelevan johdon sijoittamisen omistamalleen tai hallitsemalleen alueelle, jollei sijoittamista muutoin voida järjestää tyydyttävästi ja kohtuullisin kustannuksin. Sama koskee johtoihin liittyviä vähäisiä laitteita, rakennelmia ja laitoksia. Johtoa tai muuta laitetta ei saa rakentaa niin, että vaikeutetaan alueen kaavoitusta tai kaavan toteuttamista. Jollei sijoittamisesta ole sovittu kiinteistön omistajan ja haltijan kanssa, sijoittamisesta päättää kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Sijoittamisesta päätettäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei kiinteistölle aiheuteta tarpeetonta haittaa.

Sopimus 1 momentissa tarkoitettujen laitteiden sijoittamisesta sitoo myös kiinteistön uutta omistajaa ja haltijaa.

Kiinteistön omistajalla ja haltijalla on oikeus saada korvaus 1 momentissa tarkoitettun johdon tai muun laitteen sijoittamisesta aiheutuvasta haitasta ja vahingosta. Jollei korvauksesta sovita, asia ratkaistaan lunastuslain mukaisessa järjestyksessä.

Yleiseen vesi- ja viemärlaitokseen kuuluvan vesijohdon ja viemärin sijoittamiseen voidaan 1 momenttia soveltaa, vaikka tarvittava oikeus olisi perustettavissa myös vesilain (264/1961) säännösten nojalla.

Mitä tässä pykälässä säädetään kiinteistön omistajasta ja haltijasta, koskee myös yleisen alueen omistajaa ja haltijaa.

Ehdotus

161 §

Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen

Kiinteistön omistaja ja haltija on velvollinen sallimaan yhdyskuntaa tai kiinteistöä palvelevan johdon sijoittamisen omistamalleen tai hallitsemalleen alueelle, jollei sijoittamista muutoin voida järjestää tyydyttävästi ja kohtuullisin kustannuksin. Sama koskee johtoihin liittyviä vähäisiä laitteita, rakennelmia ja laitoksia. Johtoa tai muuta laitetta ei saa rakentaa niin, että vaikeutetaan alueen kaavoitusta tai kaavan toteuttamista. Jollei sijoittamisesta ole sovittu kiinteistön omistajan ja haltijan kanssa, sijoittamisesta päättää kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Sijoittamisesta päätettäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei kiinteistölle aiheuteta tarpeetonta haittaa.

Sopimus 1 momentissa tarkoitettujen laitteiden sijoittamisesta sitoo myös kiinteistön uutta omistajaa ja haltijaa.

Kiinteistön omistajalla ja haltijalla on oikeus saada korvaus 1 momentissa tarkoitettun johdon tai muun laitteen sijoittamisesta aiheutuvasta haitasta ja vahingosta. Jollei korvauksesta sovita, asia ratkaistaan lunastuslain mukaisessa järjestyksessä.

Vesihuoltolaitokseen kuuluvan vesijohdon ja viemärin sijoittamiseen voidaan 1 momenttia soveltaa, vaikka tarvittava oikeus olisi perustettavissa myös vesilain (264/1961) säännösten nojalla.

Mitä tässä pykälässä säädetään kiinteistön omistajasta ja haltijasta, koskee myös yleisen alueen omistajaa ja haltijaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

5.

Laki**yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta 18 päivänä tammikuuta 1980 annetun lain (56/1980) 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 1 momentti, 3 §, 4 §:n 3 momentti, 5 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti sekä 8 ja 9 §,

sellaisina kuin ne ovat 1 §:n 3 momentti laissa 47/2000, 2 §:n 1 momentti ja 8 § laissa 1376/1986, 3 § viimeksi mainitussa laissa ja laissa 96/1995, 4 §:n 3 momentti ja 9 § laissa 444/1996, 5 §:n 1 momentti osaksi viimeksi mainitussa laissa ja 7 §:n 1 momentti mainitussa laissa 96/1995, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Jollei maaseutuelinkeinojen rahoituslaista (329/1999) tai porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaista (45/2000) muuta johdu, tätä lakia sovelletaan myös myönnettäessä yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin sellaisia avustuksia, joiden rahoittamiseen saadaan tukea Euroopan yhteisön rakennerahastoista.

2 §

Vesihuoltoavustusta voidaan myöntää kunnalle, kuntainliitolle tai vedenhankintaa ja viemäröintiä taikka pelkästään vedenhankintaa tai viemäröintiä varten perustetulle yhtymälle tai yhteisölle taikka kiinteistön haltijalle vesihuoltotoimenpiteiden suunnittelua ja toteuttamista varten.

3 §

Sellaisina hankkeen kustannuksina, joita varten vesihuoltoavustusta voidaan myöntää, otetaan huomioon avustuksen myöntävän viranomaisen hyväksymältä osalta vesihuoltotoimenpiteiden suunnittelemisesta ja toteuttamisesta aiheutuneet kokonaiskustannukset.

Ehdotus

1 §

Jollei maaseutuelinkeinojen rahoituslaista (329/1999) tai porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaista (45/2000) taikka niiden nojalla annetuista säännöksistä muuta johdu, tätä lakia sovelletaan myös myönnettäessä yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin sellaisia avustuksia, joiden rahoittamiseen saadaan tukea Euroopan yhteisön rakennerahastoista tai muista Euroopan yhteisön varoista.

2 §

Vesihuoltoavustusta voidaan myöntää kunnalle vesihuollon kehittämissuunnitelman laatimista varten taikka kunnalle, kuntayhtymälle tai vedenhankintaa ja viemäröintiä taikka pelkästään vedenhankintaa tai viemäröintiä varten perustetulle yhtymälle tai yhteisölle taikka kiinteistön haltijalle vesihuoltotoimenpiteiden suunnittelua ja toteuttamista varten.

3 §

Sellaisina hankkeen kustannuksina, joita varten vesihuoltoavustusta voidaan myöntää, otetaan huomioon avustuksen myöntävän viranomaisen hyväksymältä osalta vesihuollon kehittämissuunnitelman laatimisesta tai vesihuoltotoimenpiteiden suunnittelemisesta ja toteuttamisesta aiheutuneet kokonaiskustannukset.

Voimassa oleva laki

Sellaisia laitteita ja rakennelmia, joita varten vesihuoltoavustusta voidaan myöntää, ovat:

1) yleiseen tai muuhun vesi- ja viemärlaitokseen kuuluvat kaikki sen toimintaa varten tarpeelliset laitteet ja rakennelmat sekä lietteen käsittely- ja multautuslaitteet; ja

2) kiinteistökohtaisessa tai siihen verrattavassa hankkeessa tarpeelliset vedenhankinta-, viemärointi- ja käymäläjätteen käsittelylaitteet sekä rakennuksen ulkopuoliset vesijohdot ja viemärit.

Asetuksella annetaan tarkemmat säännökset siitä, mitkä ovat 2 momentissa tarkoitettuja laitteita ja rakennelmia. *Asianomainen ministeriö voi antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä siitä, mitkä ovat sellaisia asetuksessa tarkoitettuja laitteita ja rakennelmia, joita varten vesihuoltoavustusta voidaan myöntää.*

4 §

Valtion ja Euroopan yhteisön rakennerahastojen varoista myönnettävän rahoitustuen yhteismäärä saa olla enintään 75 prosenttia 3 §:ssä tarkoitetuista kustannuksista. Milloin avustuksen saajalle on myönnetty tukea rakennerahastosta, ei avustuksen saajalle voida samaa hanketta varten myöntää valtion varoista lainaa tai lainaa, jonka osalta valtio maksaa korkotukea.

5 §

Vesihuoltoavustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että

1) hankkeen toteuttamista on taloudellisista, terveydellisistä, sosiaalisista tai muista niihin verrattavista syistä pidettävä tarpeellisenä ja sen toteuttamisen edistämistä vesihuoltoavustusta myöntämällä on, ottaen huomioon maan alueellisesti tasapainoiseen kehittämiseen liittyvät sekä työllisyysnäkökohdat, pidettävä tarkoituksenmukaisena,

2) hanketta varten on laadittu hyväksyttävä suunnitelma kustannusarvioineen, jota laadittaessa on otettu huomioon vesivarojen kestävä käytän periaatteet sekä alueellinen vesihuollon yleissuunnitelma ja kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelma,

Ehdotus

Sellaisia laitteita ja rakennelmia, joita varten vesihuoltoavustusta voidaan myöntää, ovat:

1) *vesihuoltolaitokseen* kuuluvat kaikki sen toimintaa varten tarpeelliset laitteet ja rakennelmat sekä lietteen käsittely- ja multautuslaitteet; ja

2) kiinteistökohtaisessa tai siihen verrattavassa hankkeessa tarpeelliset vedenhankinta-, viemärointi- ja käymäläjätteen käsittelylaitteet sekä rakennuksen ulkopuoliset vesijohdot ja viemärit.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset siitä, mitkä ovat 2 momentissa tarkoitettuja laitteita ja rakennelmia.

4 §

Valtion ja Euroopan yhteisön *varoista* myönnettävän rahoitustuen yhteismäärä saa olla enintään 75 prosenttia 3 §:ssä tarkoitetuista kustannuksista. Milloin avustuksen saajalle on myönnetty tukea *Euroopan yhteisön varoista*, ei avustuksen saajalle voida samaa hanketta varten myöntää valtion varoista lainaa tai lainaa, jonka osalta valtio maksaa korkotukea.

5 §

Vesihuoltoavustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että

1) hankkeen toteuttamista on taloudellisista, terveydellisistä, sosiaalisista tai muista niihin verrattavista syistä pidettävä tarpeellisenä ja sen toteuttamisen edistämistä vesihuoltoavustusta myöntämällä on, ottaen huomioon maan alueellisesti tasapainoiseen kehittämiseen liittyvät sekä työllisyysnäkökohdat, pidettävä tarkoituksenmukaisena,

2) hanketta varten on laadittu hyväksyttävä suunnitelma kustannusarvioineen, jota laadittaessa on otettu huomioon vesivarojen kestävä käytän periaatteet sekä alueellinen vesihuollon yleissuunnitelma ja kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelma,

Voimassa oleva laki

3) milloin hanke koskee yksinomaan vedenhankintaa, jäteveden johtaminen kysymyksessä olevalta alueelta sekä jäteveden käsittely on asianmukaisesti järjestetty tai järjestetään vedenhankintaa tarkoittavan hankkeen yhteydessä tai hyväksyttävä selvitys jäteveden käsittelyn järjestämisestä annetaan ja että, milloin hanke koskee vain jäteveden johtamista, vedenhankinta ja jäteveden käsittely on asianmukaisesti järjestetty tai järjestetään jäteveden johtamista tarkoittavan hankkeen yhteydessä tai hyväksyttävä selvitys vedenhankinnan ja jäteveden käsittelyn järjestämisestä annetaan,

4) milloin asianomaista vesi- tai viemärlaitosta käyttää enemmän kuin 200 henkilöä, kysymyksessä on yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista 23 päivänä joulukuuta 1977 annetussa laissa (982/77) tarkoitettu yleinen vesi- ja viemärlaitos,

5) hanke toteutetaan kohtuullisin kustannuksin.

7 §

Vesihuoltoavustuksen myöntää asianomainen alueellinen ympäristökeskus ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalansa osalta vahvistamien kiintiöiden rajoissa. Avustuksen myöntämispäätöksessä voidaan asettaa avustuksen saajalle hankkeen aloittamista, toteuttamista ja loppuunsaattamista koskevia ehtoja. Vesihuoltoavustuksen hakemismenettelystä säädetään asetuksella.

8 §

Vesihuoltoavustus voidaan maksaa avustuksen saajalle yhdellä kertaa sen jälkeen, kun työ on hyväksyttävällä tavalla suoritettu ja kustannukset erääntyneet taikka, mikäli avustuksen myöntänyt viranomainen katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi, työn edistymisen ja kustannusten ajoittumisen mukaan kahdessa tai enintään kolmessa erässä. Viimeinen erä, jonka tulee olla vähintään 20 prosenttia myönnetystä määrästä, maksetaan sen jälkeen, kun työ on hyväksyttävästi loppuun saatettu ja tilitys tarkistettu.

Ehdotus

3) milloin hanke koskee yksinomaan vedenhankintaa, jäteveden johtaminen kysymyksessä olevalta alueelta sekä jäteveden käsittely on asianmukaisesti järjestetty tai järjestetään vedenhankintaa tarkoittavan hankkeen yhteydessä tai hyväksyttävä selvitys jäteveden käsittelyn järjestämisestä annetaan ja että, milloin hanke koskee vain jäteveden johtamista, vedenhankinta ja jäteveden käsittely on asianmukaisesti järjestetty tai järjestetään jäteveden johtamista tarkoittavan hankkeen yhteydessä tai hyväksyttävä selvitys vedenhankinnan ja jäteveden käsittelyn järjestämisestä annetaan,

4) hanke toteutetaan kohtuullisin kustannuksin.

7 §

Vesihuoltoavustuksen myöntää asianomainen alueellinen ympäristökeskus ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalansa osalta vahvistamien kiintiöiden rajoissa. Avustuksen myöntämispäätöksessä voidaan asettaa avustuksen saajalle hankkeen aloittamista, toteuttamista ja loppuunsaattamista koskevia ehtoja. Vesihuoltoavustuksen hakemismenettelystä ja hakemusten käsittelystä alueellisissa ympäristökeskuksissa säädetään valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Vesihuoltoavustus voidaan maksaa avustuksen saajalle yhdellä kertaa sen jälkeen, kun työ on hyväksyttävällä tavalla suoritettu ja kustannukset erääntyneet taikka, mikäli avustuksen myöntänyt viranomainen katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi, työn edistymisen ja kustannusten ajoittumisen mukaan kahdessa tai enintään kolmessa erässä. Viimeinen erä, jonka tulee olla vähintään 20 prosenttia myönnetystä määrästä, maksetaan sen jälkeen, kun työ on hyväksyttävästi loppuun saatettu siten, että se täyttää sille vesihuoltoavustuksen myöntämispäätöksessä asetetut ehdot ja tilitys on tarkastettu.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

Alueellisen ympäristökeskuksen on määrättävä vesihuoltoavustus kokonaan tai asianomaiselta osin takaisin maksettavaksi, jos avustuksen saaja on käyttänyt avustuksen muuhun kuin mihin se on myönnetty tai jos hän on avustuksen saamiseksi antanut väärää tai harhaanjohtavia tietoja tai salannut tietoja ja menettelyllä on ollut vaikutusta avustuksen myöntämiseen tai ehtojen asetteluun taikka jos avustus on muutoin suoritettu virheellisin edellytyksin tai perusteettomasti. Avustusta ei saa määrätä takaisin maksettavaksi enää sen jälkeen, kun avustuksen myöntämisestä on kulunut 10 vuotta. Avustuksen saaja on velvollinen maksamaan takaisin perittävälle avustusmäärälle vuotuista korkoa ja viivästyskorkoa. Valtioneuvosto päättää takaisinperinnässä käytettävästä korkokannasta ja viivästyskoron suuruudesta.

Edellä 1 momentin säännösten estämättä on noudatettava, mitä Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) n:o 2988/95 säädetään.

9 §

Alueellisen ympäristökeskuksen on määrättävä vesihuoltoavustus kokonaan tai asianomaiselta osin takaisin maksettavaksi, jos avustuksen saaja on käyttänyt avustuksen muuhun kuin mihin se on myönnetty tai jos hän on avustuksen saamiseksi antanut väärää tai harhaanjohtavia tietoja tai salannut tietoja ja menettelyllä on ollut vaikutusta avustuksen myöntämiseen tai ehtojen asetteluun taikka jos avustus on muutoin suoritettu virheellisin edellytyksin tai perusteettomasti. Avustusta ei saa määrätä takaisin maksettavaksi enää sen jälkeen, kun avustuksen myöntämisestä on kulunut 10 vuotta.

Avustuksen saajan on maksettava takaisin perittävälle avustusmäärälle korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä maksun suorittamispäivästä sen takaisinmaksupäivään. Jollei takaisin perittävää määrää makseta asetettuna eräpäivänä, sille on suoritettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Alueellinen ympäristökeskus voi erityisestä syystä päättää, että korko jätetään osaksi tai kokonaan perimättä.

Edellä 1 ja 2 momentin säännösten estämättä on noudatettava, mitä Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) n:o 2988/95 säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

